

Eurowind Energy Oy

Tielammen tuulivoimahanke, Lapinlahti ja Iisalmi

Perusteltu päätelmä

Perusteltu päätelmä on yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemä perusteltu johtopäätös, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain nojalla (jäljempänä YVA-laki).

1 Hanketiedot

Hankkeen nimi ja sijainti

Tielammen tuulivoimahanke, Lapinlahti ja Iisalmi

Yhteysviranomainen

Hankkeen yhteysviranomaisena on toiminut Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista

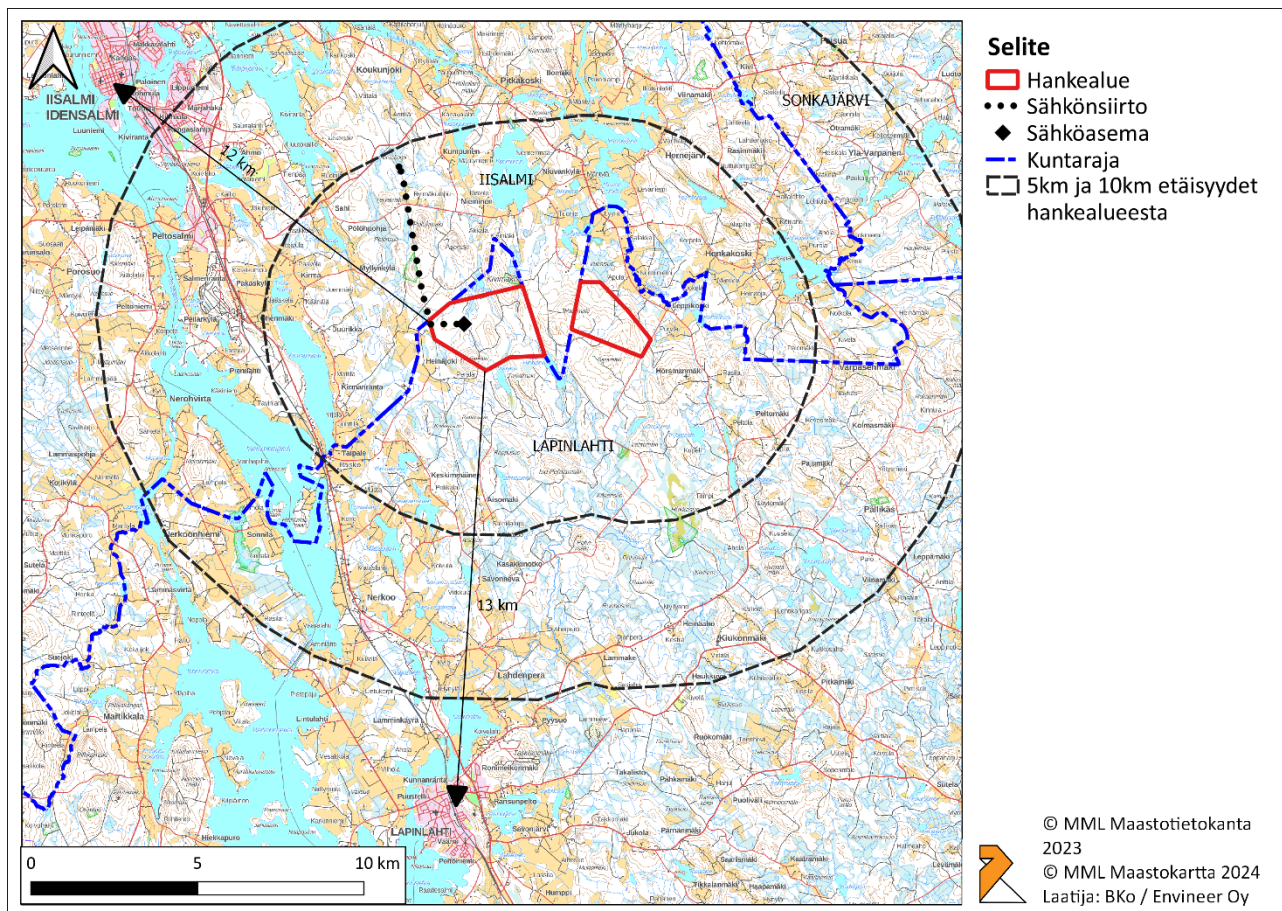
Hankkeesta vastaava Eurowind Energy Oy suunnittelee Tielammen tuulivoimahanketta Lapinlahden kunnan alueelle. Hankealue sijaitsee Lapinlahden kunnan pohjoisosassa, noin 13 km Lapinlahden keskustasta pohjoiskoilliseen ja noin 12 km Iisalmen keskustasta kaakkoon. Lähin Heinäjoen asutuskeskittymä sijaitsee noin 1 km etäisyydellä lähimmästä suunnitellusta tuulivoimalasta. Kaksiosaisen hankealueen pinta-ala on 846 hehtaaria.

Tielammen tuulivoimahanke muodostuu tuulivoimaloista, niiden vaatimasta infrastruktuurista sekä hankkeen vaatimasta sähkönsiirrosta. Varsinaiselle tuulivoima-alueelle suunnitellaan rakennettavaksi enintään 17 voimalaa, joiden yksikköteho olisi 6–9 MW ja kokonaiskorkeus enimmillään 250 metriä. Rakennettava tuulivoiman tuotantoalue liitetään valtakunnan

sähköverkkoon noin 6 km pituisella ilmajohtolla pääosin olemassa olevaa voimajohtokäytävää pitkin uudelle Fingrid Oyj:n Iisalmen Tervakorven sähköasemalle. Hankealueelle suunnitellaan myös mahdollinen energiavarasto.

YVA-selostuksessa hankkeen vaikutuksia on arvioitu seuraaville toteutusvaihtoehdoille (VE):

- VE0:** Hanketta ei toteuteta.
- VE1:** 17 tuulivoimalaa, voimaloista 11 sijoittuu kaksiosaisen hankealueen länsiosaan ja 6 itäosaan. Voimaloiden yksikköteho enintään 6–9 MW ja enimmäiskorkeus 250 m. Ulkoinen sähkönsiirto toteutetaan ilmajohtona sekä alueiden välinen ja hankealueen sisäinen sähkönsiirto maakaapelina.
- VE2:** 13 tuulivoimalaa, voimaloista 8 sijoittuu kaksiosaisen hankealueen länsiosaan ja 5 itäosaan. Voimaloiden yksikköteho enintään 6–9 MW ja enimmäiskorkeus 250 m. Ulkoinen sähkönsiirto toteutetaan ilmajohtona sekä alueiden välinen ja hankealueen sisäinen sähkönsiirto maakaapelina.
- VE3:** 8 tuulivoimalaa hankealueen läntiseen osaan ja itäisen osan voimaloita ei toteuteta. Voimaloiden yksikköteho enintään 6–9 MW ja enimmäiskorkeus 250 m. Ulkoinen sähkönsiirto toteutetaan ilmajohtona ja sisäinen sähkönsiirto maakaapelina.

Kuva 1. Tielammen tuulivoimapuiston sijainti ja suunniteltu sähkönsiirtoreitti.

2 Asian vireilletulo

Hankkeesta vastaava Eurowind Energy Oy on saattanut hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (jäljempänä arviointimenettely) vireille toimittamalla ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma) yhteysviranomaiselle 28.3.2023. Arviointiohjelma oli nähtävillä 13.4.2023–15.5.2023 ja yhteysviranomainen antoi siitä lausuntonsa 6.6.2023.

Hankkeesta vastaava toimitti 1.10.2024 yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (jäljempänä arviointiselostus) sen käsittelyä ja perustellun päätelmän antamista varten.

Hankkeen arviointimenettelyn tarve määräytyy ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, YVA-laki) liitteen 1 kohdan 7e perusteella.

3 Arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomainen tiedotti arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olostä sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 10.10.–25.11.2024. Kuulutus ja arviointiselostus liitteineen julkaistiin ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/tielampituulivoimaYVA ja ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset/pohjois-savo. Ilmoitus kuulutuksesta on lähetetty Lapinlahden ja Iisalmen kunnille julkaistavaksi niiden verkkosivuilla. Lisäksi arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olostä sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen on tiedotettu Iisalmen Sanomat sekä Matti ja Liisa -lehdissä 10.10.2024 julkaistuilla lehti-ilmoituksilla.

Arviointiselostukseen on voinut tutustua kuulemisaikana paperimuodossa seuraavissa paikoissa: Pohjois-Savon ELY-keskus (Kallanranta 11, Kuopio), Lapinlahden kunnantalo (Asematie 4, Lapinlahti) ja Iisalmen kaupungintalo (Pohjolankatu 14, Iisalmi).

Arviointiselostuksesta järjestettiin yleisötilaisuus 29.10.2024 klo 17.30–20.00 Lapinlahden kunnantalon valtuustosalissa (Asematie 4, Lapinlahti). Tilaisuuteen oli mahdollisuus osallistua myös etäyhteydellä.

Yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan edustajien lisäksi yleisötilaisuudessa oli läsnä noin 40 henkilöä ja etäyhteydellä noin 20 osallistujaa. Yleisötilaisuudessa esiin nousseita asioita olivat mm. suurpetohavainnot, maisema- ja meluvaikutukset, luontoarvot, lähteet, vesistövaikutukset, luontovaikutusten kompensatio, tuulivoimaloiden suojaetäisyys asutukseen, puhelinten kuuluvuus, tuulivoiman työllisyys- ja talousvaikutukset sekä tuulivoimaloiden purkaminen.

4 Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomainen pyysi lausunnot arviointiselostuksesta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Näiden lisäksi muilla tahoilla ja kansalaisilla on ollut mahdollisuus esittää mielipiteensä arviointiselostuksesta. Arviointiselostuksesta toimitettiin yhteysviranomaiselle 15 lausuntoa ja 17 mielipidettä, joista osassa on useita allekirjoittajia. Sonkajärven kunta, Telia Finland Oyj ja Säteilyturvakeskus ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa arviointiselostuksesta.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot ja mielipiteet arviointiselostuksesta on toimitettu tiedoksi hankkeesta vastaavalle. Lisäksi lausunnot ja mielipiteet on toimitettu Lapinlahden kunnalle huomioitavaksi hankkeen kaavatyössä.

Lausunnot ja mielipiteet löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi/tielampituulivoimaYVA. Verkkosivuilla julkaistuista lausunnoista ja mielipiteistä on poistettu henkilötiedoiksi katsotut tiedot.

Yhteenveto lausunnoista

Yleistä

Lausuntojen perusteella arviointiselostusta voidaan pitää sisällöltään ja laadultaan pääosin riittävänä sekä YVA-lain ja YVA-asetuksen sisältövaatimukset täyttävänä. Arviointiselostuksen materiaalin todetaan olevan laaja tietopaketti asiasta ja tehdyistä selvityksistä. Selvityksiä pidetään kokonaisuutena asiantuntevasti laadittuina ja hankkeen eri vaikutukset on huomioitu ja tuotu esille hyvin. Lausunnoissa on kuitenkin tunnistettu hankkeeseen liittyviä epävarmuustekijöitä ja tarkennusta vaativia seikkoja, jotka koskevat erityisesti pohjaveden suojelua sekä melu- ja välkevaikutuksia. Hankkeen yhteisvaikutuksiin lähialueen muiden tuulivoimaloiden, etenkin Lapinlahden Iso-Petäjämäen tuulivoimahankkeen kanssa, on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön

Itä-Suomen aluehallintovirasto kiinnitti lausunnossaan huomiota hankkeen toteutettavuuteen maakuntakaavoituksen kannalta. Aluehallintovirasto toteaa lausunnossaan, että arviointiselostuksen mukaan hankealueen länsiosaan on osoitettu tuulivoimapotentiaalinen alue, joten vaihtoehdot VE1 ja VE2 ovat maakuntakaavan mukaisia vain läntisen alueen osalta ja maankäytön sekä kaavoituksen kannalta vaihtoehto VE3 on toteuttamiskelpoisen. Myöhemmin selostuksen sivulla 307 todetaan, että ”hankealueen läntisellä osalla voimalat eivät sijoitu kokonaisuudessaan kaavaehdotuksessa osoitetulle tuulivoimapotentiaalialueelle, mutta maakuntakaavan yleispiirteisyyden vuoksi vaihtoehdon VE1 läntisen osan katsotaan olevan vireillä olevan maakuntakaavan kaavaehdotuksen mukainen. Hankealueen itäosaan on vaihtoehdossa VE1 tarkoituksena sijoittaa 6 voimalaa. Itäiselle alueelle ei ole osoitettu maakuntakaavassa tuulivoimapotentiaalisen alueen merkintää”. Maakuntakaavaa koskevissa asiakirjoissa (kaavakartta sekä yhteisvaikutuksia käsittelevä aineisto) Tielammen hanketta ei ole mainittu, sitä ei ole merkitty hankeluetteloon eikä sille ole laadittu kohdekorttia. Kyseisellä kaavalla ei ole vielä lainvoimaa.

Iisalmen kaupunki toteaa lausunnossaan, että tuulivoimalapaikat tulee sijoittaa siten, että etäisyydet asuinrakennuksista ja lomarakennuksista tulee olla lähtökohtaisesti vähintään 2 km päässä. Myös Ylä-Savon ympäristölautakunta Iisalmen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toivoo, että hankkeessa pystyttäisiin noudattamaan kyseistä etäisyyttä.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön

Alueellisena vastuumuseona toimiva Kuopion kulttuurihistoriallinen museo toteaa, että YVA-selostuksessa on käsitelty laajasti vaikutuksia kulttuuriympäristöön ja maisemakokonaisuuksiin. Erillisessä maisemaselvitysaineistossa niin ikään kuvataan hankealueen ja sen lähiympäristöön kuuluvia kulttuuriympäristöjä ja maisemakokonaisuuksia, mutta se sisältää myös näkemäalueanalyysin ja sekä kuvaistutusmateriaalin. Alueellinen vastuumuseo katsoo, että aineistoja voisi kehittää siten, että suojeltujen rakennuksien sijaan käytettäisiin jotakin kuvaavampaa termiä. Lähialueiden kuntakaavojen tavoitteita esitellään erikseen kappaleessa 22.2.2. Yhteisvaikutuksia havainnollistava aineisto (Maisemaselvitys) osoittaa, että tuulivoimalat näkyvät maisema-arvojen ja kulttuuriympäristöarvojen kannalta merkittävässä ympäristöissä. Yhteisvaikutuksilla on alueellisen vastuumuseon näkemyksen mukaan tunnistettuja arvoja selkeä heikentävä vaikutus.

Tuulivoimapuiston ja sähkönsiirtoreittien alueella on tehty arkeologinen inventointi vuonna 2023 osana YVA-prosessia. Alueelta on lisäksi tehty arkeologinen täydennysinventointi vuonna 2024. Alueellinen vastuumuseo on tarkastanut ja hyväksynyt inventointiraportit siten, että vuoden 2023 raportti on hyväksytty ja vuoden 2024 raporttiin on esitetty pieniä täsmennyksiä tekstiosioon.

Arkeologiset inventoinnit ja raportit ovat riittävät ja vastaavat hankkeen selvitystarpeisiin. Suunnittelualueelta ei tunnettu ennen inventointia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita. Sähkönsiirtoalueelta tunnettiin yksi löytöpaikka. Inventoinneissa havaitut kohteet on viety muinaisjäännösrekisteriin alueellisen vastuumuseon toimesta. Museo on samalla arvioinut kohteiden lopulliset lajit (kiinteä muinaisjäännös, muu kulttuuriperintökohde, löytöpaikka). Kahdelle historialliselle talonpaikalle/viljelyröykkiöalueelle inventoija on ehdottanut lajiksi muuta kulttuuriperintökohdetta ja osan toisesta kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Vastuumuseo on arvioinut kohteet muiksi kohteiksi.

Inventoinnin tuloksena hankealueelta tunnetaan nyt neljä muuta kohdetta ja yksi löytöpaikka:

Muut kohteet

- Hevonharja (mj-rekisteritunnus 1000053607)
- Varpämäki (mj-rekisteritunnus 1000053609)
- Koivumäki 1 (mj-rekisteritunnus 1000053610)
- Koivumäki 2 (mj-rekisteritunnus 1000053611)

Löytöpaikka

- Tervalampi (mj-rekisteritunnus 1000040382)

Inventointien tuloksena hankealueelta ei siis tunneta kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä muita kulttuuriperintökohteita. Alueellinen vastuumuseo ei nähnyt aiheelliseksi viedä muinaisjäännösrekisteriin muiksi kohteeksi nykyistä kiinteistörajapyykkiä (2024 raportin kohde Vuohikangas) tai tienvarren raivauskivikasoja (raportin 2024 kohde Mäntymäki). Tiedot tulee korjata lukuun 23.2.2 kohtaan Arkeologinen kulttuuriperintö ja korjata myös taulukkoon 61.

Alueellinen vastuumuseolla toteaa, että vaikutusten arviointi arkeologisen kulttuuriperinnön osalta on tehty kattavasti. Havaitut kohteet eivät ole kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita, joten kohteille kohdistuvat mahdolliset vaikutukset eri hankevaihtoehtoisissa eivät vaaranna alueen arkeologista kulttuuriperintöä.

Vaikutukset pinta- ja pohjavesiin

Lausuntojen perusteella hankkeen vesistövaikutukset, erityisesti pohjavesivaikutukset ja pohjaveteen kohdistuvien vaikutusten estäminen, nousevat tärkeiksi. Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa, että hankealueen pohjoisosassa sijaitsevan Niemisen pohjavesialueen erityisasema on selvityksissä tunnistettu ja huomioitu hyvin. Jatkoselvityksiä tulee tehdä vielä varsinkin voimalapaikkojen 9 ja 10 osalta, jotta pystytään varmistumaan, että niiden haittavaikutukset eivät ulotu pohjaveden sieppausalueelle kallioperän hauraiden rakenteiden välityksellä. Pohjavesialueen ja vedenottamon tila ei saa vaarantua rakentamisen seurauksena.

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut toteaa lausunnossaan, että vedenoton turvaamiseksi tulee välttää ylimääräistä maanrakennusta pohjavesialueen rajaa lähinnä olevissa kohteissa. Pohjavesivaikutusten ehkäisemiseksi suositellaan olemassa olevan tieverkoston hyödyntämistä. Mikäli voimalapaikoilta on rakenneselvityksen perusteella hydraulinen yhteys pohjavesialueelle, tulee myöhemmässä suunnitteluvaiheessa arvioida pohjavesien suojauksen tarve esim. bentoniitilla tai vastaavalla. Niemisen osuuskunnan vedenottamo Joonaksen lähde on rakennettu Kivimäen kallio/moreenimuodostuman itäreunan lähteeseen. Betonirengaskaivo on aktiivisessa talousvesikäytössä. Osuuskunta toimittaa lähteestä vettä noin 40 talouteen. Hankealueella ei ole uimarantoja.

Pintavesistön osalta Luonnonvarakeskus (Luke) näkee tärkeäksi suunnitella työt ja rakenteet niin, että vältetään kaikkea kiintoainekuormitusta alueen uomiin: valumavesien ohjailu, ojien selkeytsaltaat, maansiirtotöiden ajoitus, voimaloiden, sähkönsiirtolinjojen ja huoltoteiden sijoitus alueelle on tehtävä lähivesistöt huomioiden. Samoin on vältettävä esim. teiden rakentamista purojen ja muiden uomien yli. Lisäksi Luke näkee, että yhteisvaikutuksia tarkastellessa tulee huomioida,

että jokivesistössä vesistöön päätyvä kuormitus (erityisesti humuskuormituksen tapainen hienojakoinen aines) vaikuttaa veden laatuun kuormituspisteestä alavirtaan päin koko joen matkalla, toki laimentuen virtaaman kasvaessa.

Vaikutukset ilmaan ja ilmastoon

Lapinlahden terveydensuojeluviranomainen tuo esiin, että pölyämisvaikutukset rakentamisen aikana vaikuttavat ilmanlaatuun. Yhteisvaikutuksia voi esiintyä erityisesti Heinäjoen alueella, jonka ympäristöön suunnitellaan tuulivoimaloita niin Tielammen kuin Iso-Petäjämäen hankkeissa. Liikennemäärien lisäyksen aiheuttamia haittoja voidaan ehkäistä huolehtimalla teiden kunnossapidosta ja hyödyntämällä tarvittaessa pölynsidontaa tuulivoimatyömailla sekä sora- ja maanteillä kuivana aikana. Liikenteen aiheuttamat ilmanlaatuvaikutukset ovat vähäisiä tuulivoimatuotannon aikana.

Lausunnoista ei nouse esiin erityisesti ilmastovaikutuksiin liittyviä huomioita.

Vaikutukset kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen

Luonnonvarakeskus keskittyi lausunnossaan Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin. Luke toteaa lausunnossaan, että kanalinnuilla on voimakkaat vuosien väliset vaihtelut kannansuuruudessa, joten laskentojen toteuttaminen vain yhtenä vuonna saattaa antaa väärän kuvan alueen merkityksestä lisääntymisympäristönä. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle. Tällöin tulosten tulkinnassa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen. Selostuksen mukaan metson mahdolliseen soidinalueeseen alueen lähituntumassa rakentamisella ei ole vaikutusta, mutta toimintavaiheella nähdään voivan olla vaikutuksia 500 m päähän sijoittuvalla voimalalla. Luke näkee samoin olemassa olevan tieteellisen kirjallisuuden perusteella.

Selostuksen mukaan alueella esiintyy kaikkia neljää suurpetolajia, mutta lajeille erityisen soveltuvia elinympäristöjä, lisääntymisalueita tai kulkureittejä ei alueella esiinny. Luonnonvarakeskus huomauttaa, että vaikka hankkeessa tehty kirjallinen suurpetoselvitys on perusteellinen, alueen merkitystä näiden lajien lisääntymis- ja levähdysalueina ei voida tehtyjen lumijälkilaskentojen avulla poissulkea.

Luonnonvarakeskus toteaa, että lajiston tottumisesta tuulivoimaan, ei tällä hetkellä ole tieteellistä näyttöä. Olemassa olevan tieteellisen tiedon perusteella, eläimet voivat esim. käyttää tuulivoima-alueita ja liikkuvat niillä, mutta tuulivoima-alueita käytetään usein vähemmän kuin kontrollialueita tai etäämmällä sijaitsevia alueita. Lisäksi tulee huomioida, että vaikutukset eivät välttämättä kohdistu ainoastaan suoraan välttämiskäyttäytymiseen vaan populaatiotasolla esim. lisääntymiseen,

mikäli elinympäristö jollain tasolla heikkenee lisääntymisen kannalta (esim. pirstoutumisen myötä), vaikutukset voivat näkyä vasta pidemmällä aikavälillä.

Tehtyjen selvitysten perusteella Luke näkee, että alueella on merkitystä useiden direktiivilajien elinympäristönä. Luke huomauttaa, että yhtenäiset häiriöttömät luontoalueet ovat tärkeitä ihmistoimintaa karttaville lajeille kuten suurpedot. Osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa myös olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviiereille ja lajin esiintymisalueille (esim. susi, karhu) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita. Luke näkee, että välttelyvaikutusten lisäksi selostuksessa olisi ollut syytä keskittyä myös pitkän aikavälin vaikutuksiin.

Tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa näistä selostuksessa tehdyistä arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset lajeille osoittautuvat merkittävämmäksi.

Vaikutukset väestöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen

Lausunnonantajat kiinnittävät huomiota hankkeen vaikutuksiin ihmisiin. Lapinlahden terveydensuojeluviranomaisena toimiva Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut toteaa lausunnossaan, että arviointiselostus on asiantuntevasti laadittu ja selvityksissä on huomioitu terveydensuojelun näkökulmasta keskeiset asiat kuten melu, välke ja vaikutukset pohja- ja pintavesiin.

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut toteaa lausunnossaan, että melun ja välkkeen vaikutukset on arvioitu olemassa olevien ohjeiden mukaisesti ja tuloksia on verrattu melun olemassa olevaan lainsäädäntöön ja välkkeen osalta olemassa oleviin suosituksiin. Myös mahdolliset yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa on huomioitu. Hankkeessa tulee myös huomioida, että alueen asukkaat voivat kokea viihtyvyyshaittaa, vaikkeivat melun raja-arvot tai välkkeen suositukset ylittyisikään.

Mallinnustulosten perusteella keskiäänitasot eivät ylitä missään rakennusvaihtoehdossa valtioneuvoston asetuksen Vna 1107/2015 mukaista ohjearvoa (40 db(A)) alueen asuin- ja lomarakennusten kohdilla. Asumisterveysasetuksen toimenpiderajat pienitaajuiselle melulle alittuvat selvästi kaikissa vertailurakennuksissa koko taajuusvälillä kaikissa rakennusvaihtoehdoissa. Iso-Petäjämäen yhteisvaikutusten mallinnettu keskiäänitaso (LAeq) ylittää 40 dB ohjearvon piha-alueella viidessä reseptoripisteessä VE1 mallinnuksessa, ja kahdessa reseptoripisteessä VE2 sekä VE3 mallinuksissa.

Yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa lisäävät tuulivoimamelua ja melun ohjearvot ylittyvät osassa hankealueen läheisyydessä sijaitsevista asuin- ja vapaa-ajan rakennuksista (VE1). Hankevaihtoehdoissa VE2 ja VE3 suurimmat yhteismeluvaikutukset Iso-Petäjämäen tuulivoimahankkeen kanssa kohdistuvat Tielammen hankealueen eteläpuolella sijaitsevaan vapaa-ajan rakennukseen sekä läntisen osan lounaispuolen asuinrakennukseen. Melutasot ylittävät ohjearvon myös muiden asuin- ja lomarakennusten kohdalla kuin pelkästään tarkastelussa olleiden reseptoreiden kohdalla.

Mallinnusten perusteella lähimpien kohteiden sisämelutasot jäävät kuitenkin alle asumisterveysasetuksen (Vna 545/2015) toimenpiderajojen. Tuulivoimaloiden meluvaikutuksia voidaan ehkäistä erillisellä melun optimointisäädöllä, jonka avulla kellonajan, tuulensuunnan ja tuulennopeuden mukaan säädetään lapakulmaa haluttuun pyörimisnopeuteen ja melutasoon. Melutasojen ylittyminen tulee huomioida Tielammen hankealueen suunnittelussa. Hankkeiden toteutuessa toimijoiden on tarvittaessa tehtävä todelliset melumittaukset mahdollisesti häiriintyvissä kohteissa.

Välkevaikutuksia on verrattu Ruotsin ja Saksan vastaaviin suosituksiin. Mallinnuksessa ei ole huomioitu puuston vaikutusta. Vaihtoehdoissa VE1 ja VE2 välkevaikutuksen suuruus arvioidaan keskiuureksi ja kielteiseksi, ja vaihtoehdossa VE3 pieneksi ja kielteiseksi. Mallinnusten perusteella vuotuinen todennäköinen välkevaikutus ylittää Ruotsin 8 tunnin ohjearvon reseptorin R13 kohdalla vaihtoehdoissa VE1 ja VE2, mutta jää alle sen vaihtoehdossa VE3 kaikkien alueen asuin- ja lomarakennusten kohdalla. Muiden loma- ja asuinrakennusten kohdalla todennäköiset välkeajat jäävät alle ohjearvon. Kun puuston vaikutus otetaan huomioon, suositukset eivät todennäköisesti tule ylittymään kuin korkeintaan yhdessä kohteessa.

Välkevaikutuksia voidaan vähentää voimalakohtaisella välkkeen hallintatyökalulla, joka sisältää valoanturin ja välkkeenhallintasovelluksen. Työkalun avulla voimala voidaan pysäyttää havaitun auringonpaisteen perusteella ja haluttuina vuoden- ja kellonaikoina. Pysäytettynä voimala ei aiheuta välkevaikutuksia.

Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa, että melun ja välkkeen osalta tehdyt selvitykset ovat havainnolliset. Mallinnuksesta käy ilmi, että Tielammen hankkeen vaihtoehdoissa VE 1, VE 2 ja VE 3 melutaso 40 dB(A) ei ylitä yhdessäkään lisälmen puolella olevassa loma- tai vakituisessa käytössä olevassa asunnossa, mutta äänitasot ovat aivan ohjearvon tuntumassa (39–40 dB(A)). Kun mallinnuksessa huomioidaan yhteisvaikutukset Tielammen tuulivoimahankkeen ja läheisen Iso-Petäjämäen tuulivoimahankkeen kesken, niin 40 dB(A) ohjearvo ylittyy muutamassa lisälmen puolella olevassa loma- tai vakituisessa käytössä olevassa asunnossa kaikissa vaihtoehdoissa (VE 1, VE 2 ja VE 3) ja

melutasot ovat ohjearvon tuntumassa useassa lisalmen puolen kiinteistössä. Jatkossa jompaankumpaan hankkeeseen tulee tehdä muutoksia, jotta melut asuinalueella jäävät ohjearvon alle. Hankkeen jatkototeutukseen ympäristölautakunta esittää, että myönnettävissä rakennusluvissa vaadittaisiin voimaloiden melutasojen tarkistusmittaukset ainakin laskentapisteissä/kohteissa, joissa mallinnuksessa todettiin korkeimmat melutasot.

Välkeselvityksen mukaan tuulivoimaloiden iso määrä aiheuttaa laajan välkevaikutusalueen ja välkkeen määrä ylittää ohjearvon (yli 8 h/vuosi) ainakin yhdellä lisalmen puolella olevalla kiinteistöllä. Yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa nostavat välkkeen määrää varsinkin Tielammen hankealueen etelä- ja lounaispuolella sijaitsevilla asuin- ja lomarakennuksilla. Ympäristölautakunta muistuttaa, että mikäli voimaloiden melu tai välke aiheuttaa naapurussuhdelain mukaista kohtuutonta haittaa naapurustossa, voidaan yksittäiset voimalat vaatia luvitettavaksi myöhemmin ympäristönsuojelulain nojalla.

lisalmen kaupungin kaupunginhallitus tuo lausunnossaan esiin, että tuulivoimahanke ja sitä koskeva YVA-suunnitelma on kannatettava sillä edellytyksellä, että tuulivoimahankkeen ja tulevan sähkönsiirron vaikutukset lisalmen kaupungin asukkaisiin ja maanomistajiin sekä lisalmen olosuhteisiin selvitetään huolella. Tuulivoimaloita ei tule sijoittaa siten, että ne vaikuttavat kohtuuttomasti lisalmen kaupungin asukkaiden elinolosuhteisiin erityisesti melu-, välke ja maisemallisten vaikutusten osalta.

Lapinlahden kunnan ympäristönsuojelulautakunta toteaa lausunnossaan, että mikäli rakennusvaiheessa tapahtuu erityisen häiritsevää melua tai tärinää, tulee tehdä ympäristönsuojelulain 118 §:n mukainen ilmoitus. Lisätietoa Lapinlahden kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä (2012).

Myös hankkeen sosiaalisia vaikutuksia ja niiden arviointia on aineistossa kuvattu riittävällä tasolla. Itä-Suomen aluehallintovirasto pitää erityisen positiivisena asiana sitä, että sosiaalisten vaikutusten arviointiin oli hankittu erityisosaamista ympäristösosiologian alalta. Aluehallintovirasto pitää arvokkaana sitä, että sosiaalisten vaikutusten arviointia on kuvattu avoimesti, myös niitä seikkoja, jotka eivät puolla hanketta.

Aluehallintovirasto kuitenkin toteaa, että vaikutusten arviointia tulisi ulottaa laajemmalle alueelle ja arvioida kriittisesti sekä analyyttisesti myös laajempaa kokonaisuutta ja siihen mahdollisesti liittyviä vaikutuksia, riippumatta ovatko ne kokemuksellisia vai konkreettisia ja mitattavia. Vaikutusten arvioinnissa tulisi myös huomioida eri väestöryhmät ikäryhmittäin. Aluehallintovirasto katsoo, että edellä mainitun kaltaiset seikat tulisi huomioida kaikissa hankkeissa kokonaisarvioinnin osalta ja hankkeita sekä etenkin niiden yhteenliittymiä pitäisi arvioida myös

sosiaalisen hyväksyttävyyden näkökulmasta, ottaen huomioon erityisesti sosiaaliset vaikutukset.

Vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen

Lapinlahden kunnan ympäristölautakunta muistuttaa, että arviointiselostuksen kohdassa 6.2 listattujen mahdollisten lupien ja päätösten lisäksi hanke voi edellyttää myös maankaatopaikan ympäristölupaa, mikäli rakentamisen yhteydessä muodostuu merkittävästi ylijäämämaita, joita ei maisemoida kaivupaikan läheisyyteen. Vastaava viranomainen määräytyy tällöin asetuksen 713/2014 1 luvun 1 §:n kohdan 13) e) mukaan. Kalliokiviainesten ottoon ja murskaukseen tarvitaan yleensä myös ympäristölupa maa-ainestenottoluvan lisäksi, joka käsitellään pääsääntöisesti lupien yhteiskäsittelynä.

Vaikutukset liikenne- ja viestintäjärjestelmiin sekä tutkiin

Fintraffic Lennonvarmistus Oy toteaa lausunnossaan, että Fintraffic Lennonvarmistus Oy vastaa Suomen ilmatilan käytön hallinnasta sekä lentoreitti- ja lennonvarmistuspalveluista 22 lentoasemalla Suomessa. Toiminnan lähtökohtana on aina lentoliikenteen turvallisuus, lentojen sujuvuus ja säännöllisyys. Ilmailulaki määrää lentoesteistä siten, että rakennelma tai laite ei saa häiritä ilmailua palvelevia laitteita tai lentoliikennettä tai aiheuttaa muutoin vaaraa lentoturvallisuudelle. Ilmailulin 1.10.2023 voimaantulon muutoksen mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto selvittää osana lentoestelupaprosessia lentoesteen vaikutukset lentoliikenteen sujuvuudelle ja lentopaikan pitäjälle.

Digita antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta. Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.

Antenni-tv lähetyksiä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutusten arvioinnissa.

Antennitelevisioiden vastaanotto-ongelmien syntymisen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv lähetysten näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten

tekemistä. Digita esittää, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa:

- hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemusvaiheessa ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja
- tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp - HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Digita toteaa, että antenni-tv:n verkko-operaattori Digitan velvollisuuksiin ei kuulu tuulivoimaloiden tv-lähetyksille aiheuttamien häiriöiden korjaaminen, vaan vastuu kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin ennustaa. Tämän lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet.

Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei valitettavasti ole alalle syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv signaalin vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan.

Sen vuoksi onkin erityisen tärkeää, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt pyritään välttämään hyvissä ajoin etukäteen jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa tuulivoimaloiden ja verkko-operaattoreiden välisellä yhteistyöllä. Ellei näin tehdä, riskinä on, että

tuulivoimaloiden roottoreiden kotitalouksien tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt jäävät korjaamatta ja kotitalouksien kärsittäviksi. Tästä on jo olemassa valitettavia esimerkkejä (esim. Pori Peitto). Tuulivoimayhtiöt tulee siten jo kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa velvoittaa huolehtimaan siitä, että tuulivoimalat sijoitetaan alueelle siten, että häiriöitä kotitalouksien antenni-tv:n vastaanotolle ei aiheudu. Viranomaisten tulisi päätöksessään tuoda selvästi esiin myös se, että mikäli huolellisesta ennakkosuunnittelusta huolimatta tuulivoimalat kuitenkin aiheuttavat häiriöitä tv-vastaanotolle, tulee tuulivoimatoimijan huolehtia myös häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv-lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv-vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin.

Ilmatieteen laitos toteaa, että heillä ei ole lausuttavaa hankkeen arviointiselostuksesta, koska alue on yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta. Ilmatieteen laitos esittää korjauksena arviointiselostuksen sivuille 264, 415 ja 417: vaikka tuulivoimahanke sijaitsee lähes 70 kilometrin etäisyydellä operatiivisesta säätutkasta, se aiheuttaa häiriökaikua mittauksiin. Siksi ei voida todeta, että hankkeella ei ole vaikutusta säätutkamittauksiin – vaikutuksia ei vain tarvitse arvioida Ilmatieteen laitoksen arviointikriteerien mukaisesti.

Sähkönsiirto

Savon Voima Verkko Oy toteaa lausunnossaan, että hankkeen mahdollinen liityntäpiste on Fingridin sähköverkossa. Kaava-alueella ei sijaitse Savon Voima Verkko Oy:n jakeluverkkoa eikä suurjännitteistä jakeluverkkoa. Alustavan sähkönsiirtoreitin varrella sijaitsee kuitenkin jakeluverkkoa, mikä tulee ottaa huomioon hankkeen edetessä /mm. risteämät, vaarajännitteet ja turvaetäisyydet).

Fingrid Oyj:llä ei ole uusia huomioita hankkeesta, edellisissä lausunnoissa esiintuodut asiat pitää kuitenkin ottaa huomioon myös jatkossa.

Hankkeen sähkötekniisiin asioihin, voimajohtojen ja tuotantoalueen yhteensovittamisen tarpeita edistetään Fingridin ja hankkeesta vastaavan yhteistyössä. Sähköaseman tai voimajohtojen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto. Pyyntö on hyvä tehdä aina suunnitelmien tarkentuessa ja muuttuessa. Lausuntopyyntö tulee toimittaa ensisijaisesti verkkosivun kautta.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Aluehallintovirasto tuo lausunnossaan esiin, että Tielammen tuulivoimahankkeen ympäristöön on suunnitteilla useita tuulivoimapuistoja.

Aluehallintovirasto pitää ongelmallisena, että kokonaisvaikutusten arviointi jää tässäkin hankekohtaiseksi, irralliseksi ja koko ajan muuttuvassa tilanteessa vaillinaiseksi. Ainakin loppuyhteenvedossa olisi ollut hyvä peilata kokonaisvaikutuksia Tielammen hankkeeseen rajautuvan Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa.

Lapinlahden kunnan ympäristölautakunta tuo lausunnossaan esiin, että hankkeen suunnittelun lähtökohtana tulisi pitää sitä, että melun ja välkkeen yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa olisivat mallinuksissa alle ohjearvojen. Hankesuunnittelulla voidaan vaikuttaa melun ja välkkeeseen tehokkaimmin, eikä asiaa tulisi jättää pelkästään mahdollisessa valitustilanteessa tehtävien mittausten varaan. Ehdotettua ympäristövaikutusten seurantaa olisi hyvä tehdä joka tapauksessa.

Luke huomauttaa, että tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa arviointiselostuksessa tehdyistä arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi.

Osallistumista ja vuorovaikutusta koskevat huomiot

Iisalmen kaupungin hallitus toteaa lausunnossaan, että hankkeeseen liittyvät asukaskyselyt tulee ulottaa riittävän laajalle alueelle tuulivoimapuiston ympäristöön ja sähkönsiirtolinjojen vaikutusalueelle ja erityisesti myös Iisalmen kaupungin puolelle.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä sitä, että vuorovaikutteisia yleisötilaisuuksia järjestetään riittävän aikaisessa hankkeen valmisteluvaiheessa, jotta alueen asukkailla olisi aito vaikuttamismahdollisuus myös keskustelun kautta tuoda näkemyksiään esille. Myös eri ikäisten ihmisten erilaiset vaikuttamismahdollisuudet tulee ottaa huomioon, että osallistaminen olisi mahdollisimman laajaa. Tulosten arvioinnissa ei ollut kovin tarkasti arvioitu eri vaikutusten merkittävyyttä eri väestö- ja ikäryhmiin. Aluehallintovirasto pitää kuitenkin huomionarvoisena ja myönteisenä, että kyseisen hankkeen puitteissa on toteutettu näinkin laaja ja sisällöltään tarkkaan mietitty asukaskysely, johon on saatu varsin hyvä määrä vastauksia. Se osoittaa, että tuulivoimahankkeet ja niiden vaikutukset kiinnostavat alueen vakituksia ja loma-asukkaita.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä sitä, että kuntalaisille ja toimijoille esitetään vastavuoroisesti asukaskyselyiden sekä kuulemistilaisuuksista koostettujen mielipiteiden vaikutukset hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen.

Vaikutusten lieventäminen ja kompensaatio

Luonnonvarakeskus näkee selostuksessa ehdotetut lieventämiskeinot suositeltavina. Lisäksi selostuksessa kerrotaan, että hanketoimija toteuttaa hankkeessa vapaaehtoista biodiversiteettikompensaatiota vuokraamalla tuulivoimahankkeen toiminta-ajaksi vanhan metsän alueen Kuopiosta, jolla toteutetaan erilaisia toimenpiteitä monimuotoisuuden lisäämiseksi. Lisäksi ennallistetaan metsittämällä samankokoinen alue, miten paljon metsää tullaan Tielammen tuulivoima-alueen rakentamiseksi kaatamaan.

Voimaloiden purkaminen

Selostuksessa on esitetty, että toiminnan päätyttyä voimaloiden perustukset voimassa olevan lainsäädännön mukaan joko maisemoidaan tai puretaan pois. Ylä-Savon ympäristölautakunnan näkemyksen mukaan, tämänhetkisen jätelainsäädännön hengen mukaisesti, perustukset tulee lähtökohtaisesti purkaa maasta pois, mikäli tilalle ei rakenneta uutta voimalaa. Hankkeen jatkototeutukseen lautakunta esittääkin, että myönnettävissä voimaloiden rakennusluvissa huomioitaisiin myös rakenteiden purkamiseen liittyviä asioita.

Yhteenveto mielipiteistä

Kooste on ELY-keskuksen laatima. Useat mielipiteet sisälsivät samoja ja/tai samansuuntaisia kannanottoja, joten seuraavassa esitetty yksittäinen huomio voi sisältyä myös useampaan eri mielipiteeseen. Tiivistelmässä on muutoinkin huomioitu tavoitteet yksityisyyden suojasta, joten yksittäisten mielipiteiden sisältöä on kirjoitettu yleisempään muotoon siten, ettei siitä käy ilmi esimerkiksi mielipiteen esittäjän asuinpaikka.

Hankkeen vaihtoehdot, toteuttamiskelpoisuus ja suunnittelun yleiset lähtökohdat

Hankkeesta annetuissa mielipiteissä tuulivoimahanketta pidetään kokonaan tai vähintään joiltakin osin soveltumattomana alueelle asutuksen läheisyyden, luonto- ja virkistysarvojen heikentymisen, maiseman muuttumisen sekä ihmisille ja elinkeinoille aiheutuvien haittojen vuoksi. Lisäksi mielipiteissä nostetaan esille Tielammen tuulivoimahankkeen asukaskyselyn tulokset, joissa hanke koetaan kielteiseksi. Tielammen hankkeen ohella mielipiteissä vastustetaan myös muita Ylä-Savoon suunniteltuja maakuntakaavassa olevia tuulivoimahankkeita.

Suurimmassa osassa mielipiteistä tuodaan esille tuulivoimaloiden läheisyys vakituisiin ja vapaa-ajan asuntoihin sekä kiinteistöihin. Useassa mielipiteessä vaaditaan vähimmäissuojaetäisyyden asettamista tuulivoimaloiden ja asuinrakennusten välille. 1 km etäisyyttä asutuksen ja tuulivoimaloiden välillä pidetään liian lyhyenä. Mielipiteissä vähimmäisetäisyyden vaatimukset vaihtelevat 2–5 km välillä. Mielipiteissä

esitetään, että vähimmäissuojaetäisyyden määrittämisestä tulisi järjestää kuntalaiskysely, jotta saataisiin kuntalaisten mielipide asiaan.

Lisäksi mielipiteissä muistutetaan, että vähimmäisetäisyydet liittyvät asutukseen eikä niissä ole huomioitu hevosten erityistä herkkyyttä melu-, liike- ja välkehäiriöille. Hevonen säikähtää luonnostaan pienintäkin liikettä tai välähdystä, joka ei sen mukaan kuulu normaaliin turvalliseen ympäristöön.

Eräässä mielipiteessä tuotiin myös esille tuulivoimahankkeen mahdolliset haitalliset vaikutukset puolustusvoimien toimintaan.

Myös hankkeen taloudelliset vaikutukset huolettavat mielipiteen esittäjiä. Erityisesti ollaan huolissaan tuulivoimaloiden lähellä sijaitsevien asuntojen arvosta. Eräässä mielipiteessä nostetaan esille, että mielipiteen esittäjien harjoittamasta elinkeinotoiminnasta tehdään mahdotonta, mikäli hanke toteutuu. Hankkeen nähdään muutoinkin vaikuttavan ainoastaan negatiivisesti alueen taloudelliseen tilanteeseen pitkällä aikavälillä. Arviointiselostuksesta katsotaan puuttuvan laskelmat siitä, millaisia taloudellisia menetyksiä ihmisille aiheutuu hankkeen toteuttamisesta. Taloudellisten vaikutusten erilaiset realistiset laskelmat tulisi esittää kuntalaisille ja päättäjille.

Eräs mielipiteen esittäjä nostaa esille, että tuulivoiman hankealueella sijaitsee kiinteistö, joka ei ole Lapinlahden kunnan rakennuskantarekisterissä asianmukaisesti kirjattuna. Rakennuksesta on maksettu kiinteistövero 1990-luvulta alkaen.

Mielipiteiden esittäjät kantavat huolta Lapinlahden tulevaisuudesta, vetovoimaisuudesta ja kuntaimagosta, mikäli tuulivoimalahanke alueella toteutuu. Hankeen nähdään vähentävän Lapinlahden vetovoimaisuutta niin matkailun, asumisen kuin vapaa-ajan asumisen näkökulmasta. Tuulivoima-alue ei houkuttele uusia ihmisiä asumaan kuntaan. Tuulivoimapakolaisuus nähdään alueella todellisena uhkana, joka on jo käynnistynyt. Lisäksi hanke nähdään ristiriitaisena Lapinlahden kuntastrategian kanssa.

Mielipiteissä tuodaan esiin, että kaikkia kunnan asukkaita on kohdeltava tasapuolisesti eikä asetettava tuulivoimahankkeen lähiasukkaita eriarvoiseen asemaan (mm. kiinteistöjen arvon aleneminen, kasvanut liikenne, terveydelliset haitat - jo pelkkä tuulivoimaloiden läheisyyden aiheuttama stressi lisää niin psyykkisiä kuin fyysisiä riskitekijöitä). Lapinlahden kunnan tulee turvata kaikille kuntalaisille tasa-arvoiset, terveelliset ja turvalliset asuinolosuhteet.

Harvassa mielipiteessä otetaan suoraan kantaa toteutettaviin hankevaihtoehtoihin. Niissä mielipiteissä, joissa otetaan kantaa hankkeen toteuttamisvaihtoehtoihin, kannatetaan useimmissa vaihtoehtoa VE0 (hankkeen toteuttamatta jättäminen). Eräässä mielipiteessä kannatetaan

myös vaihtoehtoa VE3 karsittuna voimaloilla nro 6, 9 ja 10. Mielipiteissä tuodaan esille, että vaihtoehtoa VE0 lukuun ottamatta kaikilla muilla vaihtoehtoilla on kielteisiä vaikutuksia ilmastoon varsinkin rakentamisen ja maakäytön muutosten vuoksi. Vaihtoehtoissa VE1, VE2 ja VE3 melun vaikutuksen suuruus arvioidaan keskisuureksi ja kielteiseksi. Vaihtoehtojen VE1 ja VE2 mukaiset toiminnot ovat vain osittain maakuntakaavan mukaisesti sijoitettu.

Osallistamisen järjestäminen koetaan olleen riittämätöntä. Kuntalaisten kuuleminen on nostettu esiin niin yksityishenkilöiden kuin yhdistysten mielipiteissä. Useampi mielipiteen esittäjä kokee, ettei ole tullut riittävästi kuulluksi hankkeen suunnittelussa, eikä heidän mielipiteitään ole otettu huomioon prosessin eri vaiheissa. Mielipiteen esittäjät toivovat rehellistä ja avointa tiedonvälitystä ja osallistamista. Alueen asukkaille tulisi tarjota paremmat mahdollisuudet keskustella hankkeen toteuttajan kanssa, esittää huolenaiheensa ja saada vastauksia kysymyksiin. Mielipiteissä todetaan, että hanketta viedään eteenpäin kuntalaisten huolenaiheita huomioimatta.

Vaikutukset ihmisiin

Useammassa mielipiteessä tuodaan esille huoli tuulivoiman haitallisista vaikutuksista ihmisille. Huolta herättää erityisesti hankkeen läheisyys asutukseen, jolloin ihmisiin ja asutukseen kohdistuvat vaikutukset ovat voimakkaampia ja lisäksi se, ettei kaikkia tuulivoimasta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia, kuten pitkäaikaisvaikutuksia vielä tunneta. Mielipiteissä toivotaan, että tuulivoimasta aiheutuvista haitallisista vaikutuksista tarvittaisiin selkeät, hyvinvointiin ja elinvoimaisuuteen perustuvat mitattavat raja-arvot. Raja-arvojen puuttuessa tai ollessa liian löysät, alueella asuvat ihmiset, eläimet ja luonto kärsii kohtuuttomasti. Mielipiteissä tuodaan esiin, että hankkeesta muodostuu ihmisten viihtyisyyteen kohdistuvia vaikutuksia tuulivoimaloiden käyntiäänestä, tuulivoimaloiden pyörivien lapojen muodostamista liikkuvista varjoista, lentoestevaloista sekä tuulivoimaloiden koetuista tai todellisista terveys- ja turvallisuusriskeistä. Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia syntyy sekä tuulivoimahankkeen rakentamisen että sen käytön aikana. Etenkin hankkeen itäisen alueen voimaloiden nähdään vaikuttavan Varpasjoen varrella asuviin.

Mielipiteissä korostuu suunnitellun hankealueen merkitys paikallisille. Alue toimii tärkeänä virkistysalueena, joka on luonnoltaan erityisen monimuotoista ja kaunista. Tielammin ja sen rinnalla olevaa Iso-Petäjämäen aluetta käytetään ahkerasti ja monipuolisesti marjastus-, sienestys-, metsästys- ja erilaisiin liikunnallisiin aktiviteetteihin. Lisäksi alueelle tullaan kokemaan luonnon rauhaa ja hiljaisuutta. Tuulivoimahanke toteutuessaan aiheuttaisi näiden erämaisten ulkoilumaastojen peruuttamattoman pilaantumisen myös tulevilta sukupolvilta.

Vaikutukset eliölajeihin ja luontoympäristöön

Mielipiteiden esittäjät ovat huolissaan tuulivoimala-alueen kielteisistä vaikutuksista paikalliseen luontoon ja sen eläimistöön. Mielipiteissä hankkeen nähdään vaarantavan ja pilaavan alueen rauhan ja luonnon monimuotoisuuden. Alueella on varttuneita metsiä, joilla on merkitystä boreaalisten luonnonmetsien suojelun kannalta.

Hankkeen arvioidaan aiheuttavan luontokatoa ja vakavaa uhkaa luonnonmonimuotoisuudelle. Mielipiteissä todetaan, että YVA-selostuksessa ei ole riittävästi otettu huomioon tuulivoiman pitkäaikaisvaikutuksia alueen luonnolle. Lisäksi mielipiteissä kiinnitetään huomiota tuulivoima-alueen ja sähkönsiirtoreittien aiheuttamiin muutoksiin eliöiden elinympäristöissä ja ekologisissa yhteyksissä. Eri tuulivoimalahankkeiden yhteisvaikutukset yhä lisäävät vaikutuksia tulevaisuudessa.

Useissa mielipiteissä tuodaan esiin alueella elävää eliölajistoa ja kuvataan hankealueen olevan eläimistöltään ja kasvistoltaan merkittävää. Alueelta löytyy uhanalaisia ja suojeltavia kohteita. Esimerkiksi alueella kasvaa rauhoitettua kämmekkäkasveihin kuuluvaa valkolehdokkia. Mielipiteissä kiinnitetään huomiota siihen, että luontoselvityksissä ei löytynyt hirvenkelloa, järvinahkiaista, jokirapua, töyhtöhyppää, ruiskääkkää ja käkeä, joita kaikkia löytyy alueelta.

Hankealueella on tehty lukuisia havaintoja suurpedoista. Alueella on havaintoja muun muassa susista, karhuista, ilveksistä, ahmoista ja maakotkasta. Alueelle on mm. muodostunut susireviiri. Lisäksi alueella on karhun talvipesiä sekä vaihtopesiä.

Hankealueella kulkee myös metsäpeuran vaellusreitti ja rauhoitettujen saukkojen elinalue sijoittuu osittain hankealueelle. Alue on hirvien tärkeä talvehtimisalue.

Alueella on uhanalaisia tai silmällä pidettäviä lintulajeja. Alueella elää tai hankkii ravintoa rauhoitetuista linnuista mm. suokukko, huuhkaja, riekko ja peukaloinen. Alueella myös metsästää merikotka ja tuoreita havaintoja on lisäksi maakotkasta. Sääksen sekä tuuli- ja muuttohaukkojen yksi vakituinen muuttoreitti kulkee Kainuuseen hankealueen läpi. Myös sinisuohaukkahavaintoja on ollut viimeksi vuonna 2022 (sääksien satelliittiseuranta vuodesta 2011). Alue kuuluu muuttolintujen, mm. kurki, joutsen ja hanhet, muuttolentoreittiin. Alueelta on havaintoja myös haara- ja törmäpääskyistä sekä järripeippoista, närhistä, västäräkeistä, harakoista ja taivaanvuohista.

Tuulivoimaloiden aiheuttama törmäysriski linnuille nousi esille mielipiteissä. Sähkönsiirtolinjaukset tulevat vaikuttamaan myös metsäkanalintujen soidinalueisiin (metso, teeri, pyy ja riekko).

23.1.2025

Mielipiteissä tuodaan esiin, että hankealueelle sijoittuu yksityinen luonnonsuojelualue Olavinsärkkä (YSA2049926) ja viiden kilometrin säteellä sijaitsee myös neljä muuta yksityismaiden suojelualueita. Hankealueen itäosaan on rajattu metsälain (3:10 §) nojalla suojeltu puronvarsi (Kontiopuro) ja alueiden väliin rehevä lehto- ja korpialue. Hankealueesta lähin Natura-alue sijoittuu noin 3,4 km lähimmästä tuulivoimapaikasta etelään. Hukkasuo (FI600082) on luontodirektiivin mukainen erityisten suojelutoimien alue (SAC) luontotyyppiensä perusteella.

3-5 kilometrin etäisyydellä Ylimmäinen ja Keskimmäinen -nimisten järvien rannoilla sijaitsee kansallisesti tärkeä lintujen pesimä- ja kerääntymisalue (FINIBA = Finnish Important Bird Areas). Lähin maakunnallisesti arvokas lintualue (MAALI) on Kirmanjärvi, joka sijaitsee 3,3 km hankealueesta länteen.

Alueen lähistöllä sijaitsee valtakunnallisesti arvokas Uhkurakkakivikko Pirunkuokos (KIVI-11-001) sekä muita arvokkaita kivikkoalueita. Hankealueelle rakennettavaksi suunniteltu tieverkosto, alueella tehtävät räjäytys- ja louhintatyöt sekä varsinaiset rakennustyöt uhkaavat kivikkoalueiden säilymistä.

Vaikutukset pohjavesialueisiin

Yhdistysten mielipiteissä todetaan pohjavesialueista yhteneväisesti seuraavaa: Alueella on erittäin tärkeä Niemisen pohjavesialue, jonka vedenottamo sijaitsee Lapinlahden ja Iisalmen rajalla. Sieltä tulee vesi yli 40 talouteen Niemisen ja Hernejärven kylille. Vettä käytetään alueella aktiivisesti talousvesikäytössä. Tuulivoimaloita ei tule rakentaa lähelle tätä vedenottamoa, koska betonianturoiden lisäaineet (mm. kovetteet) on vahingollisia pohjavedelle. Minimietäisyyden tuulivoimaloista tulee olla 1,5 km sekä vedenottamoon että pohjavesialueeseen. Nyt YVA:n arviointiselostuksessa pohjavesialue leikkaa hankealuetta. Tästä syystä YVA-suunnitelmasta tulee poistaa tuulivoimalat nro 9 ja nro 10. Hankealueen rajausta tulee siirtää etelään niin, että pohjavesialue ei ole hankerajauksessa mukana lainkaan. Karsitulle VE3 -vaihtoehdolle tulee silti myös selvittää vesilain mukainen tarve. Vaikka tuulivoimalat sijoittuisivatkin etäälle vedenottamosta, on olemassa vaara, että rakennustyöt ja myöhemmin perustusten purkamatta jättäminen tulevat tulevaisuudessa vaarantamaan pohja- ja lähdevesien laadun säilymisen.

Myös yksityishenkilöt osoittavat omissa mielipiteissään huolen pohjavesistä. Pohjavesialueet ja niiden sieppausalueet tulisi ehdottomasti rajata ulos hankealueesta. Puhtaan veden ja erityisesti puhtaan juomaveden varmistaminen on sekä asukkaiden ja eläinten sekä yritysten terveyden, turvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta niin merkittävä tekijä, että sitä ei voi vaarantaa tuulivoimahankkeella.

Tielammin tuulivoimalan kaavoitusalue on erityisen lähderikasta aluetta ja usealla talolla on lähdekaivo. Tuulivoiman rakentaminen ja maamassojen mylläys ei voi olla vaikuttamatta lähteisiin.

Melu- ja välkevarjostusvaikutuksia koskevat huomiot

Tuulivoiman aiheuttamia melu- ja välkevaikutuksia pidetään haitallisina ja häiritsevinä sekä lähialueen ihmisille että eläimille. Useammassa mielipiteessä tuodaan esille, ettei melu- ja välkevaikutuksia ole tarkasteltu riittävästi YVA-selostuksessa. Mielipiteissä viitataan arviointiselostuksen melumallinnuksiin, jotka on tehty Siemens Gamesan 6,6 MW voimalatyypillä, jonka roottorin koko on 155 metriä. Lupaa haetaan enintään 9 MW voimaloille. Tämän vuoksi melumallinnukset tulee tehdä 9 MW voimalatyypille. Lisäksi useammassa mielipiteessä korostetaan alueen asuin- ja vapaa-ajanrakennuksien olevan vanhempaa rakennuskantaa, joten melumallinnusta ei voida pitää luotettavana vanhojen rakennusten kohdalla, joissa ei ole nykyaikaisten rakennusten kaltaisia äänieristyksiä. Mielipiteissä tuodaan esiin, että melua voidaan verrata siitä annettuihin ohjearvoihin, mutta arvioinnissa on muistettava, että ohjearvoja alemmatkin arvot voidaan kokea häiritsevinä yksilötasolla tai yleisesti, kun uudet häiriötekijät muuttavat merkittävästi aluetta. Tielammen tuulivoimahankkeen riittämätön suojaetäisyys asutukseen lisää haittavaikutuksia alueen asukkaille. Infraäänien vaikutus terveyteen nostetaan esiin eräässä mielipiteessä. Myös linnuston pesimärauhaan voimaloiden melulla koetaan olevan vaikutusta.

Tuulivoimaloiden välkevarjostusvaikutuksista ollaan myös huolissaan alueella ja välkemallinnusten todenmukaisuus mietityttää mielipiteiden jättäjiä. Mielipiteissä todetaan, että hankealueen läheisyydessä on asutusta, joka voi jatkossa häiriintyä tuulivoiman aiheuttamasta välkkeestä. Lisäksi yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa nostavat todennäköisen välkkeen määrää.

Mielipiteiden esittäjät ovat huolissaan alueelle ominaisen pimeyden häviämisestä tuulivoimaloiden myötä. Mielipiteissä nostetaan esiin valosaasteen vaikutukset terveyteen sekä sen aiheuttamat häiriöt solutasolta kokonaisesti ekosysteemeihin. Mielipiteissä muistutetaan, että kaikessa rakentamisessa tulee huomioida pimeiden ja hiljaisten alueiden tärkeys.

Maisemavaikutuksia ja kulttuuriympäristöarvoja koskevat huomautukset

Useissa mielipiteissä korostetaan Lapinlahden kansallismaisemien ja kulttuuriympäristöjen merkitystä. Alueen kansallismaisemia ja kulttuuriympäristöjä pidetään maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävinä ja alueen asukkaat ovat näistä ylpeitä. Alueen luonnonmaisemia nähdään olennaisena osana alueen identiteettiä ja

vetovoimaa. Tuulivoimaloiden aiheuttama muutos maisemassa ei pelkästään heikentäisi asukkaiden ja mökkiläisten kokemusta alueesta, vaan se vaikuttaa matkailutuloihin, jotka ovat tärkeä osa alueen paikallistaloutta. Tuulivoimahanketta ei myöskään pidetä sopivana Lapinlahden kunnan kulttuuriperinnölle ja Väisälänmäen alueelle.

Hankkeen nähdään vaarantavan myös naapurikunnan maisema-arvoja. Iisalmentien ympäristö kuntarajan pohjoispuolella on arvokas maisema-alue maakunnallisesti. Hanke tulee olennaisesti vaikuttamaan myös Kirman seutuun. Vaikutukset Kirman seudun kulttuurimaisemaan tulee huomioida sekä maakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettuun Lahdenperän maisema-alueeseen. (Pohjois-Savon maisema-alueiden päivitysinventointi MK2040). Mielipiteissä korostetaan, että maisemamaakunnan ja arvokkaiden kulttuuriympäristöjen säilymisestä on huolehdittava.

Mielipiteissä tuodaan esiin, että arviointiselostuksessa ei ole riittävästi arvioitu tuulivoimaloiden vaikutuksia alueen kulttuuriarvoihin ja maisemaan. Aineistot toteavat merkitykset, mutta vähättelevät vaikutuksia, esimerkiksi mallinnuskuvat eivät tuo esille todellisia vaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Mielipiteissä esitetään, että näkymämallinnuksia tehtäisiin myös lähellä voimaloita sijaitsevien asuinrakennusten pihoilta.

Yhteisvaikutusten arviointia koskevat huomiot

Useassa mielipiteessä tuodaan esille yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen tuulivoimahankkeen kanssa ja vaaditaan ottamaan ne huomioon. Mielipiteissä nostetaan esille arviointiselostuksen maininta siitä, että yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa lisäävät tuulivoimamelua ja melun ohjearvot ylittyvät osassa hankealueen läheisyydessä sijaitsevista asuin- ja vapaa-ajan rakennuksista. Näitä yhteisvaikutuksia ei voi jättää huomiotta. Mielipiteissä esitetään, että joko yhden tai molempien tuulivoimahankkeen voimalasijoitteluun, -määrään tai -malliin tulee tehdä muutoksia, jotta melun yhteisvaikutukset saadaan alle ohjearvon.

Lisäksi mielipiteissä tuodaan esiin, että yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen ja Tielammen tuulivoimahankkeiden kanssa aiheuttavat myös välkevarjo vaikutusten osalta suositusten ylityksiä useissa kohteissa.

5 Arviointiselostuksen riittävyys ja laatu sekä laatijoiden pätevyys

Yhteysviranomainen on tarkastanut arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun, ja toteaa että Tielammen tuulivoimahankkeen arviointiselostus täyttää YVA-lain 19 §:n ja valtioneuvoston ympäristövaikutusten

arviointimenettelystä antaman asetuksen (YVA-asetus 277/2017) 4 §:n sisältövaatimukset.

Arviointiselostus on laadittu arviointiohjelman ja olennaisilta osiltaan yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta eikä se sisällä sellaisia puutteita, jotka estäisivät yhteysviranomaista laatimasta perusteltua päätelmää hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Hankkeen kuvaus, teemakohtaiset vaikutukset, vaihtoehtojen merkittävyyden arviointi ja vaikutusten seurantatarve on esitetty ja arvioitu riittävällä tavalla.

Arviointiselostuksessa hankkeelle on esitetty kolme vaihtoehtoa sekä nollavaihtoehto, jossa hanketta ei toteuteta. Hankkeessa arvioitavat vaihtoehdot ovat hieman muuttuneet arviointimenettelyn aikana. Arviointiselostuksessa hankkeen toteutusvaihtoehtoja on muutettu arviointiohjelmassa esitetyistä siten, että tuulivoimaloiden enimmäismäärä on vaihtoehdossa VE2 muuttunut 11 voimalasta 13 voimalaan ja vaihtoehdossa VE3 7 voimalasta 8 voimalaan. Arvioinnissa mukana olevat vaihtoehdot voivat ja niiden tulee kehittyä arvioinnin edetessä. Muutoksista huolimatta kyse on koko YVA-menettelyn ajan ollut samasta hankkeesta. Hankkeen sähkönsiirrolle on esitetty vain yksi vaihtoehto. Arviointiselostuksen mukaan sähkönsiirrolle ei esitetä vaihtoehtoja, sillä olemassa olevan voimalinjakäytävän läheisyyden vuoksi hankkeen sähkönsiirrolle on olemassa vain yksi todellinen vaihtoehto.

Yhteysviranomaisen arvion mukaan hankkeesta vastaavalla on ollut käytettävissä YVA-lain 33 §:n mukaisesti riittävä asiantuntemus arviointiselostuksen laadintaan. Kuulemisen sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun yhteydessä on noussut esille epävarmuustekijöitä ja tietopuutteita, jotka ovat kuitenkin luonteeltaan sellaisia, että niitä voidaan korjata, täydentää ja arvioida tarkemmin hankkeen jatkosuunnittelussa. Tehdyn arvioinnin perusteella on mahdollista muodostaa kokonaiskuva hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista sekä tunnistaa ja arvioida hankkeen merkittävät vaikutukset.

6 Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä

Arviointiselostuksen, kuulemispalautteen ja oman lisätarkastelunsa perusteella yhteysviranomainen esittää perusteltuna päätelmänään Tielammen tuulivoimahankkeen merkittävistä vaikutuksista seuraavaa.

Alueidenkäyttö ja kaavoitus

Tielammen tuulivoimapuiston suunnittelualueella on käynnissä kaavatyö. Kaavamuotona on oikeusvaikutteinen tuulivoimaosayleiskaava, jonka perusteella voidaan myöntää rakennusluvat tuulivoimalayksiköiden

rakentamiselle (MRL 77 §). Tielammen tuulivoimapuiston osayleiskaavaluonnos on ollut nähtävillä 10.10.–11.11.2024 välisen ajan Lapinlahden kunnanviraston teknisellä osastolla ja kunnan verkkosivuilla. Pohjois-Savon ELY-keskus on antanut lausuntonsa osayleiskaavaluonnoksesta 11.11.2024 (POSELY/1151/2023).

Tielammen tuulivoimapuiston suunnittelualueen eteläpuolelle sijoittuu Iso-Petäjämäen tuulivoimahankealue. Arviointiselostuksessa esitetyissä yhteisvaikutusten arvioinneissa (melu, välke, maisema) Iso-Petäjämäen tuulivoima-alueen voimalakorkeutena on käytetty 300 metriä ja voimaloiden määränä on ollut 14. Iso-Petäjämäen voimalakorkeutta on kaavoituksen aikana (kaavaehdotus) pienennetty 280 metriin ja voimaloiden määrää vähennetty yhdellä. Yhteysviranomaisen katsoo, että asia on aiheellista huomioida Tielammen kaavan ehdotusvaiheen arvioinneissa. Jatkotyössä (kaavaehdotusvaihe) yhteisvaikutuksia suhteessa Iso-Petäjämäen voimaloihin on aiheellista tarkastella Iso-Petäjämäen tarkentuneiden suunnitelmien pohjalta.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Yhteysviranomaisen arvioi, että hankkeen maisemavaikutuksia on käsitelty arviointiselostuksessa asianmukaisesti. Tuulivoimalat näkyvät maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteille, mm. Väisälänmäen näkötornilta avautuvassa kaukomaisemassa. Vaikutuksia kulttuuriympäristöön ja maisemiin on esitetty arviointiselostuksessa ja arvioitu kohteisiin osuva maisemahaitta. Väisälänmäen osalta maisemahaitta katsotaan vähäiseksi, ei hallitsevaksi.

Maisemalliset yhteisvaikutukset suhteessa Iso-Petäjämäen voimaloihin on esitetty havainnollisesti. Iso-Petäjämäen osalta kuvissa on käytetty vanhempaa mitoitusta (14 voimalaa, 300 metrin voimalakorkeus). Hankkeen jatkotyössä yhteisvaikutuksia suhteessa Iso-Petäjämäen voimaloihin on aiheellista tarkastella Iso-Petäjämäen tarkentuneiden suunnitelmien pohjalta.

Muille kulttuuriympäristön kohteille Tielammin tuulivoimaloista ei ole merkittäviä niiden arvoa heikentäviä vaikutuksia.

Vaikutukset linnustoon

Arviointiselostuksessa hankkeen toteutusvaihtoehto VE3 on arvioitu linnustovaikutusten osalta merkittävydeltään pienimmäksi ja pesimälinnuston osalta muissakin vaihtoehtoissa korkeintaan kohtalaisiksi. Yleisesti hankealueen linnustoarvot on tehtyjen selvitysten perusteella arvioitu vähäisiksi tai tavanomaisiksi. Yhteisvaikutuksina Iso-Petäjämäen tuulivoimahankealueen kanssa nähdään lintujen elintilan kaventuminen ja Iso-Petäjämäen hanke toteutuessaan lisää kielteisiä vaikutuksia myös Tielammen alueella. Yhteisvaikutukset muuttaviin

lintulajeihin on arvioitu vähäisten muuttomäärien takia törmäysriskin osalta pieneksi ja hankkeet eivät yhdessä myöskään leventäisi muuttolintuihin kohdistuvaa estevaikutusta. Yhteysviranomainen toteaa, että vaikka hankekohtaiset vaikutukset linnustoon nähtäisiinkin suhteellisen vähäisinä, kohdistuvat Tielammen ja Iso-Petäjämäen yhteisvaikutukset laajalle alueelle ja vaikutukset laajemman alueen pesimälinnustoon muodostuvatkin vähintään kohtalaisiksi.

Suunniteltujen voimaloiden lounaispuolella noin 3,5 kilometrin etäisyydellä sijaitseva Sulkavan-Ylimmäisen-Keskimmäisen alue on Suomen tärkeäksi lintualueeksi tunnistettu alue, joka osaltaan kuuluu maakuntakaava 2040:ssä suojelualuevaraukseen. Noin 3,8 kilometriä lähimmistä voimaloista länteen sijaitseva Kirmanjärvi on puolestaan maakunnallisesti tärkeä lintualue, joka on tunnistettu hyvin tärkeäksi erityisesti syksyiseksi muuttolintujen levähdysalueeksi. Vaikutusten arviointi on tehty yhdessä suojelualueisiin ja tärkeisiin lintualueisiin. Yhteysviranomainen toteaa, että vaikutusarviointi em. linnuston kannalta tärkeisiin alueisiin, ja näiltä osin myös yhteisvaikutusten arviointi Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa, on jäänyt puutteelliseksi. Yhden vuoden havaintoaineiston puutteellisuus muuttolinnuston osalta on kuitenkin tuotu esille. Tärkeää olisi ollut kuvata linnustollisesti tärkeiksi arvioitujen alueiden merkitys ja vaikutukset niihin laajemmassa alueellisessa tarkastelussa erityisesti Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa.

Vaikutukset muuhun elämistöön

Liito-oravalle soveltuvia elinympäristöjä ei voimalapaikoilta löydetty. Hankkeen osa-alueiden väliseltä metsäalueelta löydettiin liito-oravan elinympäristö, jonka eteläosa rajautuu hankealueiden välille suunniteltuun tie- ja maakaapelilinjaukseen. Luontodirektiivin liitteen IVa -lajin lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulla kielletty. Yhteysviranomainen katsoo, että mahdolliset rakenteet on lähtökohtaisesti suunniteltava ja toteutettava siten, että liito-oravan elinympäristö ei pienene tai muuten heikkene. Mikäli tie- ja maakaapelirakentamisessa on tarpeen kaataa puustoa liito-oravan elinympäristön läheltä, on tästä oltava etukäteen yhteydessä ELY-keskukseen. Myös liito-oravan kulkuyhteystarpeet tiedetyiltä lisääntymis- ja levähdyspaikoilta tulee ottaa jatkosuunnittelussa huomioon.

Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei hankealueelta löydetty.

Suurpetoja alueella havaitaan säännöllisesti, mutta lisääntymis- ja levähdyspaikkoja alueelta ei havaittu eikä niistä ole olemassa tietoa. Yhteysviranomainen pitää hyvänä, että kartoitusten tausta-aineistona on käytetty alueen asukkaiden ja metsästäjien tietoja ja havaintoja. Hankkeen aiheuttama häiriöisyyden lisääntyminen vaikuttaa suurpetoja ja niiden saaliseläimiä karkottavasti. Hankealueen itäosassa vaikutukset on arvioitu

länsiosaa merkityksellisemmiksi vahvemman petokannan ja häiriintymättömämmän luonnonympäristönsä takia. Tältäkin osin vaihtoehdon VE3 vaikutukset voidaan katsoa olevan muita vaihtoehtoja vähäisemmät. Tätä tukevat myös alueelta kartoitetut luontoarvot.

Viitasammakon osalta on arvioitu, että rakentamisen aikana vaikutuksia voi kohdistua Pienen Hirvijärven viitasammakkopopulaatioon ja yhteisvaikutuksena yhdessä Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa esimerkiksi kasvavan kiintoainekuorman seurauksena. Yhteysviranomainen toteaa, että rakentamisen aikaisia vaikutuksia Pieneen Hirvijärveen tulee pyrkiä minimoimaan ja ajoittamaan kuormitusta aiheuttavat työvaiheet tarvittaessa viitasammakon lisääntymisajan ulkopuolelle. Lähivesistöihin kohdistuviin vaikutuksiin ja vesistöihin kohdistuvaan kuormitukseen on viitannut myös Luonnonvarakeskus lausunnossaan. Hankkeen kaavoitusvaiheessa tulee ottaa huomioon mahdolliset alueelta tehdyt lisähavainnot koskien erityisesti luontodirektiivin ns. tiukan suojelun lajien lisääntymis- ja levähdyspaikoista.

Vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin

Arviointiselostuksessa arvokkaiden luontotyyppien osalta vaihtoehdon VE2 vaikutukset on todettu olevan pienemmän voimalamäärän ja erilaisten tie- ja voimajohtolinjausten takia vaihtoehtoa VE1 pienemmät. Edelleen vaihtoehdon VE3 kielteiset vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin on arvioitu merkittävästi vaihtoehtojen VE1 ja VE2 vaikutuksia lievemiksi. Yhteysviranomainen katsoo, että lähtökohtaisesti voimalarakentamisella ei tule heikentää merkittäviä luontoarvoja, vaan niiden ominaispiirteiden säilyminen ja säilyttäminen tulee huomioida riittävällä voimalapaikkojen ja tielinjausten suunnittelulla.

Huomionarvoisista kasvilajeista nousee runsas valkolehdokkien esiintyminen. Valkolehdokki on luonnonsuojelulailla rauhoitettu kasvilaji, jonka esiintymän hävittäminen edellyttää lupaa rauhoitusmääräyksistä poikkeamiselle. Luvan myöntää alueellinen ELY-keskus. Hankkeen kaavoituksen yhteydessä on tuotava esille, että poikkeamispäätös on hankittava ennen kaavaehdotuksen hyväksymistä.

Vaikutukset suojelualueisiin

Suojelualueisiin ei hankkeella ole arvioitu olevan vaikutuksia. Laaditun Natura-arvioinnin tarveselvityksen mukaan hankkeella ei ole vaikutuksia lähimpään Hukkasuon Natura-alueeseen yksin eikä yhdessä muiden hankkeiden kanssa. Tielammen hankkeen ei ole arvioitu yhdessä Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa lisäävän Iso-Petäjämäen mahdollisia vaikutuksia Hukkasuon Natura-alueeseen. Yhteysviranomainen yhtyy tähän näkemykseen.

Hankkeen kaavoitusmenettelyssä ja siihen liittyvissä vaikutusarvioinneissa tulee käyttää tarvittaessa lisäselvityksiä sekä hankkeen aikana valmistuvaa mahdollista uutta valmistuvaa tutkimustietoa tuulivoimapuistojen vaikutuksista lajeihin. Hankkeen suunnittelun edetessä toteutetut tai toteutettavat lieventämistoimet tulee esittää kaavoitussuunnittelun yhteydessä.

Vaikutukset pintavesiin

Hankkeen rakentamisaikana voi aiheutua vaikutuksia pintavesiin, alueen uomaverkostoon ja sitä kautta alapuolisiin vesistöihin voimalapaikkojen ja tiestön rakentamisen myötä syntyvänä kiintoainekuormituksena.

Kaksiosaisella hankealueella ei sijaitse suurempia vesistöjä, vaan ainoastaan pienvesiä (mm. Tuomijoen latvaosa, Kontiopuro). Idänpuoleisella hankealueella sijaitsevan Kontiopuron tilavuus on pieni ja laimenemisolosuhteet heikot, ja osa Kontiopurosta on muutoksille herkkää, metsälain suojelemaa erityisen tärkeää elinympäristöä. Välittömästi hankealuerajauksen läheisyydessä sijaitsevat Tielampi, Pieni Hirvijärvi ja Iso Hirvijärvi, joihin kuormitusta voi kulkeutua hankealueelta tulevan uomaverkoston kautta.

Yhteysviranomainen toteaa, että alueella oleviin pienvesiin, kuten puroihin, noroihin ja lähteisiin tulee kiinnittää suunnittelu- ja rakentamisvaiheessa erityistä huomiota, sillä ne ovat herkästi alttiita ympäristön ja veden laadun muutoksille. Luonnontilaisen noron tai lähteen vaarantaminen on hankealueella kielletty ilman lupaviranomaisen yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntämää poikkeusta (VL 2:11). Mikäli toiminta voi muuttaa puron asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä, ja tämä muutos vaarantaa puron uoman luonnontilan säilymisen, edellyttää toiminta lupaviranomaisen myöntämää vesitalouslupaa (VL 2:3).

Yhteysviranomainen pitää tärkeänä, että vesistövaikutuksia ehkäistään arviointiselostuksessa esitetyllä tavalla voimaloiden sijaintien ja rakennustöiden tarkalla suunnittelulla ja vesistöjen huomioinnilla (esim. eroosiosuojaukset, töiden ajoitus kuivaan aikaan, ylitysten välttäminen). Rakennusvaiheessa käsiteltävät maa-ainekset tulee sijoittaa siten, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän kiintoainekuormitusta läheisiin vesistöihin. Myös Luonnonvarakeskus on omassa lausunnossaan nähnyt tärkeäksi, että työt ja rakenteet suunnitellaan niin, että kaikkea kiintoainekuormitusta ja ylitysten rakentamista alueen uomiin vältetään.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan eri hankevaihtojen vaikutukset pintavesiin on arviointiselostuksessa esitetty riittävällä tavalla hankevaihtoehtojen vertailua varten. Pienimmät pintavesivaikutukset aiheutuvat vaihtoehdossa VE3, jossa itäpuoleiselle hankealueelle ei

rakenneta lainkaan voimaloita, jolloin kyseisessä vaihtoehdossa Kontiopuroon ei aiheudu pintavesivaikutuksia.

Vaikutukset pohjavesiin

Kivimäen alueelle sijoittuvan voimala 9 osalta yhteysviranomaisen katsoo, että voimalan alue tulee suojata niin, ettei alueelta ole mahdollista päästä onnettomuustilanteessa öljyä maaperään ja pohjaveteen. Voimala 10 on sijoitettu siten, että mahdolliset vaikutukset pinta- ja pohjavesiin kohdistuvat kohti pohjavesialuetta ja alueella sijaitsevaa vedenottamoa. Yhteysviranomaisen katsoo, että voimala 10 sijaintia tulee muuttaa niin, että sen alueelta valumavesien kulku ei ole kohti pohjavesialuetta.

Melu- ja välkevaikutukset

Yhteysviranomaisen nostaa esille melumallinnusten osalta seuraavia huomioita ja epävarmuustekijöitä. Hankkeen melumallinnus ei vastaa hankekuvauksessa esitettyä voimalan enimmäiskokoa (enintään 9 MW) vaan melumallinnus on tehty 6,6 MW voimaloille. Tämä voi johtaa virheellisiin arvioihin melun vaikutuksista ympäristöön. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan on kaikkien edun mukaista, että melumallinnukset vastaavat todellisia olosuhteita. Mikäli melumallinnus ei vastaa toteutettavaa tilannetta, se voi lisätä asukkaiden huolta ja vastustusta hanketta kohtaan.

Mikäli hankkeen toteutukseen valittava voimalamalli (tai yhteisvaikutusten osalta Iso-Petäjämäen hankkeeseen valittu voimalamalli) on erilainen kuin melumallinnoissa käytetty voimalamalli, on YVA-menettelyn melumallinnoissa päivitettävä kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa siten, että selvitysten pohjalta voidaan riittävän luotettavasti varmistua siitä, ettei raja- tai ohjearvojen ylityksiä tapahdu. Erityistä huomiota on kiinnitettävä niihin kohteisiin, joissa ollaan lähellä ylittää tai jo ylitetty em. arvot. Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee varmistaa, että melumallinnustarkastelu perustuu ympäristöministeriön ohjeen (2/2014) mukaisesti melupäästön ylärajatarkasteluun. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että mikäli voimaloiden melu aiheuttaa naapuruussuhdelain mukaista kohtuutonta haittaa naapurustossa, voidaan yksittäiset voimalat vaatia luvitettavaksi myöhemmin ympäristönsuojelulain nojalla.

Meluselvityksessä hankevaihtoehto VE1:n osalta todetaan (VE1 meluselvitys, s.13/24), että valtioneuvoston asetuksen (1107/2015) mukainen 40 dB(A):n ohjearvo ei ylitä alueen asuin- ja lomarakennuksien kohdalla. Yleisenä huomiona yhteysviranomaisen toteaa, että mallinnustulosten esittämisessä desibelit tulee pyöristää kokonaisluvuiksi, jolloin näyttää, että melun keskiäänitaso (L_{aeq}) on ohjearvon tasalla (40 dB) reseptoripisteiden R1 ja R12 kohdalla. Jatkosuunnittelussa on syytä kiinnittää erityistä huomiota kohteisiin, joissa ollaan lähellä

ohjearvoa/ohjearvon tasalla, sillä hankkeen melu voidaan kokea häiritseväenä, vaikka varsinainen ohjearvo ei ylity.

Meluselvityksessä todetaan (VE1 meluselvitys, s. 11/24), että Tielammen voimaloiden eteläpuolella noin 1 km etäisyydellä sijaitsee loma-asunto. Tätä ei ole kuitenkaan otettu mukaan selvityksen reseptoripisteeksi, koska se sijaitsee noin 200 m etäisyydellä suunnitellusta Iso-Petäjämäen voimalapaikasta. Syyksi on esitetty, että rakennukseen kohdistuvat vaikutukset aiheutuvat pääosin naapurikohteesta eikä Tielammen voimaloista. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan Tielammen tuulivoimahanke voi jo yksinään aiheuttaa vaikutuksia suoraan kohteeseen, joten hankkeesta vastaavan on syytä kiinnittää huomiota myös ko. loma-asunnolle aiheutuviin meluvaikutuksiin.

Yhteysviranomainen esittää, että jatkosuunnittelussa myös kyseinen loma-asunto lisätään meluselvitykseen. Näin voidaan varmistaa, että kaikki merkittävät vaikutukset tulevat asianmukaisesti arvioiduiksi.

Melun yhteisvaikutuksista VE1:n ja Iso-Petäjämäen meluselvityksessä todetaan, että mallinnusten perusteella melun yhteisvaikutukset ylittävät 40 dB(A):n ohjearvon viiden reseptorin (R1, R12, R13, R15 ja R16) kohdalla (VE1 meluselvitys, taulukko 36). Kuten edellä jo todettu, koska desibelilukujen osalta käytetään normaaleja pyöristyssääntöjä ja desibelien osalta käsitellään vain kokonaislukuja, yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan mallinnuksen perusteella ohjearvo 40 dB ylittyy ainoastaan kolmen reseptoripisteen kohdalla (R 12, R13 ja R15). Äänitaso reseptoripisteillä R1, R3, R11 ja R16 tulkitaan olevan ohjearvon tasalla (40 dB).

Suomessa ei ole asetettu välkkeelle sitovia raja-arvoja taikka ohjearvoja tuulivoiman aiheuttaman varjostuksen ja välkymisen osalta.

Ympäristöhallinnon ohjeessa 5/2016 Tuulivoimarakentamisen suunnittelu suositellaan välkkeen osalta käytettäväksi muiden maiden raja-arvoja ja suosituksia välkkeen rajoittamisessa. Arvioinnissa on käytetty Ruotsissa ja Saksassa annettuja vuotta ja vuorokautta koskevia välkkeen ohjearvoja.

Yhteysviranomainen katsoo, että välkevaikutusten mallinnus ja arviointi on tehty asianmukaisia menetelmiä käyttäen ja suositukset huomioiden.

Yhteysviranomainen toteaa, että välke voi vaikuttaa asuinalueiden viihtyvyyteen ja asumismukavuuteen. Näiden haittavaikutusten vuoksi on tärkeää, että tuulivoimaloiden suunnittelussa ja sijoittelussa otetaan huomioon varjovälkkeen vaikutukset ja pyritään minimoimaan ne esimerkiksi riittäväillä etäisyyksillä asutuksesta ja muilla teknisillä ratkaisuilla.

Kuten edellä meluselvityksestä on todettu, yhteysviranomainen toteaa myös välkeseelvityksen osalta, että mikäli kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa voimalatyyppi poikkeaa siitä, millä

välkevaikutukset on arviointiselostuksen yhteydessä selvitetty, yhteysviranomaisen esittää, että välkemallinnukset toteutetaan kyseisellä voimalatyypillä uudestaan.

Vaikutukset ihmisten terveyteen, hyvinvointiin ja elinolosuhteisiin (sosiaaliset vaikutukset)

Arviointiselostuksessa ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu asianmukaisesti ja riittävällä tavalla. Lisäksi arvioidut vaikutukset ja niiden merkitys on tuotu esiin selkeästi ja havainnollisesti. Ihmisiin kohdistuvissa vaikutuksissa korostuvat tuulivoimaloiden aiheuttamat melu- ja välkevaikutukset lähialueen asukkaisiin, vaikutukset viihtyvyyteen sekä alueen virkistyskäyttöön. Myös arviointimenettelyn yhteydessä järjestetyn kuulumisen perusteella yhdeksi keskeiseksi lopputulokseksi nousee asukkaisten huoli hankkeen vaikutuksista ihmisiin ja elinolosuhteisiin. Huolta herää myös hankkeen vaikutuksista vaikutusalueen maatilayrityksille.

Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä yhteistyötä alueen asukkaiden sekä maatilayrittäjien kanssa hankkeen jatkosuunnittelutyössä. Hankkeen toteutuessa on syytä suunnitella myös vaikutusten seurantaa.

Vaikutukset ilmastomuutoksen hillintään ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen

Hankkeen arviointiohjelmaa koskevassa lausunnossaan yhteysviranomaisen on edellyttänyt hankkeen ilmastovaikutusten arviointia hankevaihtoehdoittain ja elinkaarivaiheittain. Hankkeen ilmastovaikutuksia on arvioitu toteutusvaihtoehdoittain, mutta tuloksia ei ole esitetty elinkaarivaiheittain, mitä yhteysviranomaisen pitää merkittävänä puutteena. Hankkeen ilmastovaikutukset tulisi esittää erikseen valmistus- ja rakentamisvaiheesta, tuotantovaiheesta ja purkamisvaiheesta. Selostuksessa on huomioitu hyvin kansalliset ja alueelliset ilmastotavoitteet, vaikka hankkeen ilmastovaikutuksia ei ole suhteutettu näihin.

Arviointiselostus sisältää yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan osittain virheellisiä olettamia tuulivoimatuotannon potentiaalista korvata fossiilisilla tuotettua energiaa. Tuotannon voidaan olettaa osittain korvaavan fossiilisilla polttoaineilla tuotettua energiaa, mutta ei kokonaan. Päästövähennyspotentiaalia arvioitaessa on käytetty ominaispäästökerrointa 373 kg CO₂-ekv/MWh, jonka on arvioitu kehittyvän Energiateollisuuden skenaarioiden mukaisesti. Selostuksesta ei kuitenkaan käy ilmi, ovatko skenaarioissa esitetyt kertoimet samat kuin laskennassa käytetyt. Käytetyt kertoimet tulisi esittää selkeästi ja valinnat perustella. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että arvioinnissa käytetty ominaispäästökerroin on johtanut todennäköisesti vaihtoehtojen VE1-VE3 päästövähennyspotentiaalien arvioimiseksi liian suuriksi.

Ominaispäästökertoimien suuruuteen on arvioitu liittyvän epävarmuuksia, joka vastaa yhteysviranomaisen näkemystä arviointiin liittyvistä epävarmuuksista. Voimaloiden valmistajan tietoihin perustuvia arvioita tuotetun energian ilmastopäästöistä yhteysviranomaisen pitää oikeansuuntaisina.

Hankevaihtoehdon VE0 ilmastovaikutukset on oletettu neutraaleiksi. Kuvauksessa on kuitenkin todettu, että hankealueen jäädessä metsätalouskäyttöön puustoa saatetaan poistaa hankealueelta ja tällä voi olla negatiivisia ilmastovaikutuksia. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että alueen vaihtoehtoisesta käytöstä ei voida olla varmoja. VE0 voi johtaa myös positiivisiin ilmastovaikutuksiin, jos puusto säilyy hiilinieluna ja -varastona. Selostuksessa käytetty maankäytön muutos kuvaa muutosta alueen kasvillisuuteen, ei yhteismuutosta kasvillisuuteen ja maaperään, mikä yhteysviranomaisen näkemyksen tulisi ottaa huomioon ilmastovaikutuksia arvioitaessa.

Kappaleen 14.21.1 Hiilivarastot ja maankäyttö perusteella voi saada käsityksen, että alue voisi mahdollisesti metsittyä luontaisesti 20–25 vuoden kuluessa vaihtoehdoissa VE1-VE3. Yhteysviranomaisen pitää tätä ristiriitaisena olettamana, koska tuulivoimalan elinkaaren on arvioitu olevan vähintään 25 vuotta, jolloin voimala- ja tiealueet ovat selostuksen mukaan tarkoitus pitää puuttomina. Vaikutukset hiilivarastoihin tulee selvittää jatkosuunnittelun aikana.

Negatiivisten ilmastovaikutusten lieventämistoimenpiteet on tunnistettu osittain. Keskeisimmiksi toimenpiteiksi on kerrottu maamassojen hankintojen suunnittelu ja kuljetusten optimointi, tuulivoimaloiden osien kierrättäminen, voimaloiden sijoittaminen valmiiksi puuttomille alueille, metsäautoteiden hyödyntäminen tierakennuksessa sekä maamassojen otto ja kuljetus lähialueilta. Ehdotus voimaloiden sijoittamisesta puuttomille alueille on kuitenkin ristiriidassa sen kanssa, että selostuksessa arvioidaan kunkin voimalan alueelta poistettavan puustoa noin 1 ha:n alalta. Muuten yhteysviranomaisen pitää näitä hyvinä ja toteuttamiskelpoisina lieventämistoimenpiteinä. Jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää huomioita myös osien hankinnan, rakentamisen aikaisen liikenteen, työkoneiden ja sähkönsiirtolinjojen rakentamisen haitallisten ilmastovaikutusten lieventämiseen vaihtoehtojen VE1-VE3 toteutuessa. Voimala-alueen metsien ja maaperän hiilitaseisiin voi vaikuttaa elinkaaren aikana hyvin suunnitellulla metsien hoidolla.

Ilmastovaikutusten arvioinnissa ei ole kuvattu sähkönsiirron ilmastovaikutuksia. Sähkönsiirron toteutusvaihtoehtojen ilmastovaikutukset tulee arvioida, vaikka ne näyttäivät jäävän yhteysviranomaisen arvion mukaan varsin vähäisiksi jokaisessa toteutusvaihtoehdossa.

Ekologisen kompensaation yhteydessä todetaan kompensaatiohankkeilla olevan positiivisia biodiversiteettivaikutuksia. Yhteysviranomaisen arvion mukaan näissä hankkeissa voidaan saada aikaan myös merkittävää ilmastohyötyä, mikäli hankkeen lisäisyys hiilinieluihin ja -varastoihin varmistetaan pitkällä aikavälillä.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on huomioitu selostuksessa osittain. Sopeutumistoimenpiteistä on mainittu sään ääri-ilmiöihin varautuminen tarkkailulla ja valvonnalla, voimaloiden sijoituspaikkojen suunnittelulla sekä estämällä lapojen jäätymistä. Muut aktiiviset sopeutumistoimenpiteet ja niiden toteuttamiskelpoisuuden arviointi jäävät yhteysviranomaisen näkemykseen mukaan epäselviksi.

VE0 vaihtoehdon ilmastovaikutukset ovat riippuvaisia maanomistajien tekemistä ratkaisuksista, ja niihin ei tässä vaikutusten arvioinnissa ole tarkoituksenmukaista ottaa kantaa. Vaihtoehtojen VE1-VE3 voidaan katsoa edistävän vähäpäästöisen energian tuotantoa ja siten hillitsevän ilmastonmuutosta. Hankkeen haitallisia ilmastovaikutuksia voidaan lieventää ja positiivisia vaikutuksia vahvistaa jo suunnitteluvaiheessa tehdyillä ratkaisuilla.

Vaikutukset liikenteeseen

Hankkeen liikenteellisiä vaikutuksia on arviointiselostuksessa kuvattu kattavasti. Suurimmat liikenteelliset haitalliset vaikutukset kohdistuvat hankkeen rakennusaikaan.

Tuulivoimaloiden osien kuljetusta varten laadittu liikenteen saavutettavuusselvitys (Ville Silvasti Oy) on tehty perusteellisesti ja siinä on kuvattu tarkasti kuljetusten vaatimat tilapäiset muutokset liikenneympäristössä.

Haitallisten liikenteeseen kohdistuvien vaikutusten vähentämistä on kuvattu mm. kiinnittämällä erityistä huomiota liikenneturvallisuuteen ja liikenteen sujuvuuteen. Erikoiskuljetusten ja raskaan liikenteen aiheuttamaa koettua häiriötä voidaan selostuksen mukaan vähentää kuljetusten suoritusajankohtien suunnittelulla ja suorittamalla kuljetukset vähemmän häiriötä aiheuttavaan aikaan.

Arviointiselostuksessa on todettu kaikki hankkeelle tarvittavat ELY-keskuksen Liikenne- ja infrastruktuuri vastuualueelta haettavat luvat.

Kappaleen 6.2. taulukossa 3 tulee liittymäluvan kohdalla mainita lakina Maantielain sijaan ”Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä” (23.6.2005/503).

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Arviointiselostuksessa on kuvattu mahdollisia yhteisvaikutuksia muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Erityisesti yhdessä Tielammen ja Iso-

Petäjämäen tuulivoima-alueiden kanssa muodostuu laaja hankealue, jossa hankkeet voimistavat toistensa vaikutuksia. Lisäksi myös muiden lähiseudun rakennettujen ja suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa saattaa muodostua yhteisvaikutuksia.

Yhteisvaikutusten osalta Tielammen tuulivoimahankkeessa merkittävimmiä nousevat melu- ja välkevaikutukset. Hankkeen ja lähialueiden muiden tuulivoimahankkeiden tuottamat melun ja välkkeen yhteisvaikutukset johtavat esitettyjen selvitysten perusteella yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan yhteensovittamistarpeeseen erityisesti Iso-Petäjämäen tuulivoimahankkeen kanssa yhteisvaikutusten vähentämiseksi.

7 Hankkeen jatkokäsittelyssä huomioitavaa

Hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä arviointiselostus ja tämä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Hankkeesta vastaava voi tarvittaessa pyytää ennen lupa-asian vireille tuloa yhteysviranomaista esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaaisuudesta. Ajantasaistamisen tarvetta voidaan joutua tarkastelemaan esimerkiksi, jos hanke on muuttunut tai arvioinnista on kulunut pitkä aika.

Lupaviranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon. Lupalaissa on lisäksi tarkemmat säännökset arvioinnin huomioon ottamisesta.

8 Perustellun päätelmän toimittaminen ja siitä tiedottaminen

Yhteysviranomainen toimittaa perustellun päätelmänsä sekä kopiot arviointiselostuksesta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle.

Perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, vaikutusalueen kunnille, maakuntien liitoille ja muille asianosaisille viranomaisille.

Perusteltu päätelmä sekä saadut lausunnot ja mielipiteet ovat nähtävillä ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa:

www.ymparisto.fi/tielampituulivoimaYVA sekä viranomaisen verkkosivuilla 30 päivän ajan osoitteessa www.ely-keskus.fi/kuulutukset/Pohjois-Savo.

9 Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on 8000 euroa.

Yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä perittävä maksu on määritelty tavanomaisen hankkeen mukaisesti (11–17 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy ELY-keskusten maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä perittävän maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä.

10 Sovelletut säännökset

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 19 ja 23 §

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 4 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 6 § ja 8 §

Valtioneuvoston asetus (1215/2023) elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallinto-keskuksen maksullista suoritteista vuonna 2024 2 §.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Hanne Siikström ja ratkaissut johtaja Kimmo Haapanen.

Asiakirjan valmisteluun ovat lisäksi osallistuneet hydrogeologi Jussi Aalto, ylitarkastaja Atte Hoivala, liikennejärjestelmäasiantuntija Raimo Kaikkonen, johtava ilmastoasiantuntija Tapio Kettunen, alueidenkäytön ylitarkastaja Tapio Laaksonen, ylitarkastaja Jutta Mikkonen, limnologi Petri Nieminen, ympäristöylitarkastaja Oona Norvapalo, alueidenkäytön asiantuntija Sini Saarilahti ja luonnonsuojelun ylitarkastaja Mika Welling.

Liitteet

Liite 1. Lausunnot ja mielipiteet

Liite 2. Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus (hankkeesta vastaavalle)

Jakelu

Hankkeesta vastaava

Tämä asiakirja POSELY/3323/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POSELY/3323/2022 har godkänts elektroniskt

Haapanen Kimmo 23.01.2025 08:56

Siikström Hanne 23.01.2025 08:58

Kooste lausunnoista ja mielipiteistä Eurowind Energy Oy:n Tielammen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

Liite yhteysviranomaisena toimivan Pohjois-Savon ELY-keskuksen lausuntoon. Yhteysviranomainen vastaanotti yhteensä 15 lausuntoa ja 17 mielipidettä. Alkuperäistekstejä on tässä verkkoversiossa tiivistetty ja muokattu huomioiden muun muassa tavoitteet yksityisyyden suojasta. Kaikki annetut lausunnot ja mielipiteet on toimitettu alkuperäismuodossa Eurowind Energy Oy:lle ympäristövaikutusten arviointityössä hyödynnettäväksi.

Lausunnot

Telia Finland Oy

Telia Finland Oy:llä ei ole kohteeseen uutta lausuttavaa.

Fintraffic Lennonvarmistus Oy

Fintraffic Lennonvarmistus Oy vastaa Suomen ilmatilan käytön hallinnasta sekä lentoreitti- ja lennonvarmistuspalveluista 22 lentoasemalla Suomessa. Toimintamme lähtökohtana on aina lentoliikenteen turvallisuus, lentojen sujuvuus ja säännöllisyys.

Ilmailulaki määrää lentoesteistä siten, että rakennelma tai laite ei saa häiritä ilmailua palvelevia laitteita tai lentoliikennettä tai aiheuttaa muutoin vaaraa lentoturvallisuudelle. Ilmailulain 1.10.2023 voimaantulon mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto selvittää osana lentoestelupaprosessia lentoesteen vaikutukset lentoliikenteen sujuvuudelle ja lentopaikan pitäjälle.

Iisalmen kaupunki, kaupunginhallitus

Tuulivoimahanke ja sitä koskeva YVA-suunnitelma on kannatettava sillä edellytyksellä, että tuulivoimahankkeen ja tulevan sähkönsiirron vaikutukset Iisalmen kaupungin asukkaisiin ja maanomistajiin sekä Iisalmen olosuhteisiin selvitetään huolella. Tuulivoimaloita ei tule sijoittaa siten, että ne vaikuttavat kohtuuttomasti Iisalmen kaupungin asukkaiden elinolosuhteisiin erityisesti melu-, välke ja maisemallisten vaikutusten osalta. Asukaskyselyt tulee tämän tuulivoimahankkeen osalta ulottaa riittävän laajalle alueelle tuulivoimapuiston ympäristöön ja sähkönsiirtolinjojen vaikutusalueelle ja erityisesti myös Iisalmen kaupungin puolelle.

Tuulivoimalapaikat tulee sijoittaa siten, että etäisyydet asuinrakennuksista ja lomarakennuksista tulee olla lähtökohtaisesti vähintään 2 km päässä.

Sonkajärven kunta

Sonkajärven kunnalla ei ole huomautettavaa Lapinlahden Tielammen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Digita Oy

Digitan antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta.

Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.

Antenni-tv lähetyksiä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden

23.1.2025

saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuden liittyvien vaikutusten arvioinnissa. Antennitelevisiion vastaanotto-ongelmien syntymisen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv lähetysten näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.

Esitämme, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa: hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemusvaiheessa ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp - HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Digita toteaa, että antenni-tv:n verkko-operaattori Digitan velvollisuuksiin ei kuulu tuulivoimaloiden tv-lähetyksille aiheuttamien häiriöiden korjaaminen, vaan vastuu kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin ennustaa. Tämän lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet.

Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei valitettavasti ole alalle syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv signaalin vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan.

Sen vuoksi onkin erityisen tärkeää, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt pyritään välttämään hyvissä ajoin etukäteen jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa tuulivoimaloiden ja verkko-operaattoreiden välisellä yhteistyöllä. Ellei näin tehdä, riskinä on, että tuulivoimaloiden roottoreiden kotitalouksien tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt jäävät korjaamatta ja kotitalouksien kärsittäviksi. Tästä on jo olemassa valitettavia esimerkkejä (esim. Pori Peitto). Tuulivoimayhtiöt tulee siten jo kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa velvoittaa huolehtimaan siitä, että tuulivoimalat sijoitetaan alueelle siten, että häiriöitä kotitalouksien antenni-tv:n vastaanotolle ei aiheudu. Viranomaisten tulisi päätöksessään tuoda selvästi esiin myös se, että mikäli huolellisesta ennakosuunnittelusta huolimatta tuulivoimalat kuitenkin aiheuttavat häiriöitä tv-vastaanotolle, tulee niiden myös huolehtia häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv-lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv-vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin ja televisiovastaanoton varmistamiseksi alueella on erittäin tärkeää, että tuulivoimatoimija huolehtii aiheuttamiensa häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

23.1.2025

Lapinlahden kunta, ympäristölautakunta

Suunnittelun lähtökohtana tulisi pitää sitä, että melun ja välkkeen yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa olisivat mallinuksissa alle ohjearvojen. Hankesuunnittelulla voidaan vaikuttaa melun ja välkkeeseen tehokkaimmin, eikä asiaa tulisi jättää pelkästään mahdollisessa valitustilanteessa tehtävien mittausten varaan. Ehdotettua ympäristövaikutusten seurantaan olisi hyvä tehdä joka tapauksessa.

Kohdassa 6.2 listattujen mahdollisien lupien ja päätösten lisäksi hanke voi edellyttää myös maankaatopaikan ympäristölupaa, mikäli rakentamisen yhteydessä muodostuu merkittävästi ylijäämämaita, joita ei maisemoida kaivupaikan läheisyyteen. Vastaava viranomainen määräytyy tällöin asetuksen 713/2014 1 luvun 1 §:n kohdan 13) e) mukaan.

Kalliokiviainesten ottoon ja murskaukseen tarvitaan yleensä myös ympäristölupa maa-ainestenottoluvan lisäksi, joka käsitellään pääsääntöisesti lupien yhteiskäsittelynä.

Mikäli rakennusvaiheessa tapahtuu erityisen häiritsevää melua tai tärinää, tulee tehdä ympäristönsuojelulain 118 §:n mukainen ilmoitus. Lisätietoa Lapinlahden kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä (2012). Muilta osin ympäristölautakunnalla ei ole huomautettavaa.

Luonnonvarakeskus

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin. Kanalinuilla on voimakkaat vuosien väliset vaihtelut kannansuuruudessa, joten laskentojen toteuttaminen vain yhtenä vuonna saattaa antaa väärän kuvan alueen merkityksestä lisääntymisympäristönä. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle. Tällöin tulosten tulkinnassa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen. Selostuksen mukaan metson mahdolliseen soidinalueeseen alueen lähituntumassa rakentamisella ei ole vaikutusta, mutta toimintavaiheella nähdään voivan olla vaikutuksia 500 m päähän sijoittuvalla voimalalla. Luke näkee olemassa olevan tieteellisen kirjallisuuden perusteella samoin.

Selostuksen mukaan alueella esiintyy kaikkia neljää suurpetolajia, mutta lajeille erityisen soveltuvia elinympäristöjä, lisääntymisalueita tai kulkureittejä ei alueella esiinny. Luke huomauttaa, että vaikka hankkeessa tehty kirjallinen suurpetoselvitys on perusteellinen, alueen merkitystä näiden lajien lisääntymis- ja levähdysalueina ei voida tehtyjen lumijälkilaskentojen avulla poissulkea.

Luke näkee selostuksessa ehdotetut lieventämiskeinot suositeltavina. Lisäksi selostuksessa kerrotaan, että hanketoimija toteuttaa hankkeessa vapaaehtoista biodiversiteettikompensaatiota vuokraamalla tuulivoimahankkeen toiminta-ajaksi vanhan metsän alueen Kuopiosta, jolla toteutetaan erilaisia toimenpiteitä monimuotoisuuden lisäämiseksi. Lisäksi ennallistetaan metsittämällä samankokoinen alue, miten paljon metsää tullaan Tielammen tuulivoima-alueen rakentamiseksi kaatamaan.

Hanke rajautuu Iso-Petäjämäen hankkeeseen ja muodostaa sen kanssa n. 10 km pitkän ja 6 km leveän yhtenäisen tuulivoima-alueen. Lukuun ottamatta metsoa hankkeen yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa arvioidaan selostuksessa kuitenkin pieniksi.

Metson osalta vaikutukset nähdään kohtalaisina. Toiminnan aikaisten vaikutusten osalta selostuksessa luotetaan eläimistön tottuvan voimaloihin.

Lajiston tottumisesta tuulivoimaan, ei tällä hetkellä ole tieteellistä näyttöä. Luke huomauttaa, että olemassa olevan tieteellisen tiedon perusteella, eläimet voivat esim. käyttää tuulivoima-alueita ja liikkuvat niillä, mutta tuulivoima-alueita käytetään usein vähemmän kuin kontrollialueita tai etäämmällä sijaitsevia alueita. Lisäksi tulee huomioida, että vaikutukset eivät välttämättä kohdistu ainoastaan suoraan välttämiskäyttäytymiseen vaan populaatiotasolla esim. lisääntymiseen, mikäli elinympäristö jollain tasolla heikkenee lisääntymisen kannalta (esim. pirstoutumisen myötä), vaikutukset voivat näkyä vasta pidemmällä aikavälillä.

On syytä huomioida myös se, että mikäli elinympäristö muuttuu lajille käyttökelvottomaksi tai se sitä välttää ja yksilöt siirtyvät muualle, lajin sisäinen kilpailu kiristyy. Alueen ulkopuolella voi näkyä

23.1.2025

lyhytaikainen immigraatiosta johtuva positiivinen vaikutus, mutta elinympäristön tuhoutuminen on populaatiotasolla vaikutukseltaan suoraan verrattavissa kantokyvyn pienenemiseen. Pintavesistön osalta Luke näkee tärkeäksi suunnitella työt ja rakenteet niin, että vältetään kaikkea kiintoainekuormitusta alueen uomiin: valumavesien ohjailu, ojien selkeytysaltaat, maansiirtotöiden ajoitus, voimaloiden, sähkönsiirtolinjojen ja huoltoteiden sijoitus alueelle on tehtävä lähivesistöt huomioiden. Samoin on vältettävä esim. teiden rakentamista purojen ja muiden uomien yli. Lisäksi Luke näkee, että yhteisvaikutuksia tarkastellessa tulee huomioida, että jokivesistössä vesistöön päätyvä kuormitus (erityisesti humuskuormituksen tapainen hienojakoinen aines) vaikuttaa veden laatuun kuormituspisteestä alavirtaan päin koko joen matkalla, toki laimentuen virtaaman kasvaessa. Tehtyjen selvitysten perusteella Luke näkee, että alueella on merkitystä useiden direktiivilajien elinympäristönä. Luke huomauttaa, että yhtenäiset häiriöttömät luontoalueet ovat tärkeitä ihmistoimintaa karttaville lajeille kuten suurpedot. Osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa myös olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. susi, karhu) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita. Luke näkee, että välttelyvaikutusten lisäksi selostuksessa olisi ollut syytä keskittyä myös pitkän aikavälin vaikutuksiin. Tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa näistä selostuksessa tehdyistä arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset lajeille osoittautuvat merkittävämmäksi.

Lausunnon tiivistelmä: Kanalinnuilla on voimakkaat vuosien väliset vaihtelut kannansuuruudessa, joten laskentojen toteuttaminen vain yhtenä vuonna saattaa antaa väärän kuvan alueen merkityksestä lisääntymisympäristönä. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle. Tällöin tulosten tulkinnassa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen. Suurpetojen osalta tehdyt selvitykset mahdollistavat vain karkean arvion ko. lajien esiintymisestä alueella. Alueen merkitystä näiden lajien lisääntymis- ja levähdysalueina, ei voida tehtyjen selvitysten avulla poissulkea. Luke huomauttaa, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. susi, karhu) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita. Pintavesistön osalta on olennaista suunnitella työt ja rakenteet niin, että vältetään kaikkea kiintoainekuormitusta alueen uomiin. Selostuksessa olisi ollut syytä keskittyä myös pitkän aikavälin vaikutuksiin. Luke huomauttaa, että tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa näistä selostuksessa tehdyistä arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi.

Säteilyturvakeskus (STUK)

Säteilyturvakeskuksella ei ole lausuttavaa Lapinlahden Tielammen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostukseen.

Itä-Suomen aluehallintovirasto (AVI), peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue

Terveydensuojelulain (763/1994) tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Lain yleisen periaatteen mukaan elinympäristöön vaikuttava toiminta tulee suunnitella ja järjestetään siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Tämän edellytyksenä on, että toiminnanharjoittaja tunnistaa toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seuraa niihin vaikuttavia tekijöitä.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarjan julkaisussa 2024:37 "Terveydensuojelu nyt ja tulevaisuudessa" on tarkasteltu Suomen terveydensuojelun nykytilaa ja terveydensuojelulainsäädännön toimivuutta. Julkaisun sivulla 25 on todettu terveydensuojelulain tarkoituksesta seuraavaa:

"Terveyden ylläpitäminen viittaa ilmauksena ihmisen tai väestön nykyisen terveydentilan säilyttämiseen. Terveyden edistäminen puolestaan viittaa terveydentilan parantamiseen aikaisempaan tilaan nähden. Terveyden edistäminen osoittaa, että lain tarkoitus ei ole

23.1.2025

olemassa oleva tilan säilyttäminen ja sen heikentymisen estäminen, vaan tarkoituksena on myös parantaa sitä. Terveyttä ei lain tavoitesäännöksessä tai sen alkuosan yleisissä säännöksissä määritellä. Terveyshaitan määritelmästä ja sen esityölausumista saadaan kuitenkin tulkinnalle jonkin verran tukea (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys)."

Aluehallintovirasto pitää edellä kirjattua terveydensuojelulain tarkoitukseen liittyvää tulkintaa merkityksellisenä ja tarkoituksenmukaisena huomioon otettavaksi myös erilaisten hankkeiden suunnittelussa sekä kokonaisvaikutusten arvioinnissa.

Myöhemmin samaisen julkaisun sivuilla 30-31 on maininta:

"Toisin sanoen vaikka yksittäinen tekijä yksinään esiintyessä ei voisi esimerkiksi tieteellisen tutkimuksen tulosten perusteella aiheuttaa terveyshaittaa (eikä yksinään esiintyessä kuuluisi siten lain tarkoituksen ja soveltamisalan piiriin), mutta jos sen yhteisvaikutus yhdessä toisen tekijän esiintymisen kanssa voisi mahdollisesti aiheuttaa terveyshaittaa, kyseiset tekijät yhdessä kuuluisivat lain sääntelyn piiriin. Terveyshaitta voi toisin sanoen syntyä useamman tekijän yhteisvaikutuksesta ja vaikuttaa näin terveyteen."

Terveydensuojelulain 5 pykälässä on säädetty alueellisesta terveydensuojelusta seuraavaa:

"Aluehallintovirasto ohjaa ja valvoo terveydensuojelua toimialueellaan sekä arvioi kuntien terveydensuojelun valvontasuunnitelmat ja niiden toteutumista".

Samaisen lain 6 pykälässä on säädetty puolestaan kunnan terveydensuojelutehtävistä seuraavaa:

"Kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa".

Yleistä

Terveydellisten olosuhteiden, riskien ja mahdollisten haittatekijöiden arviointi sekä valvonta kuuluu paikallisella tasolla kunnan terveydensuojeluviranomaisen toimivallan piiriin. Lisäksi terveydensuojeluviranomaisen tehtäviin ja toimivaltaan kuuluvat asumisterveyteen liittyvien haittatekijöiden ennalta ehkäisy sekä valvonta. Täten aluehallintovirasto ei ota kantaa yksittäisen hankkeen mahdollisesti aiheuttamiin yksittäisiin riskeihin ja haittatekijöihin, etenkin jos niiden ennakoidaan rajautuvan paikallisesti.

Viime vuosina aluehallintovirastoon on saapunut lausuntopyyntöjä useista hankkeista niiden eri vaiheissa. Lausuntoa valmistelevana toimijana sekä alueellisena viranomaisena myös Itä-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueen asiantuntijoiden tietämys sekä kokonaisvaltaisempi ymmärrys käynnissä olevasta murroksesta ja siihen liittyvistä tekijöistä on lisääntynyt. Tästä seuraa aiempaa laaja-alaisempi ja kokonaisvaltaisempi asian tarkastelu sekä lausunnon valmistelu. Tässä lausunnossa nostetaan esiin ohjelmavaiheen lausuntoa laaja-alaisemmin vaikutusten arviointiin liittyviä havaintoja sekä näkemyksiä.

Ohjelmavaiheessa aluehallintovirasto katsoi, että arviointiohjelma oli laadittu kohtuudella ja siinä on terveydensuojelun näkökulmasta käsitelty keskeisimpiä tuulivoimahankkeisiin yleisesti liittyviä riskejä sekä haittatekijöitä. Tarkastelua oli kuitenkin tehty ainoastaan hankekohtaisesti ja paikallisella tasolla, mikä oli toki YVA-lain hengen mukaista, mutta osittain ongelmallista kokonaisvaikutusten arvioinnin jäädessä hankekohtaisiksi, irrallisiksi ja ajallisesti muuttuvassa tilanteessa vaillinaisiksi.

Aluehallintovirasto katsoi lisäksi, että sosiaalisten vaikutusten arviointi oli YVA-ohjelmassa kuvattu osittain puutteellisesti, varsin yleisellä tasolla ja yleisesti ottaen hyvin vähäisessä määrin. Sosiaalisten vaikutusten arviointiin liittyvää osaamista ja asiantuntijuutta sosiologian tai sosiaalipsykologian alalta toivottiin lisättävän. Myös alueen asukkaiden kuulemiseen ja vaikutusmahdollisuuksien järjestämiseen tuli kiinnittää enemmän huomiota. Aluehallintovirasto piti tärkeänä vuorovaikutteisten yleisötilaisuuksien järjestämistä riittävän aikaisessa hankkeen valmisteluvaiheessa, että alueen asukkailla olisi aito vaikuttamismahdollisuus myös keskustelun kautta tuoda näkemyksiään esille. Aluehallintovirasto esitti näkemyksensä, että terveydensuojelusta vastaavan paikallisviranomaisen sekä sosiaaliviranomaisen (rakenteellinen sosiaalihuolto) mukaan ottamisella mahdollisimman

23.1.2025

varhaisessa vaiheessa hankkeen suunnitteluun, edistetään yhteistyötä ja hankkeen valmistelua laaja-alaisesti sekä moniammatillisesti. Aluehallintovirasto totesi myös, että tiedossa olevat ja suunnitellut hankkeet sekä niiden mahdolliset kokonaisvaikutukset olisi hyvä arvioida kokonaisuutena tai osakokonaisuuksina yksittäisten hankkeiden lisäksi / sijaan.

Arviointiselostuksessa esitetyt vaihtoehdot eroavat ohjelmavaiheessa esitetyistä jonkin verran tuulivoimaloiden maksimimäärän osalta VE2 (11 -> 13) ja VE3 (7 -> 8).

Arviointiselostuksen laatijat

Aluehallintovirasto kiinnitti erityisesti huomionsa siihen, että yhteisvaikutusten arviointiin vastaavaksi oli nimetty projektipäällikkö, jolla on noin 20 vuoden kokemus lukuisista YVA-menettelyistä, ympäristötutkimuksista sekä projektien johtamisesta.

Erityisen positiivisena asiana virasto pitää sitä, että sosiaalisten vaikutusten arviointiin oli hankittu erityisosaamista ympäristösosiologian alalta. Aluehallintovirasto on esittänyt tätä mielipiteenään ja toiveenaan lukuisten hankkeiden YVA-prosesseissa.

Merkittävimmiksi arvioidut vaikutukset

Hankkeen merkittävimmiksi ympäristövaikutuksiksi on tunnistettu muutokset maisemassa, tuulivoimaloiden aiheuttamat melu- ja välkevaikutukset lähialueen asukkaisiin, vaikutukset viihtyvyyteen ja alueen virkistyskäyttöön, rakentamisen aikaiset liikennevaikutukset sekä vaikutukset maankäyttöön, turvallisuuteen ja pesimälinnustoon.

YVA-selostuksen mukaan hanketta pidetään sosiaalisesti toteuttamiskelpoisena, mutta sosiaalisen hyväksyttävyyden eteen tulee vielä tehdä töitä asutuksen läheisyyden ja vuorovaikutuksessa saatujen kielteisten palautteiden perusteella.

Vaikutusmahdollisuudet

Tielammen YVA-menettelyä ja osayleiskaavoitusta toteutetaan aikataulullisesti rinnakkain. Yhteinen yleisötilaisuus järjestettiin YVA-ohjelma ja OAS-vaiheessa ja tarkoituksena on järjestää yhteinen yleisötilaisuus myös YVA-selostus- ja kaavaluonnosvaiheessa.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen lausunnot eivät käy selkeästi ilmi yhteysviranomaisen lausunnosta. Lausunnossa on kirjauksia Lapinlahden ympäristölautakunnasta sekä Ylä-Savon ympäristölautakunnasta. Aluehallintovirasto pyysi kunnan terveystieteiden tutkimuskeskukselta (lisälmen kaupunki, ympäristöterveydenhuolto sekä Siilinjärven kunta, ympäristöterveydenhuolto) tiedon, onko heiltä pyydetty YVA-ohjelmasta lausuntoa ja onko lausunnot annettu. Molemmat paikallisviranomaiset ilmoittivat, ettei heiltä ole pyydetty YVA-ohjelmavaiheessa lausuntoa. Myöhemmin lisälmen kaupungin ympäristöterveydenhuollosta saapui oikaisu aikaisemmin annettuun tietoon liittyen. He olivat osallistuneet viranomaislausunnon valmisteluun. Lausunto oli annettu Ylä-Savon ympäristölautakunnan nimissä.

Lapinlahti sijaitsee Siilinjärven kunnan ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella. Täten olisi ollut toivottavaa, että myös heille olisi varattu mahdollisuus vaikuttamiseen. Tätä aluehallintovirasto pitää selkeänä kehityskohteena YVA-hankkeisiin liittyvän viranomaisyhteistyön näkökulmasta. Eli lausuntopyyntö olisi hyvä toimittaa suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle peruskunnan lisäksi.

Ympäristöterveydenhuolto toimii pääasiassa ylikunnallisilla yhteistoiminta-alueilla.

Hankkeesta järjestettiin yleisötilaisuus YVA-ohjelman nähtävillä oloaikana 25.4.2023. Asukaskysely toteutettiin marraskuussa 2023. Kyselyyn saatiin 151 vastausta. Kyselystä tiedotettiin paikallislehdissä sekä kunnan nettisivuilla.

Asukaskyselyn lisäksi Eurowind Energy Oy on pitänyt keskustelutilaisuudet kiinteistön- ja maanomistajille sekä tarjonnut asukkaille mahdollisuuden luontokävelyyn. Tapahtuma kuitenkin peruttiin vähäisen osallistujamäärän vuoksi.

Helmikuussa 2024 järjestettiin keskustelutilaisuus Lapinlahden valtuustolle sekä keskustelutilaisuus alueen sidosryhmille. Syksyllä 2024 Eurowind Energy Oy järjestää keskustelutilaisuuden valtuustolle ja YVA-selostuksen yhteyteen syksyllä 2024 suunnitellaan kuntalaisille työpajaa. Lisäksi Lapinlahden kunta suunnittelee järjestävänsä satunnaisotannalla puhelinhaastattelun kuntalaisille kartoittaakseen laajemmin asukkaiden näkemyksiä kuntaan suunniteltavista tuulivoimahankkeista.

Kaavoitus

23.1.2025

Aluehallintovirasto esitti ohjelmavaiheessa mielipiteenään, että maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa tulisi huomioida eri hankkeiden muodostaman kokonaisuuden merkitys ja mahdolliset yhteisvaikutukset aiempaa laajemmin. Voimassa olevan maakuntakaavan tulisi ohjata yleiskaavoitusta, mutta ilmeisesti hankkeita suunnitellaan alueille, joita ei ole maakuntakaavassa tv-alueiksi kaavoitettu tai hankkeiden rajaukset eivät noudata maakuntakaavojen tv-merkintöjä. Valmisteilla olevan kaavalain tavoitteena on saatujen tietojen mukaan yleispiirteistää maakuntakaavoitusta, jolloin kyseisen kaavatason ohjaus- ja oikeusvaikutteisuutta pyritään vähentämään ja lisäämään kaavatason joustoja.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2. vaiheen luonnos on ollut nähtävillä. Pohjois-Savon maakuntakaavassa määriteltyä seudullisuuden rajaa (voimaloita 7 tai enemmän) on perusteltu pohjoissavolaisen maiseman pienipiirteisyydellä ja muutosherkkyydellä. Sama määrä tuulivoimaloita vie nykyisin suuremman tilan ja on maisemalliselta vaikutukseltaan suurempi kuin aiemmin laaditussa tarkastelussa on tulkittu.

Arviointiselostuksen mukaan hankealueen länsiosaan on osoitettu tuulivoimapotentiaalinen alue, joten vaihtoehdot VE1 ja VE2 ovat maakuntakaavan mukaisia vain läntisen alueen osalta ja maankäytön sekä kaavoituksen kannalta vaihtoehto VE3 on toteuttamiskelpoisin. Myöhemmin selostuksen sivulla 307 todetaan, että ”hankealueen läntisellä osalla voimalat eivät sijoitu kokonaisuudessaan kaavaehdotuksessa osoitetulle tuulivoimapotentiaalialueelle, mutta maakuntakaavan yleispiirteisyyden vuoksi vaihtoehdon VE1 läntisen osan katsotaan olevan vireillä olevan maakuntakaavan kaavaehdotuksen mukainen. Hankealueen itäosaan on vaihtoehdossa VE1 tarkoituksena sijoittaa 6 voimalaa. Itäiselle alueelle ei ole osoitettu maakuntakaavassa tuulivoimapotentiaalisen alueen merkintää”.

Tosin maakuntakaavaa koskevissa asiakirjoissa (kaavakartta sekä yhteisvaikutuksia käsittelevä aineisto) Tielammen hanketta ei ole mainittu, sitä ei ole merkitty hankeluetteluun eikä sille ole laadittu kohdekorttia. Kyseisellä kaavalla ei ole vielä lainvoimaa.

Yhteisvaikutukset

Lähin tuulivoimahanke on ABO Wind Oy:n Iso Petäjämäki, joka rajautuu Tielammen hankealueeseen sen etelärajalla. Muut suunnitteilla olevat tuulivoimahankkeet sijaitsevat yli 20 km etäisyydellä, joten niiden ei arvioida aiheuttavan yhteysvaikutuksia Tielammen hankkeen kanssa. Paitsi Savolan tuulivoimahanke aiheuttaa myönteisiä yhteisvaikutuksia Lapinlahden kuntatalouteen yhdessä muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.

Tielammen ja Iso-Petäjämäen hankealueet tulevat toteutuessaan muodostamaan laajan, yhtenäisen tuulivoima-alueen, jossa voimaloita on runsaasti ja joka muuttaa alueen maankäyttöä metsäisestä alueesta osin teollisuusalueeksi. 25–40 kilometrin etäisyydellä on suunnitteilla kuusi muuta tuulivoimahanketta hankealueen länsi-, pohjois-koillis- ja kaakkoispuolille. Lapinlahden kunnan alueelle on suunnitteilla Tielammen ja Iso-Petäjämäen hankkeiden lisäksi myös Savolan tuulivoimahanke.

YVA-ohjelmavaiheessa liitännäishankkeiksi esitettiin yhteensä 7 tuulivoimahanketta, sisältäen maksimissaan 190 tuulivoimayksikköä, etäisyyden ollessa noin 50 kilometriä. YVA-selostuksen mukaan Tielammen hankealueen läheisyydessä 50 km etäisyydellä tarkasteltuna sijaitsee 9 eri vaiheessa olevaa tuulivoimahanketta. Yhteensä nämä sisältävät 204-209 tuulivoimayksikköä. Iso-Petäjämäen YVA-selostuksen lausuntoaineistossa todettiin vuoden 2024 alussa, ettei Tielammen voimalasijoittelu ei ole vielä varma, eikä kyseisen hankkeen YVA-ohjelmaa ole julkaistu. Aluehallintoviraston asianhallintajärjestelmän mukaan Tielammen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta oli pyydetty lausuntoa 11.4.2023 (POSELY/3323/2022). Lisäksi Lapinlahden kunta oli pyytänyt kyseisen hankkeen osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta lausunto samaisella päivämäärällä, eli 11.4.2023. Täten kyseisen selostuksen lähtötietoihin ja yhteisvaikutusten arviointiin liittyi virheellisyksiä ja epävarmuuksia.

Jos yhteisvaikutuksia katsotaan vain ja ainoastaan vaikutustyyppin edellyttämässä laajuudessa jää kokonaisarviointin osalta hankkeiden välisten vuorovaikutusten mahdollisesti aiheuttamat kumuloituvat vaikutukset huomiotta. Tämä koskee ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia (suorat ja välilliset

23.1.2025

terveyteen kohdistuvat vaikutukset sekä etenkin sosiaaliset vaikutukset). Vaikutusten arviointia tulisi ulottaa laajemmalle alueelle ja arvioida kriittisesti sekä analyttisesti myös laajempaa kokonaisuutta ja siihen mahdollisesti liittyviä vaikutuksia, riippumatta ovatko ne kokemuksellisia vai konkreettisia ja mitattavia. Vaikutusten arvioinnissa tulisi myös huomioida eri väestöryhmät ikäryhmittäin.

Aluehallintovirasto katsoo, että edellä mainitun kaltaiset seikat tulisi huomioida kaikissa hankkeissa kokonaisarvioinnin osalta ja hankkeita sekä etenkin niiden yhteenliittymiä pitäisi arvioida myös sosiaalisen hyväksyttävyyden näkökulmasta, ottaen huomioon erityisesti sosiaaliset vaikutukset.

Asukaskysely ja tulosten tulkinta

Osana ympäristövaikutusten arviointia toteutettiin asukaskysely marraskuussa 2023. Kysely toteutettiin Maptionnaire-kyselytyökalulla. Sähköisesti kyselyyn vastasi 146 henkilöä ja paperisena versiona kyselyyn vastasi 5 henkilöä. Suurin osa vastaajista asuu hankealueen lähiympäristössä vakituisesti (94 kpl). Loma-asujia oli vastaajista 26 kpl. Asukaskyselyn tulosten perusteella suurin osa vastanneista suhtautuu hankkeeseen erittäin kielteisesti tai kielteisesti. Yli 70 % vastaajista suhtautuu hankkeeseen kielteisesti. 80 % vastaajista kertoo hankkeen herättävän huolenaiheita. Yli 80 % vastaajista kokee hankkeella olevan enemmän kielteisiä kuin myönteisiä vaikutuksia. Yli 80 % vastaajista kokee, että alue ei sovellu tuulivoiman rakentamiselle. Yli 70 % vastaajista ei usko asukkaiden tottuvan tuulivoimapuistoon ajan kuluessa. Täten, vastauksissa korostui vahva vastustus hanketta kohtaan. Selostuksen mukaan kyselyn tuloksia tulkitessa on kuitenkin hyvä huomata, että tulosten yleistettävyyttä koskemaan laajempaa väkijoukkoa on epävarmaa.

Aluehallintovirasto puolestaan huomauttaa, että demokratia pohjaa vaikutusmahdollisuuksien varaamiseen. Se, että osalliset eivät ilmaise mielipidettään ei mitätöi saatuja tuloksia, vaikka niihin sisältyisi epävarmuuksia. Kyselyn tuloksia tulkittaessa voidaan toisaalta myös todeta, että he, jotka ovat jättäneet ilmaisematta mielipiteensä kyselyyn, ovat kuitenkin ilmaisseet näin toimiessaan hyväksyvänsä kyselyn mukaisen lopputuloksen. Täten kyselyn tulokset voivat olla sovellettavissa laajempaan väkijoukkoon. Etenkin, kun huomioidaan myös prosessin muut vaikuttamismahdollisuudet ja niistä kerätyt mielipiteet.

Kysyttäessä vastaajien näkemystä parhaimmasta hankevaihtoehdosta 91 vastaajaa pitää parhaimpana vaihtoehtona hankkeen toteutumatta jäämistä. 20 vastaajaa pitää parhaimpana vaihtoehtona vaihtoehtoa VE1, 8 vastaajaa kannattaa vaihtoehtoa VE2 ja 4 vastaajaa vaihtoehtoa VE3. 28 vastaajaa jätti vastaamatta kysymyksen.

Kielteisimmiksi vaikutuksiksi vastaajat kokevat maisemavaikutukset (92 %). Myös vaikutukset asumisviihtyvyyteen (85 %) sekä asumisterveyteen (82 %) koetaan kielteisiksi varsin laajasti vastaajien joukossa.

Tuulivoiman rakentamiseen liittyvään kysymykseen saatiin 80 vastausta, joista vain neljässä vastauksessa esitettiin myönteisiä ja yhdessä neutraaleja ajatuksia tuulivoiman rakentamisesta lähi- ja kaukoympäristöön. Lähes kaikissa vastauksissa tuotiin esille kielteisiä ajatuksia ja huolia tuulivoiman rakentamisesta.

Kyselyyn vastanneista yli puolet ei kannata tuulivoiman lisäämistä, kun vain hieman alle 30 % kannattaa tuulivoiman lisäämistä. Suurin osa hankkeen vaikutusten lieventämistä koskevaan kysymykseen vastanneista kokee, että hankkeen kielteiset vaikutukset ovat niin suuret, että hanke tulisi jättää rakentamatta kokonaan. Useammassa vastauksessa todettiin, että tuulivoimahankkeet tulisi toteuttaa jo valmiiksi rakennetuilla teollisuusalueilla.

Lisäksi kyselyn vastauksissa toistui useasti kokemus asukkaiden mielipiteiden sivuuttamisesta. Myös tiedottamista kohtaan esitettiin voimakasta kritiikkiä. Tiedottamisen ja osallistamisen koettiin olevan heikkoa ja osallistumismahdollisuuksien näennäisiä. Voimakkaaseen kielteiseen suhtautumiseen hanketta kohtaan voi vaikuttaa osaltaan kokemus siitä, etteivät asukkaat koe tulleet kuulluiksi hanketta koskien. Asukaskyselyä koskevan yhteenvedon ja raportin mukaan pelkät osallistumismahdollisuudet eivät takaa kokemusta vaikuttamismahdollisuuksista ja oikeudenmukaisuudesta.

Sosiaalisten vaikutusten arviointi

23.1.2025

Ympäristöasioiden ja sosiaalisten vaikutusten painoarvo kasvaa ilmastonmuutoksen sekä kasvi- ja eläinkunnan monimuotoisuuden vähenemisen vaikutusten myötä sekä siitä syystä, että uusiutuvan energian rakentamiskäytännöistä osa tuottaa massiivisia rakennelmia, joista aiheutuu aisteille raskautta. Ihmiset ovat huolissaan omasta sekä tulevien sukupolvien elin-, loma- ja asuinympäristöstä sekä mahdollisesti elinkeinosta ja kokevat tarpeelliseksi vaikuttaa sitä koskeviin, erityisesti heidän mielestään kielteisiin muutoksiin. Aluehallintovirasto pitää arvokkaana sitä seikkaa, että sosiaalisten vaikutusten arviointia on kuvattu avoimesti, myös niitä seikkoja, jotka eivät puolla hanketta. Aluehallintovirasto haluaa korostaa, että myös pienemmillä hankkeilla voi olla sosiaalisia vaikutuksia. Etenkin, jos ne voidaan katsoa kuuluvaksi osaksi suurempaa kokonaisuutta. Tuulivoiman rakentamisen osalta esille tuodut kielteiset ajatukset ja vaikutukset ihmisten kokonaisyhyvinvointiin tulisi huomioida, mikäli hanke etenee suunnitellusti (erityisesti välke- ja meluvaikutukset sekä vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön). Asukaskyselyn vastauksiin viitaten on huomioitava se seikka, että osallisuuden kokemus syntyy laajemmasta kokonaisuudesta kuin pelkästään mahdollisuudesta osallistua. Osallisuus on mukana oloa, osallistumista ja siihen liittyen vaikuttamista sekä demokratiaa. Vaikuttava osallistuminen edellyttää myös tasavertaiseksi tunnustetuksi tuleamista. Asukaskyselyn tulokset ovat linjassa aluehallintoviraston näkemyksen kanssa siitä, että avoin ja ajoissa toteutettu vuorovaikutus on välttämätöntä ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa ja erityisesti terveys- ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa.

Yhteenvetoa vaihtoehtojen vertailusta ja jatkotoimenpiteet

Selostusvaiheessa hankkeen merkittävimmiksi ympäristövaikutuksiksi on arvioitu muutokset maisemassa, tuulivoimaloiden aiheuttamat melu- ja välkevaikutukset lähialueen asukkaisiin, vaikutukset viihtyvyyteen ja alueen virkistyskäyttöön, rakentamisen aikaiset liikennevaikutukset sekä vaikutukset maankäyttöön, turvallisuuteen ja pesimälinnustoon.

Vaikutusten merkittävyyttä on arvioitu selostusvaiheessa kolmiportaisella asteikolla: pieni, kohtalainen ja suuri. Vaikutusten on todettu voivan olla myönteisiä, neutraaleja tai kielteisiä.

Aluehallintovirasto pitää erittäin hyvänä menettelynä, että arvioidut vaikutukset ja niiden merkitys on koostettu selkeään ja havainnolliseen taulukkomuotoon. Taulukosta saa nopeasti melko hyvän käsityksen kokonaisuudesta sekä eri vaikutusten merkityksestä. Aluehallintovirasto jäi kuitenkin kaipaamaan myös sosiaalisten vaikutusten huomioimista erikseen ja yhteisvaikutusten arviointia yleisesti yhteenvetotaulukossa.

Yhteenvetona olisi voinut esittää myös vaikutusten arvioinnin jakaumaa, eli kuinka paljon oli positiivisia, neutraaleja ja negatiivisia vaikutuksia ja millaisella vaihteluvälillä (vähäinen-erittäin suuri). Tämä helpottaisi myös sosiaalisen hyväksyttävyyden näkökulmasta kokonaisarvioinnin tekemistä.

Aluehallintovirasto teki lausuntoa varten oman yhteenvetonsa vaikutusten arvioinnista, koska se puuttui aineistosta. Arvioitujen vaikutusten lopputulemana on:

VE1 - 3 positiivista vaikutusta (1 pieni-1 kohtalainen-1 suuri), 25 negatiivista vaikutusta (11 pientä-14 kohtalaista)

VE2 - 3 positiivista vaikutusta (1 pieni-2 kohtalaista), 25 negatiivista vaikutusta (14 pientä-11 kohtalaista)

VE3 - 4 positiivista vaikutusta (3 pientä-1 kohtalainen), 24 negatiivista vaikutusta (18 pientä-6 kohtalaista)

Loppulauselmä

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan arviointiselostus on laadittu kohtuudella ja siinä on terveydensuojelun näkökulmasta käsitelty keskeisimpiä tuulivoimahankkeisiin yleisesti liittyviä riskejä sekä haittatekijöitä. Tarkastelua on kuitenkin tehty ainoastaan hankekohtaisesti ja paikallisella tasolla. Ongelmallista on, että kokonaisvaikutusten arviointi jää tässäkin hankekohtaiseksi, irralliseksi ja koko ajan muuttuvassa tilanteessa vaillinaiseksi. Ainakin loppuyhteenvetossa olisi ollut hyvä peilata kokonaisvaikutuksia Tielammen hankkeeseen rajautuvan Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa.

Aluehallintovirasto pitää vaikutusten seurantaan erilaisin menetelmin (muun muassa kyselyt ja haastattelut) sekä hankkeen tukemista laaja-alaisen sekä moniammatillisen yhteistyön avulla sen eri vaiheissa perusteltuna, mutta toteaa samalla, että aiheellisten valitusten mukaiset ja etenkin todetut

23.1.2025

haitat (huomioitava myös tarpeen mukaan välilliset haitat sekä kokemusperusteiset haittanäkökulmat) tulee poistaa tai haitta minimoida. Terveystensuojelulain yleiset periaatteet tulee huomioida jo toimintaa suunniteltaessa (kts. lausunnon s. 3).

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan kaavoituksen osalta tulisi huomioida maakuntakaavoituksen yleiset tavoitteet ja päämäärät, vaikka kaava ei olisi ajantasainen tai lainvoimainen. Tilanne muuttuu ongelmalliseksi haittojen ennaltaehkäisyn sekä kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien näkökulmasta, jos maakuntakaavan ohjausvaikutusta pienennetään teollisen mittakaavan hankkeissa tai pienempiä hankkeita valmistellaan ainoastaan yleiskaavatasolla. Tätä voitaneen pitää eri hankkeiden yhteisvaikutusten sekä vaikutusten kokonaisarvioinnin näkökulmasta puutteellisenä menettelytapana.

Aluehallintovirasto katsoo, että sosiaalisia vaikutuksia ja niiden arviointia on valmisteluaineistossa kuvattu riittävällä tasolla. Sosiaalisten vaikutusten arviointiin liittyvää osaamista ja asiantuntijuutta oli lisätty tämän hankkeen osalta. Aluehallintovirasto pitää tätä erittäin hyvänä kehityssuuntana. Sosiaalisten vaikutusten arviointi edellyttää erityisosaamista ja se näkyy positiivisesti asukaskyselyn yhteenvedossa ja raportoinnissa.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä sitä, että vuorovaikutteisia yleisötilaisuuksia järjestetään riittävän aikaisessa hankkeen valmisteluvaiheessa, että alueen asukkailla olisi aito vaikuttamismahdollisuus myös keskustelun kautta tuoda näkemyksiään esille. Myös eri ikäisten ihmisten erilaiset vaikuttamismahdollisuudet tulee ottaa huomioon, että osallistaminen olisi mahdollisimman laajaa. Tulosten arvioinnissa ei ollut kovin tarkasti arvioitu eri vaikutusten merkittävyyttä eri väestö- ja ikäryhmiin.

Aluehallintovirasto pitää kuitenkin huomionarvoisena ja myönteisenä, että kyseisen hankkeen puitteissa on toteutettu näinkin laaja ja sisällöltään tarkkaan mietitty asukaskysely, johon on saatu varsin hyvä määrä vastauksia. Se osoittaa, että tuulivoimahankkeet ja niiden vaikutukset kiinnostavat alueen vakituksia ja loma-asukkaita. Aluehallintovirasto pitää tärkeänä sitä, että kuntalaisille ja toimijoille esitetään vastavuoroisesti asukaskyselyiden sekä kuulemistilaisuuksista koostettujen mielipiteiden vaikutukset hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen.

YVA-selostuksessa ei ole mainintaa hankkeen seurantarvymästä. Aluehallintovirasto toteaa, että ihmisiin kohdistuvien vaikutusten (sisältää sekä sosiaaliset että terveyteen kohdistuvat vaikutukset) arvioinnissa olisi tärkeää olla mukana rakenteellisen sosiaalihuollon sekä terveydensuojelun erityisasiantuntijuutta.

Selostuksen loppuun oli laadittu kokoomataulukkoa, jossa oli esitetty lähes kaikki vaikutusten arvioinnit. Aluehallintovirasto pitää erittäin hyvänä menettelynä, että arvioidut vaikutukset ja niiden merkitys on koostettu selkeään ja havainnolliseen taulukkomuotoon. Aluehallintovirasto jäi kuitenkin kaipaamaan myös sosiaalisten vaikutusten huomioimista erikseen ja yhteisvaikutusten arviointia yleisesti yhteenvedotaulukossa. Yhteisvaikutusten merkitys tässä muuttuvassa tilanteessa ja eri hankkeiden yhteisesti muodostamassa ja muokkaamassa ympäristössä ovat todella merkittäviä.

Yhteenvedosta käy varsin selkeästi ilmi kuinka selkeästi vaikutusten arviointi painottuu hankkeesta aiheutuviin negatiivisiin vaikutuksiin. Kun huomioidaan, että asukaskyselyssä yli 70 % vastaajista suhtautuu hankkeeseen kielteisesti, lienee perusteltua pohtia millaiseksi hankkeen sosiaalinen hyväksyttävyyden muodostuu tehdyn arvioinnin pohjalta. Lisäksi on hyvä arvioida miten se vaikuttaa muiden hankkeiden kanssa tehtyyn yhteisvaikutusten arviointiin sekä laaja-alaisempaan ja kokonaisvaltaisempaan vaikutusten arviointiin hankealueen lähellä sekä hieman etäämpänä.

Aluehallintovirasto haluaa korostaa, että huomioitaessa erilaisten vaikutusten painotus, merkittävimmiksi arvioidut vaikutukset sekä asukaskyselyn tulokset, on perusteltu syy nostaa ihmisiin kohdistuvien vaikutusten merkitys aivan keskeiseksi vaikutukseksi kyseisen hankkeen ja siihen tiiviisti liittyvien hankkeiden osalta. Lisäksi aluehallintovirasto haluaa kiinnittää erityistä huomiota lausunnon sivulla 3 viitattuun terveydensuojelulain tarkoitukseen sekä laaja-alaisuuteen. Myös sosiaaliset vaikutukset osana ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia tulee nostaa keskiöön. Samoin hankkeen sosiaalista hyväksyttävyyttä tulee tarkastella avoimesti ja kriittisesti.

23.1.2025

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan viranomaisneuvotteluissa sekä päätöksentekoprosessissa olisi tarkoituksenmukaista avata tilannekuvaa laajemminkin sekä keskustella mahdollisista liitännäishankkeista sekä niiden yhteisvaikutuksista. Hankkeen ja sekä eri hankkeiden yhteisvaikutusten osalta tulisi tarkastella myös sosiaalisia vaikutuksia sekä sosiaalista hyväksyttävyyttä aiempaa laajemmin. Hankkeiden eritahtisuuden vuoksi, tulisi kiinnittää erityistä huomiota alueen tuulivoimahankkeiden etenemiseen ja yhteisvaikutusten arviointiin eri vaiheissa. Vaikutukset ovat kumulatiivisia.

Fingrid Oyj

Fingrid Oyj kiittää mahdollisuudesta lausua hankkeesta. Fingrid antaa tässä yhden yhteisen lausunnon kunnalle ja ELY-keskukselle samalla kertaa.

Meillä ei ole uutta lausuttavaa kaavamateriaalista eikä YVA-selostuksesta. Edellisissä lausunnoissamme esiintuneet asiat pitää kuitenkin ottaa huomioon myös jatkossa.

Tässä kaava- ja YVA-lausunnossa ei oteta kantaa sähkötekniisiin asioihin eikä voimajohtojen ja tuotantoalueen yhteensovittamisen tarpeisiin. Niitä edistetään Fingridin ja hankkeesta vastaavan muun yhteistyön kautta. Sähköaseman tai voimajohtojen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto. Pyyntö on hyvä tehdä aina suunnitelmien tarkentuessa ja muuttuessa. Pyydämme toimittamaan lausuntopyynnön ensisijaisesti verkkosivun kautta

Tämä lausunto koskee Fingrid Oyj:n voimajohtoja.

Savon Voima Verkko Oy

Tämän tuulivoimahankkeen mahdollinen liityntäpiste on Fingridin sähköverkossa.

Kaava-alueella ei sijaitse Savon Voima Verkko Oy:n jakeluverkkoa eikä suurjännitteistä jakeluverkkoa. Alustavan sähkönsiirtoreitin varrella sijaitsee kuitenkin jakeluverkkoa, mikä tulee ottaa huomioon hankkeen edetessä /mm. risteämät, vaarajännitteet ja turvaetäisyydet).

Ylä-Savon ympäristölautakunta

Nähtävillä oleva materiaali, ympäristövaikutusten arviointiselostus sekä osayleiskaavaluonnoksen materiaali on laaja paketti tietoa asiasta ja tehdyistä selvityksistä. Selvityksiä voidaan kokonaisuutena pitää asiantuntevasti laadittuna ja eri vaikutukset on huomioitu ja tuotu esille hyvin.

Melun ja välkkeen osalta tehdyt selvitykset ovat havainnolliset. Mallinnuksesta käy ilmi, että Tielammen hankkeen vaihtoehdoissa VE 1, VE 2 ja VE 3 melutaso 40 dB(A) ei ylitä yhdessäkään lisälmen puolella olevassa loma- tai vakituisessa käytössä olevassa asunnossa, mutta äänitasot ovat aivan ohjearvon tuntumassa (39-40 dB(A)). Kun mallinnuksessa huomioidaan yhteisvaikutukset Tielammen tuulivoimahankkeen ja läheisen Iso-Petäjämäen tuulivoimahankkeen kesken, niin 40 dB(A) ohjearvo ylittyy muutamassa lisälmen puolella olevassa loma- tai vakituisessa käytössä olevassa asunnossa kaikissa vaihtoehdoissa (VE 1, VE 2 ja VE 3) ja melutasot ovat ohjearvon tuntumassa useassa lisälmen puolen kiinteistössä. Jatkossa jompaankumpaan hankkeeseen tulee tehdä muutoksia, jotta melut asuinalueella jäävät ohjearvon alle. Hankkeen jatkototeutukseen ympäristölautakunta esittää, että myönnettävissä rakennusluvuissa vaadittaisiin voimaloiden melutasojen tarkistusmittaukset ainakin laskentapisteeissä/kohteissa, joissa mallinnuksessa todettiin korkeimmat melutasot.

Välkeselvityksen mukaan tuulivoimaloiden iso määrä aiheuttaa laajan välkevaikutusalueen ja välkkeen määrä ylittää ohjearvon (yli 8 h/vuosi) ainakin yhdellä lisälmen puolella olevalla kiinteistöllä. Yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa nostavat välkkeen määrää varsinkin Tielammen hankkealueen etelä- ja lounaispuolella sijaitsevilla asuin- ja lomarakennuksilla. Ympäristölautakunta muistuttaa, että mikäli voimaloiden melu tai välke aiheuttaa naapurussuhdelain mukaista kohtuutonta haittaa naapurustossa, voidaan yksittäiset voimalat vaatia luvitettavaksi myöhemmin ympäristönsuojelulain nojalla.

23.1.2025

Hankealueen pohjoisosassa sijaitsevan Niemisen pohjavesialueen erityisasema on selvityksissä tunnistettu ja huomioitu hyvin. Jatkoselvityksiä tulee tehdä vielä varsinkin voimalapaikkojen 9 ja 10 osalta, jotta pystytään varmistumaan, että niiden haittavaikutukset eivät ulotu pohjaveden sieppausalueelle kallioperän hauraiden rakenteiden välityksellä. Pohjavesialueen ja vedenottamon tila ei saa vaarantua rakentamisen seurauksena.

Selostuksissa on esitetty, että toiminnan päätyttyä voimaloiden perustukset voimassa olevan lainsäädännön mukaan joko maisemoidaan tai puretaan pois. Ympäristölautakunnan näkemyksen mukaan, tämänhetkisen jätelainsäädännön hengen mukaisesti, perustukset tulee lähtökohtaisesti purkaa maasta pois, mikäli tilalle ei rakenneta uutta voimalaa. Hankkeen jatkototeutukseen lautakunta esittääkin, että myönnettävissä voimaloiden rakennusluvissa huomioitaisiin myös rakenteiden purkamiseen liittyviä asioita.

Isälmen kaupunki on omassa linjauksessaan edellyttänyt, että tuulivoimalat tulee sijoittaa niin, että etäisyys lähimpiin vakituisiin asuntoihin tai lomakäytössä oleviin asuntoihin on vähintään 2 kilometriä. Ylä-Savon ympäristölautakunta Isälmen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toivoo, että myös tässä hankkeessa pystyttäisiin noudattamaan kyseistä etäisyyttä. Muilta osin ympäristölautakunnalla ei ole ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta huomautettavaa.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo (alueellinen vastuumuseo)

Rakennettu kulttuuriympäristö ja kulttuurimaisema:

YVA-selostuksen kappaleessa 23.2.2 käsitellään laaja-alaisesti vaikutuksia kulttuuriympäristöön ja maisemakokonaisuuksiin. Erillisessä maisemaselvitysaineistossa niin ikään kuvataan hankealueen ja sen lähiympäristöön kuuluvia kulttuuriympäristöjä ja maisemakokonaisuuksia, mutta se sisältää myös näkemäalueanalyysin ja sekä kuvaistusmateriaalin. Molemmissa aineistoissa kuvataan lähialueen suojellut rakennukset, joissa viitataan kuitenkin erityislainsäädännön perusteella suojeltuihin rakennuksiin. Alueellinen vastuumuseo katsoo, että molempia mainittuja aineistoja voisi kehittää siten, että suojeltujen rakennuksien sijaan käytettäisiin jotakin kuvaavampaa termiä. Lähialueiden kuntakaavojen tavoitteita esitellään erikseen kappaleessa 22.2.2. Yhteisvaikutuksia havainnollistava aineisto (Maisemaselvitys) osoittaa, että tuulivoimalat näkyvät maisema-arvojen ja kulttuuriympäristöarvojen kannalta merkittävässä ympäristöissä. Yhteisvaikutuksilla on alueellisen vastuumuseon näkemyksen mukaan tunnistettuja arvoja selkeä heikentävä vaikutus.

Arkeologinen kulttuuriperintö:

Tuulivoimapuiston ja sähkönsiirtoreittien alueella on tehty arkeologinen inventointi vuonna 2023 osana YVA-prosessia (Heilu Oy. Lapinlahti Tielammen tuulivoimapuistoalueen ja voimajohtolinjojen arkeologinen inventointi 2023). Alueelta on lisäksi tehty arkeologinen täydennysinventointi vuonna 2024 (Heilu Oy. Lapinlahti Tielammen tuulivoimapuistoalueen ja voimajohtolinjojen arkeologisen inventoinnin täydennys 2024). Museolle on toimitettu vuoden 2024 raportti 30.9.2024 kaava-aineiston mukana. Vuoden 2023 raportti toimitettiin vasta museon pyynnöstä arkeologikonsultin toimesta. Hyvien käytäntöjen mukaan raportti tulisi toimittaa alueelliselle vastuumuseolle arvioitavaksi heti sen valmistuttua. YVA-selostuksen liiteaineistossa on vain vuoden 2024 raportti. Museo huomauttaa, että vuoden 2023 inventointiraportti tulee lisätä liiteaineistoon.

Museo on tarkastanut ja hyväksynyt inventointiraportit siten, että vuoden 2023 raportti on hyväksytty ja vuoden 2024 raporttiin on esitetty pieniä täsmennyksiä tekstiosioon. Arkeologiset inventoinnit ja raportit ovat riittävät ja vastaavat hankkeen selvitystarpeisiin. Suunnittelualueelta ei tunnettu ennen inventointia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita.

Sähkönsiirtoalueelta tunnettiin yksi löytöpaikka. Inventoinneissa havaitut kohteet on viety muinaisjäännösrekisteriin alueellisen vastuumuseon toimesta. Museo on samalla arvioinut kohteiden lopulliset lajit (kiinteä muinaisjäännös, muu kulttuuriperintökohde, löytöpaikka). Kahdelle historialliselle talonpaikalle/viljelyröykkiöalueelle inventoija on ehdottanut lajiksi muuta kulttuuriperintökohdetta ja osan toisesta kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Vastuumuseo on arvioinut kohteet muiksi kohteiksi.

Inventoinnin tuloksena hankealueelta tunnetaan nyt neljä muuta kohdetta ja yksi löytöpaikka:

Muut kohteet

- Hevonharja (mj-rekisteritunnus 1000053607)

23.1.2025

- Varpamäki (mj-rekisteritunnus 1000053609)
- Koivumäki 1 (mj-rekisteritunnus 1000053610)
- Koivumäki 2 (mj-rekisteritunnus 1000053611)

Löytöpaikka

- Tervalampi (mj-rekisteritunnus 1000040382)

Inventointien tuloksena hankealueelta ei siis tunneta kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä muita kulttuuriperintökohteita. Alueellinen vastuumuseo ei nähnyt aiheelliseksi viedä muinaisjäännösrekisteriin muiksi kohteeksi nykyistä kiinteistörajapyykkiä (2024 raportin kohde Vuohikangas) tai tienvarren raivauskivikasoja (raportin 2024 kohde Mäntymäki). Tiedot tulee korjata lukuun 23.2.2 kohtaan Arkeologinen kulttuuriperintö ja korjata myös taulukkoon 61. Alueellinen vastuumuseolla toteaa, että vaikutusten arviointi arkeologisen kulttuuriperinnön osalta on tehty kattavasti. Havaitut kohteet eivät ole kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita, joten kohteille kohdistuvat mahdolliset vaikutukset eri hankevaihtoehdoissa eivät vaaranna alueen arkeologista kulttuuriperintöä. Museolla ei ole muuta huomautettavaa YVA-selostukseen.

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut (Lapinlahden terveydensuojeluviranomainen)

Siilinjärven ympäristöterveyspalveluiden näkemyksen mukaan Tielammen tuulivoiman YVA-selostus on asiantuntevasti laadittu ja selvityksissä on huomioitu terveydensuojelun näkökulmasta keskeiset asiat kuten melu, välke ja vaikutukset pohja- ja pintavesiin.

Melun ja välkkeen vaikutukset on arvioitu olemassa olevien ohjeiden mukaisesti ja tuloksia on verrattu melun olemassa olevaan lainsäädäntöön ja välkkeen osalta olemassa oleviin suosituksiin. Myös mahdolliset yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa on huomioitu. Hankkeessa tulee myös huomioida, että alueen asukkaat voivat kokea viihtyvyyshaittaa, vaikkeivat melun raja-arvot tai välkkeen suositukset ylittyisikään.

Mallinnustulosten perusteella keskiäänitasot eivät ylitä missään rakennusvaihtoehdossa valtioneuvoston asetuksen Vna 1107/2015 mukaista ohjearvoa (40 db(A)) alueen asuin- ja lomarakennusten kohdilla. Asumisterveysasetuksen toimenpiderajat pienitaajuiselle melulle alittuvat selvästi kaikissa vertailurakennuksissa koko taajuusvälillä kaikissa rakennusvaihtoehdoissa. Iso-Petäjämäen yhteisvaikutusten mallinnettu keskiäänitaso (LAeq) ylittää 40 dB ohjearvon piha-alueella viidessä reseptoripisteessä VE1 mallinnuksessa, ja kahdessa reseptoripisteessä VE2 sekä VE3 mallinnuksissa.

Yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa lisäävät tuulivoimamelua ja melun ohjearvot ylittävät osassa hankealueen läheisyydessä sijaitsevista asuin- ja vapaa-ajan rakennuksista (VE1). Hankevaihtoehdoissa VE2 ja VE3 suurimmat yhteismeluvaikutukset Iso-Petäjämäen tuulivoimahankkeen kanssa kohdistuvat Tielammen hankealueen eteläpuolella sijaitsevaan vapaa-ajan rakennukseen sekä läntisen osan lounaispuolen asuinrakennukseen. Melutasot ylittävät ohjearvon myös muiden asuin- ja lomarakennusten kohdalla kuin pelkästään tarkastelussa olleiden reseptoreiden kohdalla.

Mallinnusten perusteella lähimpien kohteiden sisämelutasot jäävät kuitenkin alle asumisterveysasetuksen (Vna 545/2015) toimenpiderajojen. Tuulivoimaloiden meluvaikutuksia voidaan ehkäistä erillisellä melun optimointisäädöllä, jonka avulla kellonajan, tuulensuunnan ja tuulennopeuden mukaan säädetään lapakulmaa haluttuun pyörimisnopeuteen ja melutasoon. Melutasojen ylittyminen tulee huomioida Tielammen hankealueen suunnittelussa. Hankkeiden toteutuessa toimijoiden on tarvittaessa tehtävä todelliset melumittaukset mahdollisesti häiriintyvissä kohteissa.

Välkevaikutuksia on verrattu Ruotsin ja Saksan vastaaviin suosituksiin. Mallinnuksessa ei ole huomioitu puuston vaikutusta. Vaihtoehdoissa VE1 ja VE2 välkevaikutuksen suuruus arvioidaan keskisuureksi ja kielteiseksi, ja vaihtoehdossa VE3 pieneksi ja kielteiseksi. Mallinnusten perusteella vuotuinen todennäköinen välkevaikutus ylittää Ruotsin 8 tunnin ohjearvon reseptorin R13 kohdalla

23.1.2025

vaihtoehdoissa VE1 ja VE2, mutta jää alle sen vaihtoehdossa VE3 kaikkien alueen asuin- ja lomarakennusten kohdalla. Muiden loma- ja asuinrakennusten kohdalla todennäköiset väleajat jäävät alle ohjearvon. Kun puuston vaikutus otetaan huomioon, suositukset eivät todennäköisesti tule ylittymään kuin korkeintaan yhdessä kohteessa.

Välkevaikutuksia voidaan vähentää voimalakohtaisella välkkeen hallintatyökalulla, joka sisältää valoanturin ja välkkeenhallintasovelluksen. Työkalun avulla voimala voidaan pysäyttää havaitun auringonpaisteen perusteella ja haluttuina vuoden- ja kellonaikoina. Pysäytettynä voimala ei aiheuta välkevaikutuksia.

Vedenoton turvaamiseksi tulee välttää ylimääräistä maanrakennusta pohjavesialueen rajaa lähinnä olevissa kohteissa. Pohjavesivaikutusten ehkäisemiseksi suositellaan olemassa olevan tieverkoston hyödyntämistä. Mikäli voimalapaikoilta on rakenneselvityksen perusteella hydraulinen yhteys pohjavesialueelle, tulee myöhemmässä suunnitteluvaiheessa arvioida pohjavesien suojauksen tarve esim. bentoniitilla tai vastaavalla. Niemisen osuuskunnan vedenottamo Joonaksen lähde on rakennettu Kivimäen kallio/moreenimuodostuman itäreunan lähteeseen. Betonirengaskaivo on aktiivisessa talousvesikäytössä. Osuuskunta toimittaa lähteestä vettä noin 40 talouteen.

Hankealueella ei ole uimarantoja.

Pölyämisvaikutukset rakentamisen aikana vaikuttavat ilmanlaatuun. Yhteisvaikutuksia voi esiintyä erityisesti Heinäjoen alueella, jonka ympäristöön suunnitellaan tuulivoimaloita niin Tielammen kuin Iso-Petäjämäen hankkeissa. Liikennemäärien lisäyksen aiheuttamia haittoja voidaan ehkäistä huolehtimalla teiden kunnossapidosta ja hyödyntämällä tarvittaessa pölynsidontaa tuulivoimatyömailla sekä sora- ja maanteillä kuivana aikana. Liikenteen aiheuttamat ilmanlaatuvaikutukset ovat vähäisiä tuulivoimatuotannon aikana.

Siilinjärven ympäristöterveyspalveluilla ei ole muuta huomautettavaa Tielammen tuulivoiman YVA-selostukseen.

Ilmatieteen laitos

Kuten on todettu aikaisemmassa lausunnossa, 15.05.2023 (179/03.00.02/2023), Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa Tielammen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan, koska alue on yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta. Korjauksena sivulle 264, 415 ja 417: vaikka tuulivoimahanke sijaitsee lähes 70 kilometrin etäisyydellä operatiivisesta säätutkasta, se aiheuttaa häiriökaikua mittauksiin. Siksi ei voida todeta, että hankkeella ei ole vaikutusta säätutkamittauksiin – vaikutuksia ei vain tarvitse arvioida Ilmatieteen laitoksen arviointikriteerien mukaisesti.

23.1.2025

Yksityishenkilöiden mielipiteet, joista osassa on useampia allekirjoittajia

Kooste on ELY-keskuksen laatima. Useat mielipiteet sisälsivät samoja ja/tai samansuuntaisia kannanottoja, joten seuraavassa esitetty yksittäinen huomio voi sisältyä myös useampaan eri mielipiteeseen. Tiivistelmässä on muutoinkin huomioitu tavoitteet yksityisyyden suojasta, joten yksittäisten mielipiteiden sisältöä on kirjoitettu yleisempään muotoon siten, ettei siitä käy ilmi esimerkiksi mielipiteen esittäjän asuinpaikka.

Hankkeen vaihtoehdot, toteuttamiskelpoisuus ja suunnittelun yleiset lähtökohdat

Tielammen tuulivoimahankkeeseen suhtaudutaan kielteisesti. Suurimmassa osassa mielipiteissä todetaan, ettei tuulivoimahanketta tulisi toteuttaa ollenkaan. Hankkeen nähdään vaarantavan ja pilaavan alueen rauhan ja luonnon monimuotoisuuden. Mielipiteissä tuulivoimahankkeesta ei ole esitetty olevan positiivisia vaikutuksia Lapinlahdelle.

Tuulivoimahanke herättää huolta ja vahvaa vastustusta erityisesti hankealueen lähellä sijaitsevan vakituisen ja vapaa-ajan asutuksen puolesta.

Tielammen hankkeen ohella mielipiteissä vastustetaan myös muita Ylä-Savoon suunniteltuja maakuntakaavassa olevia tuulivoimahankkeita.

Mielipiteissä nostetaan esille Tielammen tuulivoimahankkeen asukaskyselyn tulokset, joiden mukaan hanke koetaan kielteiseksi.

Emme vastusta tuulivoimaa vaan sen aiheuttamia terveys ynnä muita haittoja ihmisille, eläimille, luonnoneläimille ja luonnolle. Kyseessä on teollisen mittaluokan laitteet, eivät menneen ajan tuulimyllyt pellonpientareella. Myllyt vaikuttavat myös siihen, asetutaanko asumaan alueelle jatkossa. Hankealueen läheisyydessä asuvat kantavat huolta Lapinlahden tulevaisuudesta ja vetovoimaisuudesta tulevaisuudessa, mikäli tuulivoimalahanke alueelle tulee. Hankkeen nähdään vähentävän Lapinlahden vetovoimaisuutta niin matkailun, asumisen kuin vapaa-ajan asumisen näkökulmasta.

Tuulivoimala-alue ei houkuttele uusia ihmisiä asumaan.

Kuntalaisten aito kuuleminen on nostettu esiin niin yksityishenkilöiden kuin yhdistysten mielipiteissä. Useampi mielipiteen esittäjä kokee, ettei ole tullut reilusti ja riittävästi kuulluksi asiassa hankkeen suunnitteluvaiheessa, eikä heidän mielipiteitään ole otettu huomioon prosessin eri vaiheissa.

Mielipiteen esittäjät toivovat rehellistä ja avointa tiedonvälitystä ja osallistamista. Alueen asukkaille tulisi tarjota paremmat mahdollisuudet keskustella hankkeen toteuttajan kanssa, esittää huolenaiheensa ja saada vastauksia kysymyksiin.

Suomessa löytyy kyllä asumatonta aluetta myllyjä varten. Tässä on kyse vaan mahdollisimman edullisesta ja omistajille suurta tuottoa tuovasta paikasta. Asian eteenpäin vieminenkin on muistuttanut hieman vesivoiman valjastuksen alkuaikoja. Ihan reilusti ei ole lähestytty maanomistajia ja lähiasukkaita niin kuin pitäisi. Tiedotteet eivät edelleenkään kulje kaikille, vaan tietoa on pitänyt etsiä oma-aloitteisesti.

Kansalaisten perusoikeudet on määritelty perustuslaissa, kuntalaissa ja lukuisissa erityislaeissa. Näihin oikeuksiin kuuluu myös oikeus vaikuttaa omaan elämään kuuluviin asioihin. Kuntalaisten oikeudesta osallistua säädetään kuntalain (410/2015) 22 §:ssä. Sen mukaan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua kunnan toimintaan. Kunnan oman osallisuussuunnitelman mukaisesti kuntalaisten mielipiteet on huomioitava.

Lapinlahtelaisten yleisestä mielipiteestä kertoo jo kaksi tuulivoimahankkeita vastustavaa kuntalaisaloitetta, joista 28.4.2023 julkaistu on Tielammen tuulivoimahanketta koskeva kuntalaisaloite. Mielipiteissä esille nousee tuulivoimahankkeen ristiriitaisuus Lapinlahden kuntastrategian kanssa. Strategiassa painotetaan päätöksentekoa ohjaavina tekijöinä muun muassa asukkaiden viihtyvyyttä ja ympäristövaikutusten huomioimista sekä korostetaan Lapinlahden imagoa kulttuuripitäjänä. Lisäksi strategiassa tavoitteena on perhemyönteisyyden edistäminen teoilla ja päätöksillä, jotka saavat perheet pysymään ja muuttamaan Lapinlahdelle. Edelleen kunnan strategiassa luvataan ottaa päätöksenteossa huomioon lapsivaikutukset sekä lapsi- ja perheneuvoston suositukset.

23.1.2025

Lapinlahden kunnalta on pyydetty lukuisia kertoja järjestämään tilaisuus, jossa paikalla olisi kunnan edustajat.

Yleisötilaisuuksia on järjestäneet tuulivoimahanketoimijat ja he ovat myös ohjanneet tilaisuuksien keskustelua. Mielipiteen esittäjän mukaan tämä ei ole aitoa osallistamista. Hanketta viedään eteenpäin kuntalaisten huolenaiheita huomioimatta.

Harvassa mielipiteessä otetaan suoraan kantaa toteutettaviin hankevaihtoehtoihin. Niissä mielipiteissä, joissa otetaan kantaa hankkeen toteuttamisvaihtoehtoihin, kannatetaan useimmissa vaihtoehtoa VE0 (hankkeen toteuttamatta jättäminen). Eräässä mielipiteessä kannatetaan myös vaihtoehtoa VE3 karsittuna voimaloilla nro 6, 9 ja 10.

Mielipiteissä tuodaan esille, että vaihtoehtoa VE0 lukuun ottamatta kaikilla muilla vaihtoehtoilla on kielteisiä vaikutuksia ilmastoon varsinkin rakentamisen ja maakäytön muutosten vuoksi.

Vaihtoehtoisissa VE1, VE2 ja VE3 melun vaikutuksen suuruus arvioidaan keskisuureksi ja kielteiseksi. Vaihtoehtojen VE1 ja VE2 mukaiset toiminnot ovat vain osittain maakuntakaavan mukaisesti sijoitettu.

Suurimmassa osassa mielipiteistä tuodaan esille tuulivoimaloiden läheisyys vakituisiin ja vapaa-ajan asuntoihin sekä kiinteistöihin. Useassa mielipiteessä vaaditaan vähimmäis-suojaetäisyyden asettamista tuulivoimaloiden ja asuinrakennusten välille. 1 km etäisyyttä asutuksen ja tuulivoimaloiden välillä pidetään liian lyhyenä. Mielipiteissä vähimmäisetäisyyden vaatimukset vaihtelevat 2–5 km väliltä. Tuulivoimahanketta vastustavassa aloitteessa vaaditaan Tielammen tuulivoimahankkeen osayleiskaavan suunnittelun keskeyttämistä ja 3 km suojaetäisyyden asettaminen tuulivoimalan ja asuinrakennuksen välille Lapinlahdella.

Mielipiteen esittäjä kritisoi kaavan laatijan vastinetta Tielammen tuulivoimaosayleiskaavan osallistamis- ja arviointisuunnitelmasta saatuun palautteeseen, joka koski tuulivoimahankkeen sijoittumisesta liian lähelle asutusta. Vastineen mukaan hyväksyttävä välimatka asutuksen ja voimaloiden välillä ratkaistaan tehtävien mallinnuksien tuloksien sekä vaikutusarviointien perusteella. Mielipiteessä korostetaan, ettei hyväksyttävää välimatkaa asutuksen ja voimaloiden välillä voida ratkaista mallinnusten avulla.

Lapinlahden kunnassa ei ole määritetty vähimmäissuojaetäisyyttä tuulivoimalan ja asuinrakennusten välillä. Vähimmäissuojaetäisyyden määrittämisestä tulisi järjestää kuntalaiskysely, jotta saataisiin kuntalaisten mielipide asiaan. Lisämessä on suoritettu vastaavanlainen kysely, jonka pohjalta lisämessä on määritetty 2 km suojaetäisyys asutuksen ja tuulivoimalan välille.

On käsittämätöntä, että osayleiskaavaehdotuksessa on esitetty tuulivoimalaa 1 km päähän asuinrakennuksesta sekä useita tuulivoimaloita alle 2 km etäisyydellä asuin- tai vapaa-ajan rakennuksista.

Vaikutukset kiinteistöjen hintaan voimaloiden vaikutusalueella tulisi huomioida nykyistä paremmin mm. määrittelemällä riittävä etäisyys asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöjen välillä. Tielammen hankkeen lyhyin etäisyys 1 km, on ehdottomasti liian vähän.

Joissakin maissa ja alueilla on säädetty tarkkoja etäisyysvaatimuksia osana ympäristönsuojelukäytäntöjä ja alueiden kaavoitusta. Viiden kilometrin etäisyys voi olla osa tätä sääntelyä, jonka tarkoituksena on varmistaa, että tuulivoimaloiden rakentaminen ei heikennä alueen elinolosuhteita tai asukkaiden hyvinvointia.

Maakuntakaavoituksen suojaetäisyyttä (1,5 km) ja VN:n periaatepäätöksen vaikutusetäisyyttä (1,5 km) taloihin ja lomarakennuksiin tulee soveltaa myös tässä osayleiskaavatyössä.

Eräs mielipiteen esittäjä nostaa esille, että tuulivoiman hankealueella sijaitsee kiinteistö, joka ei ole Lapinlahden kunnan rakennuskantarekisterissä asianmukaisesti kirjattuna. Rakennuksesta on maksettu kiinteistövero 1990-luvulta alkaen. Lisäksi alueella sijaitseva toinen kiinteistö on kunnan toimesta pakotettu muuttamaan virkistyskäytössä olevasta kesämökistä taukotuvaksi, koska Lapinlahden kunnan kiinteistörekisterit eivät olleet ajan tasalla. Lapinlahden kunnan tulisi käsitellä kyseisiä kiinteistöjä koskevaa asiaa yhdenvertaisuusperiaatetta noudattaen.

23.1.2025

Luontoympäristö

Mielipiteiden esittäjät ovat huolissaan tuulivoimapuiston kielteisistä vaikutuksista paikalliseen luontoon ja sen eläimistöön. Hanke aiheuttaa luontokatoa ja vakavaa uhkaa luonnonmonimuotoisuudelle, eikä YVA-raportissa ole riittävästi otettu huomioon tuulivoiman pitkäaikaisvaikutuksia alueen luonnolle.

Ylä-Savon luonnonrauhan ja luonnon koskemattomuuden pilaantuminen nousee esille useammassa mielipiteessä. Alueelle ominaiset vaara- ja järvimaisemat ovat äärimmäisen kauniita ja ainutlaatuisia, tuulivoimalat tulisivat peruuttamattomasti pilaamaan tämän luonnonkauneuden.

Alueella on tehty tuoreita havaintoja suurpedoista. Alueella on havaintoja muun muassa susista, karhuista, ilveksistä, ahmoista ja maakotkasta. Suurpedot rikastuttavat luontoa mutta tuulivoimalahankkeen myötä ne varmaankin tulevat alueelta häviämään.

Hankealueella on karhun talvipesiä Varpamäen pohjois- ja luontesrinteillä ja tänäkin talvena varmuudella ainakin yksi pesä on asuttu Varpamäessä. Karhulla on myös vaihtopesiä alueella.

Alueen emokarhun viimevuotisesta erauspojasta ja tämän kesäisestä poikasesta on useita näköhavaintoja sekä riistakamerakuvia.

Toisin kuin luontoselvityksestä käy ilmi, niin alueelle (Paalimäki-Kivimäki-Varpamäki-Taivalmäki) on muodostunut susiparin reviiri keväällä 2024. Susiparista on sekä näkö-, kuulo- että kamerahavaintoja. Alueella on vahva ilveskanta ja ilvekset ovat vierailleet riistakameroissa usein. Jyrkät ja kiviset mäenrinteet (Kivimäki, Taivalmäki, Mäntymäki) ovat ilveksille mieluisaa asuin ja saalistusympäristöä. Emoilvekselle on tänä kesänä ollut peräti 4 poikasta, joista heikoin on ilmeisesti menehtynyt loppukesällä ravinnon puutteeseen. Kivimäen riistakameroissa ilvekset ovat vierailleet usein.

Tuoreimmat kuvat ovat viikolta nro 43/2024.

Tielammen laskupuro Tuomijoki (entinen uittopuro) on saukkojen koti, koska purossa virtaa vesi läpi vuoden. Tuomijoen syvissä kuopissa on saukoille kaloja syötäväksi. Saukon pesä on rantatörmässä noin kilometri puronsuusta alaspäin.

Hankealue on hirvien tärkeä talvehtimisalue. Paalimäki-Hevonharja-Saramäki -harjanne on yli 160 metrin korkeudessa, jossa hirvet viettävät talven. Iisalmen seudun hirvien talvilaskennassa talvella 2024 koko laskennan suurin talvilauma (7 hirveä) löytyi kyseiseltä alueelta.

YVA:n luontoselvitys on laadittu puutteellisesti suurpetojen osalta. Tietojen viranomaiskäyttö ei ole julkisuus- ja hallintolainmukainen peruste yhteenvedon puuttumiselle luontoselvityksestä ja suurpetoasian poisjättämisestä luontovaikutusten kokonaisarviointitaulukosta. Arvioitaessa tuulivoimahankkeen vaikutuksia suurpetoihin tulee siis arvioida karhua, sutta ja ilvestä. Suurpetojen osalta tulee tehdä uusi ja parempi selvitys. Paikalliset asukkaat ovat tuoneet kuulemistilaisuuksissa suurpeto asiaa esille, mutta silti YVA-selvityksessä asiasta vaietaan.

Hankealue on eläimistöltään ja kasvistoltaan merkittävää. Alueelta löytyy mittava määrä uhanalaisia ja suojeltavia kohteita. Esimerkiksi alueella kasvaa rauhoitettua kämmekkäkasveihin kuuluvaa Valkolehdokkia, jota ei saa poimia tai vahingoittaa.

Eräs mielipiteen esittäjä tuo esille näkemyksensä syksyn uutiseen ympäristöministeriön tilaamasta ja lähes valmiin maakotkia ja tuulivoimaa koskevan raportin "hautaamisesta" ja julkaisematta jättämisestä. Tämän näen sekä verovarojen haaskaamisena ja päätöksenteossa tarvittavan merkittävän tiedon pimittämisenä. Tämäkin uutinen vähentää edelleen luottamustani ns. tuulivoimakehittäjiin ja sekä kokonaisuudessaan ns. vihreän tai puhtaan siirtymän prosessia kohtaan ja vähentää toisaalta tuulivoiman sosiaalista hyväksymistä. Varsinkin kun näin ensimmäisen kerran toissa kesänä nuoren maakotkakoiraan hankealueen lähistöllä. Miten Pohjois-Savon ELY-keskuksessa nähdään tämä tutkimustietojen pimittäminen mm. avoimuuden ja tietoon perustuvan päätöksenteon näkökulmasta?

Hankealueella tiedettiin jo ennen ympäristöselvitysten tekemistä olevan uhanalaisiksi merkittyjä kasveja sekä eläimiä. Tehdyt selvitykset ovat yhä vahvistaneet alueella olevan monimuotoinen lajirikkaus, jota on suojeltava.

Hankealue sijaitsee Eteläboreaalisen Järvi-Suomen ja Keski-boreaalisen Pohjois-Karjalan ja Kainuun metsäkasvillisuusvyöhykkeiden raja-alueella sekä Suomenselän ja Pohjois-Karjalan aapasoiden

23.1.2025

suokasvillisuusvyöhykkeellä. Alueella on varttuneita metsiä, joilla on merkitystä boreaalisten luonnonmetsien suojelun kannalta.

Hankealueelle sijoittuu yksityinen luonnonsuojelualue Olavinsärkkä (YSA2049926) ja viiden kilometrin säteellä sijaitsee myös neljä muuta yksityismaiden suojelualueita. Hankealueen itäosaan on rajattu metsälain (3:10 §) nojalla suojeltu puronvarsi (Kontiopuro) ja alueiden väliin rehevä lehto- ja korpialue.

Hankealueesta lähin Natura-alue sijoittuu vain noin 3,4 km lähimmästä tuulivoimapaikasta etelään. Hukkasuo (FI600082) on luontodirektiivin mukainen erityisten suojelutoimien alue (SAC) luontotyyppiensä perusteella.

3-5 kilometrin etäisyydellä Ylimmäinen ja Keskimmäinen -nimisten järvien rannoilla sijaitsee kansallisesti tärkeä lintujen pesimä- ja kerääntymisalue (FINIBA = Finnish Important Bird Areas). Lähin maakunnallisesti arvokas lintualue (MAALI) on Kirmanjärvi, joka sijaitsee 3,3 km hankealueesta länteen. Hankealueen ylitse kulkee niin sääksien (satelliittiseuranta vuodesta 2011), kuin muuttohaukkojen muuttoreitti. Alueella myös metsästää Lapinlahdella pesivä merikotka ja on tuoreita havaintoja uhanalaisesta maakotkasta, joka tarvitsee rikkumattoman rauhan eikä siedä häirintää. Alue kuuluu myös muuttolintujen mm. kurki, joutsen ja hanhet muuttolentoreittiin.

Tuulivoimaloiden aiheuttama riski linnuille nousi esille mielipiteissä. Suurikokoisten lintujen yksi suurimmista kuolinsyistä on törmäminen sähkönsiirtolinjoihin ja viime vuosina myös tuulivoimaloihin. Mielipiteissä viitataan tutkimustuloksiin, jotka osoittavat eläinten karttelevan tuulivoimaloita.

Alueella on uhanalaisia tai silmällä pidettäviä lintulajeja. Alueella elää tai hankkii ravintoa rauhoitetuista linnuista mm. suokukko, huuhekaja, riekko ja peukaloinen. Sääksen sekä tuuli- ja muuttohaukkojen yksi vakituinen muuttoreitti kulkee Kainuuseen juuri hankealueen halki. Niitä havaitaan alueella joka kevät ja syksy, myös sinisuohaukkahavaintoja on ollut viimeksi vuonna 2022 (sääksien satelliittiseuranta vuodesta 2011). Yllä mainituista sinisuohaukka ja suokukko lukeutuvat luonnonsuojeluasetuksen (14.2.1997/160) IV-liitteen erityisesti suojeltaviin lajeihin. Lähimmät FINIBA-alueet eli Suomen tärkeiksi lintualueiksi luokitellut alueet sijoittuvat vain n. 3 km päähän hankealueesta. Alueella liikkuu runsaasti joutsenia, kurkia ja muita EU-lintudirektiivin lintulajeja. Alueelta on mainittava myös havainnot vaarantuneeksi (VU) luokitelluista lajeista metsähanhi, haara- ja törmäpääsky sekä silmälläpidettäväksi (NT) luokitellut järripeippo, närhi, västäräkki, harakka ja taivaanvuohi.

Tulevat sähkönsiirtolinjaukset tulevat myös vaikuttamaan metsäkanalintujen soidinalueisiin (metso, teeri, pyy ja riekko).

Kaava ei sovi kyseessä olevalle alueelle, sillä alueella elää suurpedoista EU:n luontodirektiivin 3 (4) määrittämiä lajeja ahma (kuuluu direktiivin liitteen II määrittämiin eläin- ja kasvilajeihin, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita), karhu, ilves (koko maan alueella) ja susi (poronhoitoalueen ulkopuolella ovat liitteen IV määrittämiä tiukkaa suojelua edellyttäviä lajeja). Luken (Luonnonvarakeskuksen) ja paikallisten asukkaiden havainnot menneiltä vuosilta ja kuukausilta hankealueella ovat susi, karhu, ilves ja ahma. Alueelle on mm. muodostunut susireviiri. Hankealueella kulkee myös metsäpeuran vaellusreitti ja rauhoitettujen saukkojen elinalue sijoittuu osittain hankealueelle. Tuulivoimahanke tulee toteutuessaan vaikuttamaan suuresti myös saukon lisääntymisrauhaan.

Tuulivoimatehdasalueet ja sähkönsiirtoreittien rakentaminen muuttaa ja pirstoo elinympäristöjä, mikä vaikuttaa alueen ekologiin yhteyksiin. Tuulivoimalahankkeiden yhteisvaikutukset yhä lisäävät vaikutuksia lajien tulevaisuuteen. Tuoreimmat tutkimukset osoittavat, että tuulivoimalat tappavat runsaasti hyönteisiä vuosittain mikä myös tulee vaikuttamaan alueen lintu- ja lepakkokantojen määrään.

Kaavoituksessa tulee huomioida ensisijaisesti koko alueen biodiversiteetti ja huomioida ympäristöministeriön strategia, jonka tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kääntää kehitys elpymisuralle vuoteen 2030 mennessä. Metsäkatoa ja hiilinielujen katoamista ei tule hyväksyä.

23.1.2025

Luontoselvityksissä ei löytynyt Hirvenkeltoa, Järvinahkiaista, Jokirapua, Töyhtöhyppää, Ruisrääkkää ja Käkeä, joita kaikkia löytyy alueelta.

Alueen lähistöllä sijaitsee valtakunnallisesti arvokas Ukkurakkakivikko Pirunkuokos (KIVI-11-001) sekä muita arvokkaita kivikkoalueita. Hankealueelle rakennettavaksi suunniteltu tieverkosto, alueella tehtävät räjäytys- ja louhintatyöt sekä varsinaiset rakennustyöt uhkaavat kivikkoalueiden säilymistä. Yhdistysten mielipiteissä todetaan pohjavesialueista yhteneväisesti seuraavaa:

Alueella on erittäin tärkeä Niemisen pohjavesialue, jonka vedenottamo sijaitsee Lapinlahden ja lisalmen rajalla. Sieltä tulee vesi yli 40 talouteen Niemisen ja Hernejärven kylille. Vettä käytetään alueella aktiivisesti talousvesikäytössä. Tuulivoimaloita ei tule rakentaa lähelle tätä vedenottamoa, koska betonianturoiden lisäaineet (mm. kovetteet) on vahingollisia pohjavedelle. Minimietäisyyden tuulivoimaloista tulee olla 1,5 km sekä vedenottamoon että pohjavesialueeseen. Nyt YVA:n arviointiselostuksessa pohjavesialue leikkaa hankealuetta. Tästä syystä YVA-suunnitelmasta tulee poistaa tuulivoimalat nro 9 ja nro 10. Hankealueen rajausta tulee siirtää etelään niin, että pohjavesialue ei ole hankerajauksessa mukana lainkaan. Karsitulle VE3 -vaihtoehdolle tulee silti myös selvittää vesilain mukainen tarve. Vaikka tuulivoimalat sijoittuisivatkin etäälle vedenottamosta, on olemassa vaara, että rakennustyöt ja myöhemmin perustusten purkamatta jättäminen tulevat tulevaisuudessa vaarantamaan pohja- ja lähdevesien laadun säilymisen.

Myös yksityishenkilöt osoittavat omissa mielipiteissään huolen pohjavesistä:

Olen erittäin huolissani hankkeen vaikutuksista alueen vesistöihin ja erityisesti pohjavesiin.

Pohjavesialueet ja niiden sieppausalueet tulisi ehdottomasti rajata ulos hankealueesta. Puhtaan veden ja erityisesti puhtaan juomaveden varmistaminen on sekä asukkaiden ja eläinten sekä yritysten terveyden, turvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta niin merkittävä tekijä, että sitä ei voi vaarantaa tuulivoimahankkeella.

Tielammin tuulivoiman kaavoitusalue on erityisen lähderikasta aluetta ja usealla talolla on lähdekaivo. Tuulivoiman rakentaminen ja maamassojen mylläys ei voi olla vaikuttamatta lähteisiin. Lisäksi ihmetyttää, miten talousvesikäytössä olevien lähteiden alueelle voidaan antaa lupa rakentaa. Lisäksi kaikkien vesistöjen oltava hyvässä kunnossa vuoteen 2027 mennessä (EU:n vesidirektiivi) ja tämä edellyttää hoito- ja ennallistamistoimenpiteitä ei tuhoamista. ”Vesi on timanttia arvokkaampaa!”, on todettu Pohjois-Savon metsäkeskuksesta.

Lapinlahden kunnan ilmastosuunnitelmassa 2021–2035 on tavoitteena luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja vesien suojelu ja hoito. Monimuotoinen luonto ja puhtaat vesistöt halutaan säilyttää myös tuleville sukupolville. Lisäksi nähdään, että hyvinvoiva monimuotoinen luonto takaa elinkeinomahdollisuuksia luonnosta. Tavoitteet eivät käy yksiin tuulivoimasuunnitelmien kanssa.

Vaikutukset ihmisiin

Useammassa mielipiteessä tuodaan esille huoli tuulivoiman haitallisista terveysvaikutuksista ihmisille. Huolta herättää erityisesti hankkeen läheisyys asutukseen, jolloin ihmisiin ja asutukseen kohdistuvat vaikutukset ovat voimakkaampia ja lisäksi se, ettei kaikkia tuulivoimasta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia, kuten pitkäaikaisvaikutuksia vielä tunneta.

Lapinlahtelaisten tulevaisuus on sivuutettu YVA-prosessissa.

Toivoisin myös viisautta päättäjiltä, koska kyse on sekä terveydestä että ihmisten muusta oikeudesta elinympäristöönsä sekä myös luonnosta.

Monet tutkimukset osoittavat, että liian lähellä asutusta sijaitsevat voimalat aiheuttavat melu- ja maisemahaittoja, jotka vaikuttavat asukkaiden elämänlaatuun. Asukasvihtyvyyden ja -terveyden laskeminen, melu- ja pölyhaitat rakennusvaiheessa sekä myöhemmin ääni- ja välkehaitat ovat alueella merkittäviä. Samoin muutokset maisemiin ja kuntaimagoon. Kaikkia kunnan asukkaita on kohdeltava tasapuolisesti eikä asetettava tuulivoimahankkeen lähiasukkaita eriarvoiseen asemaan (mm. kiinteistöjen arvon aleneminen, kasvanut liikenne, terveydelliset haitat - jo pelkkä tuulivoimaloiden läheisyyden aiheuttama stressi lisää niin psyykkisiä kuin fyysisiä riskitekijöitä).

Asumisvihtyvyyteen kohdistuvia vaikutuksia syntyy maankäytön ja maiseman muutoksista, tuulivoimaloiden käyntiäänestä, tuulivoimaloiden pyörivien lapojen muodostamista liikkuvista varjoista,

23.1.2025

lentoestevaloista sekä tuulivoimaloiden koetuista tai todellisista terveys- ja turvallisuusriskeistä. Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia syntyy sekä tuulivoimahankkeen rakentamisen, että sen käytön aikana.

Eniten itäisen alueen myllyt vaikuttavat Varpasjoen varren asukkaisiin. Joki on rajajoki lisalmen kanssa ja asukkaat ovat molemmin puolin. Lapinlahden puolella on 2 vakinaista ja 3 vapaa-ajan asuntoa, lisalmen puolella 6 vakinaista ja 3 vapaa-ajan asuntoa. Yhteensä siis 8 vakinaista ja 6 vapaa-ajan asuntoa. Nämä kaikki sijaitsevat alle 1 km:stä 1,5 km:iin tuulimyllyistä. Alueella on rikas luonto sekä metsän puolella, että jokirannassa. Kontiopuro (luontokohde) laskee keskelle jokikylää mäkialueelta, jonne myllyt ovat tulossa.

Mielipiteissä esitetään, että näkymämallinnuksia tehtäisiin myös lähellä voimaloita sijaitsevien asuinrakennusten pihoilta. Mallinnuksia on nyt tehty lisalmen puoleltakin. Eräässä mielipiteessä mallinnusta toivotaan tehtäväksi mielipiteen esittäjän omalta pihalta siten, että rakennus on havaittavissa ja näkymä olisi pihamaalta seisten.

Kuntalain 1§:n (410/2015) perusteella kunnan perustehtävä on asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Myös Sosiaali- ja terveydenhuoltolain (612/2021) 6 §:ssä todetaan, että kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Lapinlahden kunnan tulee turvata kaikille kuntalaisille tasa-arvoiset, terveelliset ja turvalliset asuinolosuhteet ja tätä ei saa tuulivoimahankkeet horjuttaa.

Arvioinneissa on tarkasteltava huolellisesti terveysvaikutukset ja sosiaaliset vaikutukset (elinoloihin liittyvät suorat ja epäsuorat vaikutukset). Esimerkiksi vaikutukset viihtyvyyteen, virkistyskäyttöön ja maisemaan, jotka myös vaikuttavat asukkaiden hyvinvointiin. On tärkeää tutkia fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvät vaikutukset tarkoin.

Mielipiteissä korostuu alueen merkitys paikallisille. Alue toimii tärkeänä virkistysalueena, joka on luonnoltaan erityisen monimuotoista ja kaunista. Tuulivoimahanke toteutuessaan aiheuttaisi näiden erämaisten ulkoilumaastojen peruuttamattoman pilaantumisen.

Kuntalaiset käyttävät Tielammin aluetta ja sen rinnalla olevaa Iso-Petäjämäen ahkerasti ja monipuolisesti marjastus-, sienestys-, metsästys- ja virkistyskäyttöön. Alue oli aiemmin nimetty Lapinlahden kunnan sivuillakin merkittäväksi kuntalaisten ulkoilu- ja virkistysalueeksi. Valitettavasti tämä tieto on poistettu kunnan sivuilta!

On hämmäntävää, kun selostuksessa todetaan, että "Ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen liittyvät vaikutukset ovat usein luonteeltaan subjektiivisia eivätkä ole välttämättä yleistettävissä laajemman ihmisjoukon näkemyksiin." Miksi tuulivoimateollisuusalueiden osalta on yleensäkin tarve yleistykselle - nämä teollisuusalueet koskettavat käytännössä nimenomaan niiden lähiympäristössä asuvia, työskenteleviä tai vapaa-aikaa viettäviä. Eli nämä vaikutukset ovat nimenomaan subjektiivisia ja siksi nimenomaan näiden ihmisten kuuleminen on erityisen tärkeää. En ihmettele hankkeen vastustusta esim. tämän kirjauksen pohjalta.

Lapinlahden itäisen puolen metsäiset virkistys alueet ovat nyt vaarassa joutua ikiajoiksi pois siellä elävien ja liikkuvien ihmisten käytöstä, ylikansallisten ulkomaisten firmojen omaisuuden tuottajaksi ja meidän ympärillämme olevien ihmisten mielenrauhan viejäksi.

Täällä metsän siimeksessä voi pyöräillä, kävellä ja hiihtää talvella. Tulla kokemaan luonnon rauhan ja hiljaisuuden.

Turha on enää meidän kerrata sitä mitä me menetämme, kun ko. alue ja myös Iso-Petäjämäki valjastetaan Tuulivoima teollisuus alueeksi. Häviöinä on koko ekologinen luonto ympäristö kaikkine eliöineen ja kallioineen ja me ihmiset, jotka olemme näillä mailla asuneet ja eläneet ja kallioilla liikkuneet jo useamman sukupolven ajan.

Meille sanotaan valo välkkeestä, myllyjen äänistä. että nehan ovat vain samanlaisia kuin liikenteen melu ja katuvalot. Meillä siellä on aurinko, kuu, tähtitaivas, revontulet, pilvet ja luonnon itsensä tuottamat äänet.

Taloudelliset vaikutukset hankkeen lähellä sijaitseviin asuntoihin nousevat esiin osassa mielipiteistä. Hankkeen nähdään muutoinkin vaikuttavan ainoastaan negatiivisesti alueen taloudelliseen tilanteeseen pitkällä aikavälillä.

23.1.2025

Puuttuu myös laskelmat siitä mitä taloudellisia menetyksiä ihmisille aiheutuu, kun oma koti muuttuu tuulivoimarakentamisen vuoksi arvottomaksi ja mahdottomaksi paikaksi asua ja elää. Taloudellisten vaikutusten erilaiset realistiset laskelmat tulee esittää kuntalaisille ja päättäjille

Tuulivoimapakolaisuus on todellinen uhka, joka on jo lähtenyt liikkeelle. Esimerkiksi Lapinlahdella Tielammen vaikutusalueella on yritys jo lähtenyt pois ja useita rakennusprojekteja on jäissä ja näiden myötä monipaikkaisasukkaat menetetty kunnasta tuulivoimahankkeiden vuoksi. Yksi tila ei saa jatkajaa, jos tuulivoima toteutuu.

Eräässä mielipiteessä nostetaan esille, että mielipiteen esittäjien harjoittamasta elinkeinotoiminnasta tehdään mahdotonta, mikäli hanke toteutuu.

Tuulivoimasta aiheutuvista haitallisista vaikutuksista tarvittaisiin selkeät, hyvinvointiin ja elinvoimaisuuteen perustuvat mitattavat raja-arvot. Nyt kun nämä raja-arvot puuttuvat tai ovat liian löysät, alueella asuvat ihmiset, eläimet ja alueen luonto kärsii saasteista kohtuuttomasti.

Erityisesti melu- ja välkevarjostusvaikutuksia koskevat huomautukset

Tuulivoiman aiheuttamia melu- ja välkevaikutuksia pidetään haitallisina ja häiritsevinä sekä ihmisille että eläimille. Useammassa mielipiteessä tuodaan esille, ettei melu- ja välkevaikutuksia ole tarkasteltu riittävästi YVA-selostuksessa. Varsinkin Tielammen tuulivoimahankkeen riittämätön suojaetäisyys asutukseen lisää haittavaikutuksia alueen asukkaille.

Lisäksi useammassa mielipiteessä nostetaan esille riittämättömät tutkimustiedot tuulivoiman aiheuttamien haittojen pitkäaikaisista terveysvaikutuksista ihmisille.

Monet tutkimukset osoittavat, että liian lähellä asutusta sijaitsevat voimalat aiheuttavat melu- ja maisemahaittoja, jotka vaikuttavat asukkaiden elämänlaatuun. Asukasviihtyvyyden ja -terveyden laskeminen, melu- ja pölyhaitat rakennusvaiheessa sekä myöhemmin ääni- ja välkehaitat ovat alueella merkittäviä.

Infraäänien vaikutus terveyteen on vähän tutkittua ja ehkä vähäteltyä Suomessa. Siitä löytyy kyllä uudempaa tutkimusta.

Monet mielipiteiden esittäjät suhtautuvat epäilevästi tehtyihin melumallinnuksiin eivätkä pidä niitä totuudenmukaisina.

Useammassa mielipiteessä korostetaan alueen asuin- ja vapaa-ajanrakennuksien olevan vanhempaa rakennuskantaa, joten melumallinnusta ei voida pitää luotettavana vanhojen rakennusten kohdalla, joissa ei ole nykyaikaisten rakennusten kaltaisia äänieristyksiä.

Tutkittu käytännön tieto puuttuu melun todellisesta käyttäytymisestä mäkisessä maastossa.

Käytettävät melumallinnukset ovat myös puutteellisia, sillä ne eivät päde näihin 250 m - 300 m korkeisiin tuulivoimaloihin.

Tällä hetkellä Suomessa on meneillään monessa jo toimivassa tuulivoimateollisuusalueella melumittaukset, koska lähellä asuvat ihmiset ovat alkaneet kärsiä suurista meluhaitoista.

Melumallinnusta kohtaan ei ole luottamusta, sillä miksi noissa lukuisissa tilanteissa on käytännössä nyt havaittu meluhaittaa, vaikka melumallinnus on tehty?

Vaihtoehdoissa VE1, VE2 ja VE3 melun vaikutuksen suuruus arvioidaan keskisuureksi ja kielteiseksi. Lisäksi todetaan, että yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa lisäävät tuulivoimamelua ja melun ohjearvot ylittyvät osassa hankealueen läheisyydessä sijaitsevista asuin- ja vapaa-ajan rakennuksista.

Arviointiselostuksessa todetaan, että hankealueen läheisyydessä on vähän asutusta, joka voi jatkossa häiriintyä tuulivoiman aiheuttamasta välkkeestä. Vaihtoehdossa VE1 ja VE2 vaikutuksen suuruus arvioidaan keskisuureksi ja kielteiseksi. Lisäksi yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa nostavat todennäköisen välkkeen määrää.

23.1.2025

Totean, että kuntalaisten terveys ja hyvinvointi tulee olla ykkösprioriteetti. Edelleenkin ei ole tieteellistä näyttöä, etteikö tuulivoimamelusta (kuuluvasta ja/tai matalataajuisesta) aiheutuisi terveyshaittaa. Terveyshaittoja ei ole huomioitu YVA- selostuksessa.

Ihmisiin ja ympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointi ei ole vielä riittävän kattavaa ja laadukasta. Ympäri vuorokautista melua aiheuttavia tuulivoimatehdasalueita suunnitellaan Lapinlahdella hiljaisille maaseutualueille.

Melua voidaan verrata siitä annettuihin ohjearvoihin, mutta arvioinnissa on muistettava, että ohjearvoja alemmatkin arvot voidaan kokea häiritsevinä yksilötasolla tai yleisesti, kun uudet häiriötekijät muuttavat merkittävästi aluetta. Tällä hetkellä tarkkojen melumallinnusten teko on äärimmäisen hankalaa, koska huomioon otettavia seikkoja on niin paljon mm. myllyjen erityisen suuri koko, maaston muodot, ilmajärrät sekä ympäristön materiaalikoostumus.

Välkevarjostusvaikutuksista ollaan myös huolissaan alueella.

Eräs mielipiteen esittäjä on huolissaan alueelle ominaisen pimeyden häviämisestä tuulivoimaloiden myötä. Pimeys on tulevaisuuden luksusta, koska se on hupeneva luonnonvara. Tällä hetkellä esimerkiksi yhden mittauksen valo valaisee välkkyvällä valolla koko taivaanrannan. Minkä valosaasteen tuottaakaan pimeään maaseutu-asumiseen ja herkälle luonnolle kymmenien, liki puolta korkeampien, myllyjen välkkyvät valot.

Välkemallinnuksista ei saa selvää onko aurinko käsitelty sen kokoisena, kuin silmällä näkyy vaiko pistemäisenä. Jos vain pistemäisenä niin lasketut välkeajat jäävät todellista pienemmäksi.

Valosaasteen vaikutusten tutkimus on vielä alkutekijöissään, mutta jo nyt tiedetään valosaasteen aiheuttavan häiriöitä terveyteen sekä häiriöitä solutasolta kokonaisuuden ekosysteemeihin. Pimeyttä tulee suojella ja sillä näin voimme suojella omaa terveyttämme, luonnon monimuotoisuutta ja kulttuurista perintöämme. Kaikessa rakentamisessa tulee huomioida pimeiden ja hiljaisten alueiden tärkeys. Meille sanotaan valo välkkeestä, myllyjen äänistä, että nehan ovat vain samanlaisia kuin liikenteen melu ja katuvalot. Meillä siellä on aurinko, kuu, tähtitaivas, revontulet, pilvet ja luonnon itsensä tuottamat äänet.

Tuulivoimaloiden aiheuttamat melu- ja varjovaikutukset ovat merkittävä huolenaihe, jota YVA-raportissa käsitellään riittämättömästi. Alueen asukkaille tuulivoimaloiden aiheuttamat meluhaitat voivat heikentää elämänlaatua merkittävästi, erityisesti yöaikaan. Raportissa ei ole riittävästi pohdittu, kuinka voimakas melu ja sen mahdolliset terveyshaitat voivat vaikuttaa pitkäaikaisesti asukkaisiin. Lisäksi varjovaikutukset voivat heikentää alueen asukkaiden elinolosuhteita ja elämisen miellyttävyyttä.

Myös linnuston pesimärauhaan voimaloiden melulla on selkeä vaikutus.

Tuulivoimalat voivat tuottaa melua, erityisesti suurilla tuulivoimaloilla. Tuulivoiman ääni voi olla jatkuvaa ja ärsyttävää, erityisesti asutuksen läheisyydessä. Melun vaikutukset voivat olla haitallisia asukkaille, ja viiden kilometrin etäisyys voi auttaa vähentämään meluhaittoja asuinalueilla.

Vähimmäisetäisyydet liittyvät asutukseen eikä niissä ole huomioitu hevosten erityistä herkkyyttä melu-, liike- ja välkehäiriöille. Hevonen säikähtää luonnostaan pienintäkin liikettä tai välähdystä, joka ei sen mukaan kuulu normaaliin turvalliseen ympäristöön. Tällöin ratsastaja on aina vakavassa vaarassa. Tuulivoimaloiden vastuuton sijoittaminen synnyttää jo tietenkin sellaisenaan korvausvelvollisuuden, mutta vahinkotilanteissa se on toissijaista.

Tuulivoimayhtiöiden tekemät melumallinnukset perustuvat oletuksiin ja arvioihin. Mitään varmaa niissä ei ole. Esimerkiksi voimalan melun määrästä ei tiedetä, sisältyykö valmistajan ilmoittamaan meluun syöntä vai ei. Mallinnuksien tekijät olettavat, että sisältyy. Itse en mitenkään usko, että näin olisi. Toisekseen tiedän äänimaailmasta keskimääräistä enemmän. Mallinnukset on aina tehty A painotuksella, joka vääristää käytännön tilanteen. Asumisterveysasetuksen mukaan melumittaukset on tehtävä painottamattomina. Näin ollen myös voimalamelujen mallinnukset on tehtävä samoin.

Esimerkkinä, A painotus vähentää todellisesta melusta 20 hertsin taajuudella 50,5 desibeliä.

Kaikki mallinnukset ovat tehty Siemens Gamesan 6,6 MW voimalatyypillä, jonka roottorin koko on 155 metriä. Lupaa haetaan max. 9MW voimaloille. Vaadin mallinnukset myös 9 MW voimalatyypille, koska se väistämättä vaatii isomman roottorin.

23.1.2025

Erityisesti maisemavaikutuksia ja kulttuuriympäristöarvoja koskevat huomautukset

Useissa mielipiteissä korostetaan Lapinlahden kansallismaisemien ja kulttuuriympäristöjen turmeltuminen tuulivoimahankkeen seurauksena. Alueen kansallismaisemia ja kulttuuriympäristöjä pidetään valtakunnallisesti merkittävänä ja alueen asukkaat ovat näistä ylpeitä.

Tuulivoimahanke ei sovi Lapinlahden kunnan kulttuuriperintöön. Tuulivoimaloiden rakentaminen muuttaisi merkittävästi maisemaa. Lapinlahden kauniit luonnonmaisemat ovat olennainen osa alueemme identiteettiä ja vetovoimaa. Tämä muutos maisemassa ei pelkästään heikentäisi asukkaiden ja mökkiläisten kokemusta alueesta, vaan se vaikuttaa matkailutuloihin, jotka ovat tärkeä osa paikallistalouttamme.

Toteutuessaan tuulivoimalat tulevat olennaisesti muuttamaan koko Lapinlahden kunnan kulttuurimaisemaa ja imagoa negatiiviseen suuntaan. Suuret voimalat muuttaisivat olennaisesti koko kuntakuvaa hallitessaan maisemaa.

Erityisesti Väisälänmäen kansallismaisema voisi kärsiä, ja myös alueella asuvien kotimaisema muuttuisi. Suomessa on vain 27 kansallismaisemaksi kutsuttua, poikkeuksellisen vaikuttavana pidettyä maisemaa ja näistä Väisälänmäki on yksi tärkeimmistä. Lapinlahden Väisälänmäen kansallismaisema - elävä kulttuuriperintö, jota on esimerkiksi ikuistettu lukuisiin maalauksiin, tulee säilyttää ja sitä tulee suojella. Tielampiaineistossa esimerkiksi vaikutukset Väisälänmäeltä nähtävään maisemaan olivat vähäteltyjä.

Hanke uhkaa naapurikunnan maisema-arvoja. Iisalmentien ympäristö kuntarajan pohjoispuolella on arvokas maisema-alue maakunnallisesti. Hanke tulee olennaisesti vaikuttamaan myös Kirman seutuun. Kuntarajan alue on osoitettu maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi ja maisema-alueeksi. Vaikutukset Kirman seudun kulttuurimaisemaan tulee huomioida sekä maakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettuun Lahdenperän maisema-alueeseen. (Pohjois-Savon maisema-alueiden päivitysinventointi MK2040). On huolehdittava maisemamaakunnan ja arvokkaiden kulttuuriympäristöjen säilymisestä.

Pohjois-Savo on maisemamaakunta. Tielammin ja Iso-Petäjämäen vaikutusalueella on valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja maakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä. Kaava-aineistot toteavat merkitykset, mutta vähättelevät vaikutuksia esimerkiksi mallinnuskuvat eivät tuo esille todellisia vaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön. On huolehdittava maisemamaakunnan ja arvokkaiden kulttuuriympäristöjen säilymisestä.

Lapinlahdella tuulivoimasuunnitelma-alueilla olevan hienon luonnon lisäksi esim. Väisälänmäki (kansallismaisema) ja Helvetin kattila (pyhä paikka/SKS). Luonnon lisäksi kulttuuriperintö, paikalliset tarinat, ympäristöystävällisyys, kestävä kehitys vetoavat matkailijoihin ja uusiin asukkaisiin, kehitetään niitä. Lapinlahti on ollut visionääri ja edellä aikaansa esimerkiksi kunta on kehittänyt Väisälänmäen kulttuuri- ja luontopolun ja Paavon polun. Paavon polku tulee entistää ja tuoda uuteen kukoistukseen ja nostaa esiin Lapinlahden erinomaiset muut luontokohteet nyt kun retkeily ja luontobuumi on vauhdissa.

Tielammen tuulivoimalahanke sijaitsee alueella, jolla on kulttuurihistoriallista merkitystä ja joka on tunnettu kauniista maisemistaan. YVA-raportissa ei ole riittävästi arvioitu tuulivoimaloiden vaikutuksia alueen kulttuuriarvoihin ja maisemaan. Tuulivoimalat voivat muuttaa merkittävästi maiseman ilmettä ja heikentää alueen vetovoimaisuutta matkailukohteena, mikä puolestaan voi vaikuttaa paikalliseen talouteen.

Tuulivoimaloiden rakentaminen muuttaisi maisemaa merkittävästi. Kansallismaisemiin ja kulttuuriympäristöihin kohdistuvien maisemavaikutusten lisäksi myös alueella asuvien kotimaisema muuttuisi.

Yhteisvaikutusten arviointia koskevat huomiot

Useammassa mielipiteessä tuodaan esille yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa ja vaaditaan ottamaan ne huomioon.

23.1.2025

Kahden suuren tuulivoimahankkeen yhteisvaikutukset ovat niin merkittävät, että molempien hankkeiden YVI:en ohella hankkeilla tulee olla myös oma erillinen YVA yhteisvaikutusten ohella (laki ympäristövaikutusten arvioinnista).

Useissa mielipiteissä nostetaan esille arviointiselostuksen maininta siitä, että yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen hankkeen kanssa lisäävät tuulivoimamelua ja melun ohjearvot ylittyvät osassa hankealueen läheisyydessä sijaitsevista asuin- ja vapaa-ajan rakennuksista.

Alue on liian lähellä asutusta, jolloin meluhaitat ovat erittäin todennäköisiä. Vaadin, että on välttämätöntä huomioida Tielammen ja Iso-Petäjämäen melun yhteisvaikutus, koska toteutuessaan ne vaikuttavat suoraan melulla altistuviin kiinteistöihin. Melumallinnus osoittaa selvästi Tielammen meluarvojen ylittävän, kun otetaan huomioon melun yhteisvaikutus Iso-Petäjämäen tuulivoima-alueen kanssa. Iso-Petäjämäen hanke on myös etenemässä, joten sen yhteisvaikutuksia ei voi jättää huomioimatta. Koska Tielammen kaava on oikeusvaikutteinen ja määrää rakennuslupien hakemisen kaavassa merkityille paikoille. Tämä ei toteudu, kun kaavan melumallinnuksessa todetaan: ”Melun yhteisvaikutusten mallinnusten perusteella, yhteisvaikutukset ylittävät 40 dB(A):n ohjearvon useamman loma- ja asuinrakennuksen kohdalla. Jotta melun yhteisvaikutukset saadaan alle ohjearvon, tulee joko yhden tai molempien tuulivoimapuistojen voimalasijoitteluun, -määrään tai -malliin tehdä.” Totean tähän, että tällaiset muutokset pitää jo olla kaavassa ja niiden ympäristövaikutukset pitää olla selvitettyjä, kun kaava on esillä mielipiteitä varten.

Alueen asuin- ja vapaa-ajanrakennukset on pääasiassa rakennettu vanhojen rakennusohjeiden mukaisesti, joten melumallinnus ei millään muotoa pidä paikkaansa vanhojen rakennusten kohdalla. Tutkittu käytännön tieto puuttuu melun todellisesta käyttäytymisestä mäkisessä maastossa. Harvoissa alueen asuinrakennuksissa on modernien rakennusten eristemateriaalit. Melumallinnuksia tehtäessä oletetaan, että rakennusten äänieristys on modernien talojen tasolla. Eli käytännössä melumallinnus ei pidä paikkaansa vaan sisämeluarvot ylittyvät. Ympäri vuorokautista melua aiheuttavat tuulivoimatehdasalueet eivät sovellu Lapinlahden hiljaisille maaseutualueille. Yhteismelun osalta Iso-Petäjämäki ja Tielammen tuulivoimateollisuushankkeet ylittäisivät meluohjearvon. Melumallinnus on arvio, joka ei perustu YVA:ssa todellisiin, tiedettyihin arvoihin vaan perustuu arvioon. Arvio on myöskin laadittu aivan eri kokoluokan voimaloihin.

Välkevaikutuksissa yhteisvaikutukset Iso-Petäjämäen ja Tielammen tuulivoimateollisuusaluehankkeiden kanssa aiheuttaa suosituksen ylityksiä useissa kohteissa.

Muut vaikutukset

Joissakin mielipiteissä tuotiin myös esille tuulivoimahankkeen mahdolliset haitalliset vaikutukset puolustusvoimien toimintaan.

Tuulivoiman todetaan vakavasti häiritsevän signaalitiedustelua, mikä on maanpuolustuksellisesta näkökulmasta erittäin haitallista. Ruotsissa tuulivoimaloiden rakentamista rannikoille on muun muassa tästä syystä estetty. Onko turvallisuus otettu riittävästi huomioon ja tarkasteltu riittävän monipuolisesti tuulivoiman vaikutuksista puolustusvoimien toimintaan.

Ilmatilan tarve puolustusvoimien kalustoille kasvaa. Uudet hävittäjät ja droonit lisäävät tarvetta ilmatilan käytölle. Lisäksi Natoon liittymisen myötä on huomioitava myös Nato maiden vastaavat kalustot ja niiden mahdollinen sijoittuminen pidempiäkin aikoja Suomen tukikohdissa. Näiden muutosten myötä myös ilmatilan käytön tarpeet maanpuolustuksellisesta näkökulmasta olisi arvioitava uudelleen pidemmän aikavälin tarkastelulla.

Tuulivoimahankkeen vaikutus sähköntuotannon varmuuteen myös herättää kysymyksiä. Lisääntyvän tuulivoiman myötä muita sähköntuotantotapoja mahdollisesti ajetaan alas tai tuotanto on pysähdyksissä tuulisina aikoina. Kuinka käy tuulettomina ajanjaksoina, kun vaihtoehtoisia sähköntuotanto menetelmiä ei ole saatavilla tai kuka maksaa näiden laitosten varalla olemiseen ylläpidon.